

**CIJFERBOEK
LOKAAL
CULTUURBELEID
2008 – 2010**

Vlaamse overheid

CIJFERBOEK LOKAAL CULTUURBELEID

2008 – 2010

INHOUDSTAFEL

Lijst van tabellen	4
Lijst van figuren	6
Woord vooraf	7
1 Inleiding	17
1.1 Over Atlassen, Zoekboeken en Cijferboeken	17
1.2 Oorsprong van de gegevens	19
1.3 Weergave van de gegevens	21
1.4 Nieuw: www.cijferboek.be	23
1.5 Een gezamenlijke aanpak	24
1.6 Decretaal kader van het lokaal cultuurbeleid	24
1.7 Het cijferboek in vogelvlucht	28
2 Bestuurlijke organisatie van het lokaal cultuurbeleid	31
2.1 Schepenen van cultuur	31
2.2 Ambtelijke contactpunten cultuur	34
2.3 Managementteam	36
2.4 Verzelfstandiging	37
2.5 Intergemeentelijke samenwerking	40
2.6 Opmerkelijke vaststellingen...	45
3 Lokaal cultuurbeleid	47
3.1 Cultuurbeleidsplan	47
3.2 Cultuurbegroting	49
3.3 Culturele projecten	50
3.4 Culturele infrastructuur	53
3.5 Informatie en communicatie	57
3.5.1 Communicatie-instrumenten	57
3.5.2 Websites cultuur	59
3.5.3 Interactiviteit websites cultuur	61
3.5.4 Communicatie naar doelgroepen	62
3.6 Samenwerking met andere beleidsdomeinen	64
3.6.1 Samenwerking met jeugd	66
3.6.2 Samenwerking met onderwijs	66
3.6.3 Samenwerking met toerisme	67
3.6.4 Samenwerking met senioren	68
3.6.5 Samenwerking met welzijn	68
3.6.6 Samenwerking met sport	69
3.6.7 Samenwerking met lokale economie	70
3.6.8 Samenwerking met integratie	70
3.7 Opmerkelijke vaststellingen...	72

4	Gemeentelijke cultuurraden	73
4.1	Samenstelling en werkingsbudget	73
4.2	Samenstelling raad van bestuur	74
4.3	Samenstelling algemene vergadering	76
4.4	Sectorale samenstelling	78
4.5	Sectorale deelraden	83
4.6	Adviezen cultuurraad	86
4.7	Andere participatie-instrumenten	88
4.8	Opmerkelijke vaststellingen...	89
5	Het lokale culturele veld	91
5.1	Het culturele verenigingsleven	91
5.2	Cultuurverenigingsindex	97
5.3	Ondersteuning van het culturele veld	99
5.3.1	Materiële dienstverlening	100
5.3.2	Financiële ondersteuning	101
5.3.3	Doelgroepspecifieke initiatieven	109
5.4	Opmerkelijke vaststellingen...	113
6	Bijlage	115
	Bibliografie	117
	Colofon	119

LIJST VAN TABELLEN

- 34 Tabel 1: Genderverdeling schepenen van cultuur. Procentueel aandeel per provincie.
- 35 Tabel 2: Politieke partij schepenen van cultuur. Procentueel aandeel per provincie.
- 36 Tabel 3: Ambtelijk contactpunt cultuur.
- 37 Tabel 4: Aanwezigheid cultuurbeleidscoördinator. Procentueel aandeel per provincie.
- 39 Tabel 5: Samenstelling managementteam. Aantal en procentueel aandeel.
- 40 Tabel 6: Aanwezigheid verzelfstandiging en vorm van verzelfstandiging. Procentueel aandeel.
- 40 Tabel 7: Verzelfstandiging m.b.t. gemeentelijk cultuurbeleid. Procentueel aandeel per provincie.
- 43 Tabel 8: Intergemeentelijke samenwerking. Procentueel aandeel per provincie.
- 43 Tabel 9: Intergemeentelijke samenwerking. Procentueel aandeel per inwonersklasse.
- 44 Tabel 10: Intergemeentelijke samenwerking naar opdrachten of domeinen. Procentueel aandeel per provincie.
- 46 Tabel 11: Organisatievorm intergemeentelijke samenwerking. Procentueel aandeel per provincie.
- 50 Tabel 12: Gemeenten met een goedgekeurd of aanvaard gemeentelijk cultuurbeleidsplan in het kader van het decreet lokaal cultuurbeleid (stand van zaken op 31 december 2007). Aantal en procentueel aandeel per provincie.
- 51 Tabel 13: Verhouding begroting cultuur ten aanzien van totale begroting. Procentueel aandeel per provincie.
- 51 Tabel 14: Bedrag per inwoner besteed aan cultuur per provincie.
- 52 Tabel 15: Bedrag per inwoner besteed aan cultuur per inwonersklasse.
- 53 Tabel 16: Culturele projecten opgedeeld naar specifieke initiatieven. Procentueel voorkomen per provincie.
- 54 Tabel 17: Initiatiefnemers culturele projecten. Procentueel aandeel per provincie.
- 54 Tabel 18: Initiatiefnemers culturele projecten. Procentueel aandeel per inwonersklasse.
- 57 Tabel 19: Culturele infrastructuur, verdeeld naar soort. Aantal en procentueel aandeel.
- 58 Tabel 20: Culturele infrastructuur, verdeeld naar soort. Procentueel aandeel per provincie.
- 60 Tabel 21: Type communicatie-instrumenten. Procentueel voorkomen per provincie.
- 61 Tabel 22: Websites cultuur. Procentueel voorkomen per provincie.
- 62 Tabel 23: Type communicatie-instrumenten. Procentueel voorkomen per inwonersklasse.
- 63 Tabel 24: Interactiviteit websites cultuur. Procentueel aandeel per provincie.
- 65 Tabel 25: Communicatie naar doelgroepen. Procentueel aandeel per provincie.
- 67 Tabel 26: Samenwerking tussen cultuur en andere beleidsdomeinen. Procentueel aandeel per provincie.
- 76 Tabel 27: Raad van bestuur cultuurraad. Aantal leden en aantal vergaderingen.
- 76 Tabel 28: Raad van bestuur cultuurraad, verdeeld naar gender. Procentueel aandeel per provincie.
- 77 Tabel 29: Voorzitter cultuurraad, verdeeld naar gender. Procentueel aandeel per provincie.
- 77 Tabel 30: Raad van bestuur, verdeeld naar leeftijdscategorie. Procentueel aandeel per provincie.
- 78 Tabel 31: Algemene vergadering cultuurraad: aantal stemgerechtigde leden, waarnemers en vergaderingen.
- 78 Tabel 32: Algemene vergadering, opgedeeld naar stemgerechtigde leden en waarnemers. Procentueel aandeel per provincie.
- 79 Tabel 33: Algemene vergadering, verdeeld over gender. Procentueel aandeel per provincie.

- 79 Tabel 34: Algemene vergadering, verdeeld over leeftijdscategorieën. Procentueel aandeel per provincie.
- 80 Tabel 35: Cultuurraad, opgedeeld naar sectoren. Aantal en procentueel aandeel per vrijwilligers, beroepskrachten en deskundigen.
- 82 Tabel 36: Cultuurraad opgedeeld naar vrijwilligers, professionelen en deskundigen. Aantal en procentueel aandeel per sector.
- 85 Tabel 37: Aanwezigheid en aard van sectorale deelraden.
- 86 Tabel 38: Deelraden, verdeeld naar sectoren. Procentueel aandeel per provincie.
- 88 Tabel 39: Adviezen cultuurraad. Evolutie 2006-2007.
- 89 Tabel 40: Onderwerp van adviezen cultuurraad. Evolutie 2006-2007 per provincie.
- 90 Tabel 41: Andere participatie-instrumenten. Aantal en procentueel aandeel.
- 93 Tabel 42: Cultureel veld opgedeeld naar domeinen. Aantal en procentueel aandeel.
- 100 Tabel 43: Cultuurverenigingsindex per provincie.
- 100 Tabel 44: Cultuurverenigingsindex per inwonersklasse.
- 102 Tabel 45: Materiële en logistieke ondersteuning. Procentueel voorkomen per provincie.
- 103 Tabel 46: Aanwezigheid nominatimsubsidie. Procentueel aandeel per provincie.
- 104 Tabel 47: Aanwezigheid nominatimsubsidie. Procentueel aandeel per inwonerscategorie.
- 104 Tabel 48: Financiële ondersteuning, opgedeeld naar type. Aantal apart reglement-onderdeel van reglement en procentueel aandeel.
- 106 Tabel 49: Type financiële ondersteuning. Procentueel aandeel per inwonersklasse.
- 106 Tabel 50: Basissubsidie, opgedeeld naar aard. Procentueel aandeel per provincie.
- 107 Tabel 51: Projectsubsidies opgedeeld naar cultureel domein. Procentueel aandeel per provincie.
- 109 Tabel 52: Extra subsidie inspanningen, opgedeeld naar doelgroepen. Procentueel aandeel per provincie.
- 110 Tabel 53: Specifieke ondersteuning, opgedeeld naar ondersteuningsvorm. Procentueel aandeel per provincie.
- 111 Tabel 54: Aanwezigheid en aard van doelgroepspecifieke initiatieven.
- 113 Tabel 55: Doelgroepspecifieke initiatieven naar methode. Procentueel aandeel per provincie.
- 113 Tabel 56: Procentueel aandeel doelgroepspecifieke initiatieven per doelgroep.

LIJST VAN FIGUREN

- 34 Figuur 1: Politieke partij schepenen van cultuur. Procentueel aandeel.
- 37 Figuur 2: Ambtelijk contactpunt cultuur.
- 41 Figuur 3: Vorm van verzelfstandiging. Procentueel aandeel per provincie (N=101).
- 41 Figuur 4: Verzelfstandiging m.b.t. gemeentelijk cultuurbeleid. Procentueel aandeel per inwonersklasse (N=283).
- 42 Figuur 5: Verzelfstandigde initiatieven. Procentueel aandeel.
- 50 Figuur 6: Gemeenten met een ingediend cultuurbeleidsplan 2008-2013.
- 56 Figuur 7: Culturele infrastructuur. Procentueel aandeel.
- 59 Figuur 8: Type communicatie-instrumenten.
- 64 Figuur 9: Communicatie naar doelgroepen (Vlaams Gewest).
- 66 Figuur 10: Samenwerking tussen cultuur en andere beleidsdomeinen. Procentueel voorkomen.
- 73 Figuur 11: Samenwerking tussen cultuur en andere beleidsdomeinen. Procentueel aandeel per inwonersklasse.
- 81 Figuur 12: Cultuurraad per sector. Procentueel aandeel per provincie.
- 83 Figuur 13: Cultuurraad: culturele verenigingen en organisaties die werken met vrijwilligers, opgedeeld naar de verschillende sectoren. Procentueel aandeel per provincie.
- 84 Figuur 14: Cultuurraad: culturele verenigingen en organisaties die werken met professionele beroepskrachten, opgedeeld naar de verschillende sectoren. Procentueel aandeel per provincie.
- 84 Figuur 15: Cultuurraad: deskundigen, opgedeeld naar de verschillende sectoren.
- 86 Figuur 16: Sectorale deelraden. Procentueel aandeel.
- 87 Figuur 17: Sectorale deelraden, opgedeeld naar aanwezigheid. Procentueel aandeel per inwonersklasse.
- 94 Figuur 18: Cultureel veld opgedeeld naar domeinen. Procentueel aandeel per provincie.
- 95 Figuur 19: Cultureel veld opgedeeld naar domeinen. Procentueel aandeel per inwonersklasse.
- 95 Figuur 20: Domein kunsten opgedeeld naar disciplines. Procentueel aandeel (N=228).
- 96 Figuur 21: Domein erfgoed opgedeeld naar disciplines. Procentueel aandeel (N=228).
- 97 Figuur 22: Domein amateurkunsten opgedeeld naar disciplines. Procentueel aandeel (N=228).
- 97 Figuur 23: Domein sociaal-cultureel volwassenenwerk opgedeeld naar disciplines. Procentueel aandeel (N=228).
- 101 Figuur 24: Cultuurverenigingsindex.
- 105 Figuur 25: Financiële ondersteuning, opgedeeld naar type. Procentueel voorkomen per provincie.
- 108 Figuur 26: Extra subsidie inspanningen, opgedeeld naar doelgroepen. Procentueel aandeel.
- 108 Figuur 27: Specifieke ondersteuning, opgedeeld naar ondersteuningsvorm. Procentueel aandeel.
- 112 Figuur 28: Doelgroepspecifieke initiatieven. Procentueel aandeel per provincie.
- 112 Figuur 29: Doelgroepspecifieke initiatieven. Procentueel aandeel per inwonersklasse.
- 117 Figuur 30: Indeling van gemeenten naar provincie en gewest.
- 117 Figuur 31: Indeling van gemeenten volgens inwonersklasse.
- 118 Figuur 32: Indeling van gemeenten volgens gebiedsindeling (niveau 2).

WOORD VOORAF

EEN TERUGBLIK EN SITUERING

De relaties tussen Vlaanderen en de lokale besturen zijn intens, complex en dynamisch. De voorbij decennia, parallel aan de genese van de Vlaamse Gemeenschap, groeide er een verhouding die sterk afwijkt van de traditionele verbanden, genoegzaam als voogdij uitgedrukt. Nog niet zo lang geleden was het gebruik van de term ondergeschikte besturen heel gewoon; een uitdrukking van de oude natiestaat die op een centralistische wijze het land structureerde. De gemeentebesturen, met de burgemeester als vertegenwoordiger en behoeder van het centrale gezag, kregen vooral uitvoerende taken, met veel aandacht voor administratie, veiligheid en hygiëne.

Hoe anders verloopt dit samenspel vandaag, waar Vlaanderen en lokale besturen zich steeds meer als partners opstellen, afspraken maken over de meest doelmatige en democratische wijze om bepaalde beleidopdrachten aan te pakken. Er zijn wellicht weinig bevoegdheidsdomeinen waar de Vlaamse overheid geen structurele banden met de gemeenten (en OCMW's) opbouwde. Zo ook voor cultuur, jeugd en sport. Het decreet lokaal jeugdwerkbeleid (in toepassing vanaf 1995) zette hier ongetwijfeld een baken en gaf de stimulans tot een drastisch vernieuwde liaison tussen Vlaanderen en de lokale besturen. De daaropvolgende decreten lokaal cultuur- en sportbeleid en ook de introductie van de erfgoedconvenants vervulden het pallet.

Uitgangspunt: een krachtige visie op samenwerking

Het decreet lokaal jeugdwerkbeleid baseerde zich op twee hypotheses. Deze vonden integraal hun plaats in de latere decreten voor cultuur en sport en zijn als volgt samen te vatten:

- Een structurele samenwerking tussen Vlaamse Gemeenschap en gemeentebestuur zou leiden naar een beter lokaal beleid: een planmatige aanpak, een meer doeltreffende en transparante ondersteuning van het verenigingsleven, een beter algemeen aanbod voor alle burgers en daarbij mogelijkheden om sociaal te corrigeren. Daardoor vond het Vlaams beleid een directe en geïntegreerde voortzetting op het plaatselijke niveau en bleef er een daadwerkelijke betrokkenheid tussen centrale en decentrale overheden;
- Dit lokale beleid zou een resultaat zijn van intensieve, open en geëngageerde samenwerking van bestuur, middenveld en geïnteresseerde burgers. Door communicatieve planning en participatief beleid zou de voorbereiding, uitvoering en bij-

sturing van het beleidsplan als een gemeenschappelijk project vorm en inhoud krijgen... een oefening in toegepaste democratie.

Beide hypothesen stelden hoge en diverse verwachtingen aan alle betrokkenen, niet in het minst de lokale middenveldactoren, de gemeentebesturen (politici en ambtenaren) en uiteraard ook de betrokken diensten van de Vlaamse Gemeenschap.

Vlaamse Gemeenschap versus gemeentebesturen

Zou de Vlaamse Gemeenschap in staat zijn om haar vaak regelneverige attitude achter zich te laten? Er leefden destijds nog sterke atavistische neigingen van de oude jacobijnse bestuurscultuur, waarbij de centrale overheid zich bemoeide met de meest gedetailleerde richtlijnen. Het kan niet worden ontkend dat de eerste edities van het decreet lokaal jeugdbeleid en ook cultuurbeleid een bijna pedagogische opdracht in zich droegen, waarbij men de lokale besturen wilde begeleiden in het optimaliseren van hun beleidscompetenties. Allerlei richtlijnen, leidraden, extra regeltjes enz. weefden als het ware een belerende, zelfs betuttelende cocon. Met de allerbeste bedoelingen en, ook dat mag gesteld, vaak op vraag van lokale spelers die zo graag over heldere, duidelijke richtlijnen beschikken. Gelukkig zijn deze ondertussen overbodige en – inderdaad – vaak ergerlijke stekels grotendeels verdwenen. Ze veroorzaakten kortstondig een discussie rond planlast en administratieve lasten, waarbij vaak kind en badwater werden vermengd. In de recente wijzigingen van de decreten (jeugd en cultuur) werden deze euvels heel systematische aangepakt. Uiteindelijk blijft het uitgangspunt van de Vlaamse overheid een basisvertrouwen in de handelingsbekwaamheid van de gemeentebesturen. Dit betekent (1) geen a priori controlecultuur en (2) grote autonomie aan de lokale spelers om binnen de krijtlijnen van elk decreet plaatselijk de beleidsinvulling te maken.

Gemeentebestuur versus middenveld en burgers

Niet alleen de verhouding Vlaanderen – gemeente, ook de relatie tussen gemeentebestuurders en burgers vormt een cruciaal element. Het uitgangspunt dat een jeugd-, cultuur- en sportbeleid kunnen ontstaan als een gemeenschappelijk project van bestuur en burgers, vraagt of eist heel wat van de vele betrokkenen.

Een klassieke of oubollige visie op overheidsbeleid positioneert het bestuur als een hiërarchische actor die over de macht en mogelijkheden beschikt om aan alle touwtjes te trekken, niet in het minst omdat het over de verdeling van gemeenschapsmiddelen kan beslissen. Het argument hiertoe klinkt simpel: een gemeentebestuur is immers democratisch verkozen en dus gelegitimeerd tot beslissen. Deze grondslag voor de delegatie- of vertegenwoordigingsdemocratie blijft wezenlijk onaantastbaar, maar daardoor niet verstart of dynamisch. De voorbije decennia is de visie op de overheid drastisch gewijzigd, zowel in zijn structurele, procedurele dimensie als zeer zeker op de bestuursstijl en –cultuur. Toegenomen mondigheid en emancipatie van burgers,

communicatie(r)evoluties e.a. zetten de klassieke eerder autoritaire positie van overheden onder druk. Als reactie hierop vonden heel wat elementen van een eerder directe of participatieve democratie hun plaats binnen het frame van de delegatiedemocratie: adviesstructuren allerlei, referenda, actieve openbaarheid van bestuur, voorzichtige experimenten met wijkbudgetten, vragenuurtje op gemeenteraden enz. Het recente Gemeentedecreet heeft een aantal daarvan (m.i. schoorvoetend...) geïncorporeerd. Deze structurele mogelijkheden bieden kapstokken om, met behoud van de bestuurlijke infrastructuur, het functioneren van de lokale democratie te vernieuwen, verfrissen en levendig te maken.

Maar de hypothese van een geslaagd gezamenlijk beleidsproject noodt meer dan nieuwe en bruikbare bestuurlijke mogelijkheden. Even belangrijk zijn de stijl en de beleidscultuur bij de bestuurders. Zelfs de beste democratische spelregels bieden geen garanties als de spelers er geen zin of enthousiasme voor opbrengen. Ook hier schuilt een belangrijke voorwaarde: beschikken de schepenen en hun ambtenaren over voldoende competenties om in deze communicatieve aanpak het voortouw te nemen? Zijn zij bereid om hun klassieke machtsposities te verlaten en zich open en toegankelijk op te stellen? Willen (mogen) zij meer dan ooit investeren in processen, vaak tijdrovend en niet altijd meteen doeltreffend? Kunnen ze weerstand bieden aan een sluimerend cynisme en defaitisme, zowel bij collegae, zichzelf als de burgers? Kortom: leven er voldoende geloof, hoop en liefde bij de plaatselijke bestuurders om te blijven investeren, steeds opnieuw, in communicatieve processen? Durven ze prestige ruilen voor gemeenschapsvorming?

Ik durf deze vragen voorzichtig met ja beantwoorden. Het voorbije decennium zijn bereidheid en competenties drastisch toegenomen. In een groot aantal gemeentebesturen wordt een interactief beleid meer dan met de lippen beleden, krijgt het aandacht en affectie.

In een breder maatschappelijk en politiek perspectief vormt deze dimensie binnen de lokale decreten een erg fundamenteel antwoord op vragen naar revitalisering van onze democratie en gemeenschapszin.

Maar... it takes two to tango. Een geslaagd participatief beleidsproject kan enkel als ook de partners zich met evenveel goesting aanbieden. Wie zijn die partners? In de eerste edities van het decreet lokaal jeugdbeleid werd heel duidelijk een onderscheid gemaakt tussen vertegenwoordigers van verenigingen (middenveld) en individuele burgers. Daarbij hoopte de decreetgever dat geïnteresseerde en geëngageerde personen ook hun weg zouden vinden naar de overlegmomenten en de adviesraden. Ook deze verwachting blijft een gevoelig punt. Er zijn immers tal van bedreigende omstandigheden en factoren. Weliswaar zijn geëngageerde personen meestal al hopeloos ondergedompeld in hun eigen projecten, maar toch zijn juist zij bij uitstek geschikt om in deze beleids gesprekken te stappen. Naast tijd, energie stelt zich zeker ook een probleem bij de specifieke kennis en vaardigheden die in zo'n beleidsprojecten worden verwacht: een beetje kennis van en gevoel voor de overheidslogica, kunnen werken binnen een vork van "eigen belang" en "algemeen belang", opboksen tegen frustratie

die vaak opduikt (traagheid, onervarenheid, soms politieke of ambtelijke afremming, spanning met collega-verenigingen, eigen belangen promoten als algemeen belang enz.). Vele valkuilen en tal van torpedo's bedreigen een goede afloop. Analyses van de voorbije planperiodes hebben deze moeilijkheden duidelijk blootgelegd. Toch kan ook dit aspect met een bescheiden maar overtuigd positivisme worden geëvalueerd. Zeker het maatschappelijk middenveld, het plaatselijke verenigingsleven heeft zich sterk in dit verhaal geëngageerd, hierbij ondersteund en geïnspireerd door federaties, steunpunten en talrijke initiatieven van de Vlaamse administratie.

EEN POSITIEVE TUSSENBALANS

De twee hypothesen waarop de decreten lokaal jeugd-, cultuur- en sportbeleid en de erfgoedconvenants zich baseerden klonken erg pedagogisch optimistisch, bleken vaak ook moeilijk en moeizaam in hun concretisering, maar hielden m.i. stand. In een grote meerderheid van de gemeenten die zich binnen deze plannen inschreven, hebben de betrokkenen zich vaak van hun beste kant laten zien. Uiteraard kent iedereen tergende verhalen, anekdotes van onvermogen en slechte voorbeelden. Maar de tussenbalans is ongetwijfeld positief, op beide hypothesen. De drie cijferboeken geven basis aan deze optimistische evaluatie: de kwaliteit maar zeker ook de omvang van de plaatselijke dienstverlening en subsidiëring mag zich verheugen in een spectaculaire verhoging. Deze evolutie ging hand in hand met een lange reeks boeiende, meestal geslaagde beleidsprocessen. Vele betrokkenen toonden zich langs hun meest mooie zijde. De competenties van bestuurders en middenvelders m.b.t. beleidsplanning, instrumenten, communicatieve systemen enz. groeide indrukwekkend. Deze laatste vaststelling gaf ook aanleiding tot schrapping van de goedbedoelde maar ergerlijke pedagogische tics binnen de eerste versie van de decreten jeugd en cultuur.

DE CIJFERBOEKEN

In 1989, de prehistorie, verscheen de eerste Atlas Gemeentelijk Jeugdbeleid: een bescheiden pocket, coproductie van de Vlaamse administratie Jeugd en de V.V.J., die voor het eerst een inventaris maakte van wat er in de Vlaamse gemeenten aan actoren en beleidsinstrumenten voor jeugd voorhanden was. De inleiding bevatte al een beperkte verwerking van de gegevens, o.a. aantal jeugddiensten met welke personeelsleden, aantal jeugdleden. Ondanks de nog prille oogst, bleken deze gegevens toch voldoende indrukwekkend om een beleidsveld – het lokaal jeugdbeleid – dat tot dan toe eerder marginaal en zelfs met enige argwaan werd bekeken, van kracht en relevantie te voorzien. Dit was niet onbelangrijk in het licht van de oefeningen decreet lokaal jeugdwerkbeleid die toen ijverig werden gemaakt. De optimistische afspraak om deze oefening elke drie jaar te maken kreeg wonderbaarlijke invulling (en houdt stand tot op vandaag). In 1992 kwam een volgende editie, met meer aureool, hogere kwaliteit van informatie en vooral de vaststelling van een sterk groeiend werkveld. Hierbij rees de vraag of de geooogste informatie niet verder kon worden uitgewerkt. Hiermee zou-

den al die opgevraagde gegevens kunnen worden verwerkt naar bv. grootte van gemeente en provincie. Tegelijkertijd kon deze verwerking het beginpunt worden van een longitudinale benadering, die een vergelijking en daarmee ook een evolutie doorheen de jaren in beeld brengt. Zo ontstond ook het eerste cijferboek, een reeks tabellen, vergelijkingen en afwegingen die weliswaar sterk kwantitatief, een aantal verwerkingen maakten. Van bij aanvang legde dit cijferboek zichzelf een beperkte relevantie op, ingegeven door de aard van de geoogste informatie:

- De bevraging beperkte zich tot het verzamelen van cijfers, aantallen. Deze vormen op zich een vorm van kwaliteit (kwantiteit is ook een kwaliteit), maar verhullen uiteraard een zeer uiteenlopende realiteit. Dit geldt bij uitstek voor het aantal verenigingen, waarbij iedereen wel weet dat hier zeer grote verschillen schuilen;
- Het moment van bevraging speelt een belangrijke rol. Dit bleek duidelijk uit de evolutie binnen de cijferboeken jeugd. Naarmate de reeks werd opgebouwd, bleek dat gemeentebesturen – leveranciers van de informatie – steeds beter zicht krijgen op hun veld. De kwaliteit van gegevens in het begin van de cyclus is duidelijk minder. Dit euvel stelt zich echter minder voor de latere versies cultuur en sport, vermits de knowhow het laatste decennium zeker groeide;
- De duidelijkheid van het referentiekader. Bij het peilen naar gegevens is het uiteraard significant dat de respondenten hier dezelfde interpretaties geven. Het begrippenkader groeide de voorbije jaren naar een redelijk sluitend geheel. Toch blijven er her en der onduidelijkheden.

Ondanks deze relativering beschikken deze cijferboeken ook over een aantal sterke punten, o.a. de kwaliteit van de inbrengers (de betrokken ambtenaren zijn de voorbije decennia sterk geprofessionaliseerd), de erg hoge respons die vergelijkingen per editie en in de tijd mogelijk maakt. De evoluties in tijd vormen uiteraard de meest belangrijke troef. Voor jeugd kan dit al voor de vijfde editie (als men de eerste editie even buiten beschouwing laat), voor sport en cultuur kan er vergeleken worden met de gegevens geoogst in 1995. Want in 1996 verschenen er voor het eerst drie atlanten: gemeentelijk cultuur-, jeugd- en sportbeleid. Toenmalig minister H. Weckx gaf hier toe opdracht, met de optie om ook voor cultuur en sport aan een reeks in de tijd te beginnen. Het bleef echter – tot nu – beperkt tot deze editie. Toch bood deze eerste drieling al een interessante basis voor een globaal panorama en meteen ook het enige referentiepunt voor de actuele cijferboeken cultuur en sport. Verder in dit cijferboek wordt daarop verder ingezoomd.

EN STRAKS?

Een beweeglijk trio

Het decreet lokaal sportbeleid (2007) vervulde de bestaande decreten voor lokaal jeugd- en cultuurbeleid tot een trio. Daarmee ontstond er een drie-eenheid, qua uitgangspunten, systematiek en beleidscultuur mooi op één lijn gezet. Toch behield en behoudt elk van de sectoren heel duidelijke en specifieke accenten. Het jeugddecreeet,

in deze context het oudste, kreeg recent een belangrijke uitbreiding, nl. van jeugdwerkbeleid naar jeugdbeleid. 20% van de middelen blijven behouden voor de link jeugdwerk en moeilijk bereikbare kinderen en jongeren. Deze middelen worden enkel beschikbaar gesteld aan gemeenten die via een toets aan een pakket indicatoren, duidelijk een relatief grotere concentratie aan jonge kansengroepen tellen. Voor alle gemeenten gelden twee prioriteiten, nl. jeugdwerkinfrastructuur én jeugdinformatie. Beide prioriteiten sluiten ook aan bij expliciete beleidsmaatregelen op het Vlaamse niveau. Tegelijkertijd werd de planperiode bewust beperkt tot drie jaar, rekeninghoudend met de grote spoeling van jonge mensen – toch de primaire betrokkenen in het noodzakelijke communicatieve proces. Naast deze recente evoluties blijft het grootste deel van de middelen heel duidelijk bestemd voor de ondersteuning van het plaatselijk jeugdwerk, zowel particulier als gemeentelijk.

Met het decreet van 13 juli 2001 houdende het stimuleren van een kwalitatief en integraal lokaal cultuurbeleid, zette de Vlaamse overheid een belangrijke nieuwe stap in de ondersteuning van de gemeentebesturen. Er bestond al een lange traditie in de subsidiëring van steden en gemeenten voor hun openbare bibliotheken en hun cultuurcentra. Het decreet van 2001 plaatste alles in een breder perspectief. Voortaan zouden gemeenten niet enkel voor hun instellingen, maar ook voor hun doelstellingen worden ondersteund. Samen met de invoering van het lokaal cultuurbeleidsplan, ontvingen de gemeenten voortaan ook een forfaitaire subsidie van – afhankelijk van de grootte – 25.000 of 50.000 euro, aangevuld met 1 euro per inwoner voor de uitvoering van het plan. De prioriteit voor de besteding van deze “1 euro – subsidie” is voor de lopende gemeentelijke bestuursperiode “gemeenschapsvorming”. Samenwerkingsverbanden van gemeenten kunnen ook een subsidie krijgen voor de afstemming van het cultuuraanbod en de communicatie hierover.

Over de bibliotheken en de cultuurcentra verzamelt de Vlaamse overheid al geruime tijd gegevens. Voor het breed lokaal cultuurbeleid is dit cijferboek echter een (quasi-) nulmeting. Het is dan ook zeer voorbarig om al onmiddellijk zwaarwichtige conclusies te trekken. We kunnen hoogstens één en ander vaststellen, voorzichtige hypothesen formuleren of onze praktijkervaringen bevestigd of genuanceerd zien. Pas binnen enkele jaren zullen gevolgen getrokken kunnen worden uit bepaalde tendensen die uit cijfervergelijking blijken.

In het decreet lokaal sportbeleid staan er vier aandachtspunten centraal, nl. de ondersteuning van de sportverenigingen (waarvoor het grootste deel van de middelen wordt gereserveerd), het stimuleren van andere modellen dan de verenigingssport, met het oog op meer en diverse sportparticipatie (bv. buurtsport), een verplichte oefening sociale correctie met oog voor kansengroepen en tenslotte een planningsoefening rond lokale sportinfrastructuur. Dit laatste onderdeel sloot ook aan bij het sportinfrastructuurfonds dat recent in Vlaanderen werd gelanceerd. Ook werd een prioriteit gesteld, waarbij binnen de budgetten een oormerk werd geplaatst. De keuze klonk unaniem: kwaliteit van de jeugdsportbegeleiders, meteen ook een mooi beleidskruispunt sport en jeugd.

Samenwerking, verscheidenheid en efficiëntie

Het recente Gemeentedecreet bevat een opdracht voor een strategisch plan*, een opdracht voor het eerste jaar van de bestuursperiode. Dit planningsjaar loopt gelijk met de planningsjaren voor het lokale jeugd-, cultuur- en sportbeleid. Een synergie ligt voor de hand, want het strategische plan is een geheel, de drie sectorplannen vormen daarvan een onderdeel. Deze link biedt heel wat mogelijkheden. Terecht wordt hierbij verwezen naar de kans om te komen tot een geïntegreerd plan vrijetijdsbesteding. De bestaande decreten geven alle kansen daartoe, daarvoor hoeven er geen aanpassingen of expliciteringen, zover de eigenheid van de deelterreinen herkenbaar blijft. Ook een integratie van toerisme kan hier probleemloos. Toch dient hierbij opgemerkt dat zeker het jeugdbeleid zeker niet kan worden gevat onder de term “vrijetijdsbesteding”, want het gaat hier over een categoriale beleidsbenadering, gebaseerd op een breed leefwereld-perspectief waarin uiteraard wel een uiterst belangrijke dimensie vrije tijd.

De roep om meer synergie lijkt vooral ingegeven vanuit de bestuurlijke, gemeentelijke logica. Overheidsplanners stellen zich vragen bij al die verschillende plannen. Een aantal elementen in deze (soms gekarikaturiseerde) analyse snijdt hout. Zo zijn er i.v.m. de beschrijving van de uitgangspositie, de grote maatschappelijke en lokale onderstromen, een deel van het beleidsinstrumentarium enz. zeker gelijkaardige onderdelen. Een te grote versnippering van energie en tijd kan worden vermeden. Efficiëntie staat immers hoog op de waardenlijst: rendement, maximaal resultaat met zo beperkt mogelijk verlies van inzet. Het was en is ook deze aanpak die zo jammert over planlast, administratieve overlast enz.

Toch dient deze benadering ook getemperd met een andere en wellicht veel meer fundamentele waarde, nl. het respect, de zorg en de inzet voor het planningsproces. Een eenzijdige, eendimensionale invulling van efficiëntie kan roofofbouw plegen op de communicatieve en participatieve waarden die toch als fundament van deze beleidsvoering fungeren. De aandacht voor het proces, als een niet momentaan maar wel duurzaam iteratief systeem, stelt zeker eisen aan snelheid en de vlotte vooruitgang. Investeren in communicatie, met een pleiade aan instrumenten en methodes, geeft een ruimere invulling aan efficiëntie. Hiermee beoogt men immers een dubbel doel, nl. een hogere kwaliteit van output door sterke aansluiting bij de praktijk (instrumentele waarde) en daarbij ook een breed maatschappelijk draagvlak (communicatieve en

* De bepalingen van het gemeentedecreet, artikel 146, dat luidt als volgt:

“ §1. Voor het einde van het jaar dat volgt op de gemeenteraadsverkiezingen en vóór hij beraadslaagt over het budget voor het volgende boekjaar, stelt de gemeenteraad een meerjarenplan vast. Dat meerjarenplan bestaat uit een strategische nota en een financiële nota. Het heeft betrekking op de hele periode waarvoor de gemeenteraad werd verkozen, te rekenen vanaf de datum van vaststelling ervan.
§2. In de strategische nota worden de beleidsdoelstellingen en de beleidsopties voor het extern en intern te voeren gemeentebeleid op elkaar afgestemd en geïntegreerd weergegeven.
§3. In de financiële nota wordt verduidelijkt hoe het financiële evenwicht wordt gehandhaafd en worden de financiële consequenties van de beleidsopties van de strategische nota weergegeven.
§4. Het ontwerp van meerjarenplan wordt op zijn minst veertien dagen vóór de vergadering waarop het wordt besproken aan ieder lid van de gemeenteraad bezorgd.”

democratische waarden). Enkel deze aanpak kan een echt gemeenschappelijk beleidsproject realiseren.

Eerdere onderzoeken naar de effecten van deze decreten wijzen op het grote gevaar van een expertocratie. De planning, zelfs in relatief eenvoudige sectoren, blijkt alras een complexe zaak. Dit uit zich zowel op het vlak van methodes (hoe organiseren we dit allemaal) als zeker m.b.t. de beleidsinstrumenten (begroting, reglementen...). Het proces wordt dan loodzwaar, tijdrovend en energievretend. En cours de route verkleint het peloton, ontstaat er een voorhoede die de regie opneemt. De aansluiting bij de grotere groepen verdwijnt, de elite blijft over. Dit geldt zowel voor de bestuurders (politici, ambtenaren) maar in overtreffende trap voor de middenvelders. In dit scenario herleidt de communicatieve planning zichzelf tot een misschien knap ogend plan, maar zonder wortels in het veld en de lokale gemeenschap. Dit gevaar is niet denkbeeldig en vraagt de hoogst mogelijke alertheid maar ook een sterke vakbekwaamheid van bij uitstek de betrokken ambtenaren. Maar ook hier belaagt een eenzijdig ingevulde efficiëntie de kernwaarde participatie als gedeeld beleidsproject. De vakbekwaamheid moet dus zeker ook sterk communicatief worden ingevuld. Misschien verdient dit aspect een veel hogere aandacht bij de selectie en vorming van deze ambtenaren, eigenlijk de communicatieve voorhoede van een gemeentebestuur en bij uitbreiding de basiswerkers van een actieve, levendige democratie.

Het behoud van een grote sectorale herkenbaarheid, veel aandacht voor diverse methodes en vooral de nodige tijd nemen vormen de belangrijkste remedie tegen deze bedreigende expertocratie. Deze kiest immers voor een hoog abstractieniveau, het verlaten van de concrete sectorgebonden thema's en een overmatig accent op de bestuurlijke techniciteit: de hitparade van de absolute afknappers.

Hoopvolle toekomst

De voorbije jaren ontstond er een politieke tegenstelling over de wijze waarop de verhouding tussen Vlaanderen en de lokale besturen moet worden ingevuld. Een irritatie over de inefficiëntie (ook hier) en administratieve ballast van vele huidige systemen, een blijvend streven naar heldere afspraken over de kerntaken geeft voeding aan deze contramane.

Enerzijds klinkt een pleidooi om de verschillende vormen van de Vlaamse financiering van de gemeentebesturen te stroomlijnen via het Gemeentefonds. Hierbij zouden alle sectorale geldstromen (bv. jeugd-, cultuur- en sportbeleid) geïntegreerd worden, dus ontdaan van hun oormerk. Zo verwerven de gemeentebesturen een veel grotere autonomie in de aanwending van hun middelen, hierbij gelegitimeerd door de lokale democratie.

Anderzijds leeft er een grote voorkeur om deze oormerken juist niet af te schaffen, maar stevig te behouden. De argumenten hiervoor zijn divers. Vanuit een offensieve benadering wordt vooral gepleit voor een intensieve en specifieke relatie tussen Vlaan-

deren en de gemeentebesturen. Via deze verhouding wint het Vlaamse beleid aan slagkracht, want de gekozen prioriteiten en thema's krijgen een vertaling op het veld: think globally, act locally... Maar ook de defensieve reflex is begrijpelijk. De lokale actoren sport, cultuur en jeugd (zowel middenveld als schepenen en ambtenaren) vinden in "hun" decreet een stevig en werkbaar referentiekader, een (h)erkenning en ook wel bescherming van hun werkveld en een begeleiding via o.a. ambtelijke netwerken en steunpunten.

Daarbij wil ik duidelijk stellen dat mijn keuze ondubbelzinnig en met kracht gaat naar het behoud van de sectorale geldstromen van Vlaanderen naar de lokale besturen. Ik geloof sterk in de argumenten bij deze stelling en vrees ook dat de gemeentelijke aandacht voor deze (relatief zwakke) sectoren bescherming – maar geen betutteling – nodig heeft. Recente decreetwijzigingen maakten komaf van administratieve en overbodige regeltjes. Ik kies ervoor om als Vlaamse overheid deze relatie steeds meer via doelstellingen en steeds minder via instellingen in te vullen. De Vlaamse overheid biedt hierbij een ruim maar toch helder doelstellingenkader, de lokale besturen – via communicatieve planning – vullen dit kader methodisch en met eigen instrumenten in.

Ik word in deze keuze gesteund door bv. de ervaringen in Nederland. Daar heeft men al decennia geleden een decentralisering (overdracht van bevoegdheden) doorgevoerd en de koppeling tussen het centrale en het lokale cultuur-, jeugd- en sportbeleid verbroken. Het resultaat is gekend: een centrale overheid zonder structurele betrokkenheid verliest haar belangstelling, de oorspronkelijke middenstroom is nooit mee geëvolueerd en eigenlijk kan men niet meer spreken van een "nationaal" beleid ter zake dat ook op lokaal niveau kan beïnvloeden. Dit geeft een groot beleidsdeficit voor alle betrokkenen.

Uitdagingen

De komende jaren zullen hier van doorslaggevend belang zijn. De huidige decreten blijven wellicht actief tot en met 2013, maar hoe zullen zij verder evolueren? Mijn pleidooi voor behoud van de bestaande relatie Vlaanderen – gemeenten betekent echter geen status quo. Integendeel. Er blijven moeilijke vragen en grote uitdagingen. Een aantal heb ik in deze inleiding al behandeld: de communicatieve competenties van ambtenaren, overmatige verwachtingen naar het (reeds druk bevroegde) middenveld, de dwingelandij van een foute drang naar efficiëntie. Via onze begeleidende, flankerende en stimulerende maatregelen blijft de Vlaamse Gemeenschap hier investeren. ISB, Locus, VVJ, Steunpunt Jeugd en Faro leveren hierbij schitterend werk. Ook onze administratie staat zeer nabij en blijft erg betrokken. Dit cijferboek vormt daarvan een tastbaar bewijs.

Toch stellen zich op Vlaams niveau nog meer vragen. Er blijft de nauwelijks geregelde en onstabiele verhouding tussen het Kunstendecreet, het Erfgoeddecreet en het decreet lokaal Cultuurbeleid. Zeker voor de centrumsteden stellen zich hier soms acute vragen. Ook vanuit een intergemeentelijke aanpak groeien er nieuwe en enthousiaste

praktijken. Soortgelijke moeilijke relaties vind ik ook in de ontmoeting jeugdwerk en buitenschoolse opvang en binnen het groeiende maar nog onvoldragen concept brede school.

Tenslotte blijven ook de grote maatschappelijke uitdagingen een prioritair aandachtspunt: armoede, interculturaliteit en diversiteit. Het recente Participatiedecreet (2008) biedt hiervoor een aantal flankerende maatregelen. Via de projectenregeling, de proeftuinen en het systeem van lokale netwerken armoede – vrijetijdsbesteding zorgt dit decreet voor prikkels, vernieuwing en vraagt op duurzame wijze aandacht voor de relatie van kansgroepen tot actieve participatie (deelhebben en deelnemen) in en aan het cultuur-, jeugd- en sportbeleid.

ERGO...

De drie cijferboeken over het gemeentelijk jeugd-, cultuur- en sportbeleid vormen een overzichtelijk aangrijpingspunt om de respectieve decreten, maar vooral de concrete beleidsvoering, onder de aandacht te brengen. Tot spijt van wie het benijdt: deze praxis is springlevend, dynamisch en hoopvol. Ik durf daarom complexloos de twee hypothesen die ik bij aanvang poneerde positief beantwoorden.

Ja, de lokale beleidsvoering voor jeugd, cultuur en sport is er bewijsbaar op vooruit gegaan. Zowel het plaatselijke verenigingsleven als de omkaderende voorzieningen en actoren (ambtenaren, subsidiëring, dienstverlening) vertonen een toegenomen kwaliteit.

Ja, de beleidsplanning wordt met veel inzet, eerlijkheid en enthousiasme aangepakt als een gemeenschappelijk project van overheid, verenigingen en burgers.

Het Vlaamse beleid beïnvloedde deze ontwikkelingen sterk en positief. Maar de belangrijkste appreciatie geldt hier voor alle spelers op het veld: van bevlogen schepenen en ambtenaren tot geëngageerde en geïnspireerde middenvelders/vrijwilligers... en al diegenen die hen, ook op het Vlaamse niveau omkaderen. Sommigen van hen zorgden ook voor dit prachtige Cijferboek.

Daarvoor mijn appreciatie en hoop dat deze slagkracht behouden blijft.

De Vlaamse minister van Cultuur, Jeugd en Sport

1 INLEIDING

1.1 OVER ATLASSEN, ZOEKBOEKEN EN CIJFERBOEKEN

In 1989 publiceerden de toenmalige Dienst Jeugdwerk van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en de Vereniging voor Vlaamse Jeugddiensten en –consulenten voor het eerst de Atlas Gemeentelijk Jeugdbeleid. Aan de basis daarvan lag een uitgebreide enquête bij de gemeenten over het bestaan van lokale instrumenten voor het jeugd(werk)beleid.

De atlas werd opgebouwd rond gemeentelijke steekkaarten. Daarop werden volgende gegevens gepubliceerd: demografische gegevens, de coördinaten van schepenen van jeugd en jeugdambtenaren, gegevens over de gemeentelijke infrastructuur en adviesraad, een beschrijving van ondersteuningssystemen en eigen gemeentelijke initiatieven en een opsomming van aantal en diversiteit van het verenigingsleven. Deze publicatie van de Atlas Gemeentelijk Jeugdbeleid werd om de 3 jaar herhaald.

Vanaf 1993 werd de Atlas Gemeentelijk Jeugdbeleid aangevuld met een Cijferboek Gemeentelijk Jeugdwerkbeleid. Hierin werd de inventaris aan gegevens op een systematische en wetenschappelijke manier verder verwerkt in tabellen en grafieken en geanalyseerd naar grootte en provinciale ligging van de gemeenten. Hierdoor werd na 1995 de Atlas herleid tot een Zoekboek, waarin enkel nog de basisgegevens van het gemeentelijke jeugdwerk werden opgenomen.

In 1995 werd een gelijkaardig initiatief ontwikkeld voor het gemeentelijk sportbeleid (Atlas Gemeentelijk Sportbeleid 1996-1998) en voor het gemeentelijk cultuurbeleid (Atlas Gemeentelijk Cultuurbeleid 1996-1998). De drie atlassen volgden eenzelfde concept. Wat sport en cultuur betreffen, bleef het echter beperkt tot de atlas en was het een eenmalig initiatief.

1989	Eerste Atlas Gemeentelijk Jeugdwerkbeleid	
1992	Tweede Atlas Gemeentelijk Jeugdwerkbeleid	
	1993	Eerste Cijferboek Gemeentelijk Jeugdwerkbeleid
1995	Derde Atlas Gemeentelijk Jeugdwerkbeleid Eerste Atlas Gemeentelijk Sportbeleid Eerste Atlas Gemeentelijk Cultuurbeleid	
	1996	Tweede Cijferboek Gemeentelijk Jeugdwerkbeleid
1998	Eerste Zoekboek Jeugdwerk	
	1999	Derde Cijferboek Gemeentelijk Jeugdwerkbeleid
2001	Tweede Zoekboek Jeugdwerk	
	2002	Vierde Cijferboek Gemeentelijk Jeugdwerkbeleid
2004	Derde Zoekboek Jeugdwerk	
	2005	Vijfde Cijferboek Gemeentelijk Jeugdwerkbeleid
2009	Adresboekje 2009 Lokaal Sportbeleid Adresboekje 2009 Lokaal Cultuurbeleid Adresboekje 2009 Lokaal Jeugdbeleid	
	2009	Zesde Cijferboek Lokaal Jeugdbeleid Eerste Cijferboek Lokaal Sportbeleid Eerste Cijferboek Lokaal Cultuurbeleid

In 2008 werd de draad van 1995 weer opgepakt. Ook voor het lokaal cultuur- en sportbeleid werd opnieuw een enquête gehouden bij de lokale besturen met als doelstelling: het systematisch verzamelen van de inspanningen die gemeentebesturen leveren bij het ontwikkelen van een gemeentelijk cultuur-, jeugd- en sportbeleid. Dit heeft nu tot de publicatie van 3 cijferboeken, met hetzelfde basisconcept maar elk met een eigen actieradius, geleid, namelijk:

- Cijferboek Lokaal Jeugdbeleid 2008-2010
- Cijferboek Lokaal Sportbeleid 2008-2010
- Cijferboek Lokaal Cultuurbeleid 2008-2010

De basisgegevens over het lokale cultuur-, jeugd- en sportbeleid worden bovendien toegankelijk gemaakt via een website. Het Zoekboek werd als gevolg daarvan gereduceerd tot een Adresboekje.

1.2 OORSPRONG VAN DE GEGEVENS

In het najaar van 2007 werden de te bevragen thema's afgebakend in samenspraak met de stuurgroep en de partners verantwoordelijk voor de cijferboeken en werd een vragenlijst ontwikkeld. De technische uitwerking van de internettoepassing werd uitbesteed aan de firma Ordina, die tegen het voorjaar 2008 een eerste digitale versie van de vragenlijst ontwikkelde. Na verschillende interne en externe testronden en voortdurende inhoudelijke en technische bijsturing, werd begin april 2008 de enquête online geplaatst waardoor deze toegankelijk werd voor de respondenten. De vragenlijst is terug te vinden op de website.

Elke Vlaamse en Brusselse gemeente werd per brief en e-mail uitgenodigd om de digitale enquête in te vullen tegen uiterlijk 15 mei. Om de respons te optimaliseren kregen non-respondenten achtereenvolgens twee schriftelijke (een eerste onmiddellijk na de deadline van 15 mei, een tweede begin juni) en één telefonische herinnering (eind juni) en werd er uitstel verleend tot begin juli om de vragenlijsten in te vullen. Respondenten die tijdens het invullen van de enquête vragen hadden of verdere toelichting wensten, konden steeds telefonisch contact opnemen met een medewerker wiens naam en contactgegevens duidelijk op de vragenlijst werden vermeld.

De enquête was, net als dit cijferboek, opgedeeld in verschillende secties. Niet elke gemeente vulde elke sectie even volledig in: de respons op de enquête verschilde van vraag tot vraag. De respons per vraag varieert dan ook van 0% tot 100% (enkele antwoorden werden voorgeprogrammeerd, maar konden worden gewijzigd indien foutief).

Het (elektronisch) verzenden van de ingevulde enquête kon pas gebeuren nadat alle verplichte vragen werden ingevuld. Op basis van dit gegeven kunnen we de globale respons voor de enquête cultuur bepalen op 68,2% (223 gemeenten vulden alle verplichte vragen van de enquête in). Bij de gemeenten uit het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad was dit 58% (11 gemeenten). Voor de Vlaamse gemeenten bedraagt de respons 69% (212 gemeenten).

Algemeen kunnen we stellen dat er een hoge respons is, maar dat er tussen de verschillende vragen onderling een grote variatie vast te stellen is inzake responsrate. Als vermoedelijke redenen voor het niet of slechts gedeeltelijk invullen van de vragenlijst door sommige gemeenten speelt wellicht het ontbreken van een traditie in het publiceren van een cijferboek mee. Ook mogen we niet blind zijn voor de administratieve lasten waarmee de sector te kampen heeft.

De bevroegde gegevens hebben – tenzij anders vermeld - steeds betrekking op de situatie in 2007, hetzij op 31 december 2007, hetzij tijdens het refertejaar 2007.

Gezien het opzet van de enquête dienen de cijfers en conclusies in de cijferboeken met de nodige voorzichtigheid te worden gehanteerd. Hiervoor zijn verschillende redenen:

- Voor alle gegevens geldt dat de cijfers hoofdzakelijk steunen op de perceptie van de plaatselijke gemeentebesturen, in casu de persoon die de enquête invulde. In de meeste gevallen gebeurde dit door een functioneel gespecialiseerde ambtenaar: dit

geeft hen een beroepsbekwaamheid, een vertrouwdheid met de sector die een redelijk exacte waarneming garandeert. Maar niet in elke gemeente is deze ambtenaar van nabij bij het eigenlijke beleid betrokken. Dit kan zich uiten in een gebrekkige, onvoldoende of foutieve perceptie.

- Alhoewel de respons bevredigend is, ontbreken er nog heel wat gemeenten. Deze hiaten kunnen het beeld vertekenen.
- De cijferboeken beschrijven vooral aantallen en verhullen op die manier de uiteenlopende kwaliteit die hieronder schuilt. Gezien de niet steeds eenvoudige en eenduidige definiëring van sommige begrippen moeten deze aantallen bovendien vooral worden gebruikt als een indicatie van fenomenen. De gebruikswaarde van deze gegevens zal vooral stijgen indien er longitudinaal, met gelijkaardige meetinstrumenten, kan worden verdergewerkt.

De waarde van de gegevens is dus in grote mate afhankelijk van de nauwkeurigheid en de nauwgezetheid waarmee de enquêtes werden ingevuld. Daar waar we op basis van officiële cijfers konden achterhalen dat de ingevulde gegevens niet correct waren, werden deze afhankelijk van inhoudelijke en technische overwegingen ofwel individueel gecorrigeerd ofwel niet mee in rekening genomen bij de verwerking.

Niet alle gegevens uit de bevraging werden opgenomen in dit boek. In de vragenlijst werd gepeild naar het gemeentelijk personeel voor cultuurbeleid. Er werden vragen opgenomen die betrekking hebben op het aantal voltijdse equivalenten, het inschallingsniveau, het geslacht, de leeftijd, de etniciteit en het statuut van de personeelsleden. Wellicht omwille van de grote tijdsinvestering die – zeker bij de grotere gemeenten en de steden – het correct invullen van deze vragen vereist, was de respons erop en de betrouwbaarheid ervan te laag om als representatief en betrouwbaar te kunnen gelden. Er werd daarom beslist om het deel over personeel niet mee op te nemen in het cijferboek.

In dit cijferboek zal u ook weinig gegevens terugvinden over de cultuurcentra en de bibliotheken, nochtans belangrijke peilers in het lokaal cultuurbeleid. Deze instellingen komen elders wel uitgebreid aan bod. Gegevens over de cultuurcentra zijn opgenomen in “Cultuurcentra in cijfers 2006”. In deze publicatie wordt een overzicht gegeven van de werking van cultuurcentra: wat organiseren de cultuurcentra? Hoeveel mensen bereiken ze? Welke inkomsten en uitgaven heeft een cultuurcentrum? Hoeveel professionelen zijn er werkzaam? Deze publicatie kunt u downloaden van de website van het Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen (www.sociaalcultureel.be).

De website www.bibliotheekstatistieken.be biedt dan weer een blik op alle mogelijke gegevens over de openbare bibliotheken, gebaseerd op Bios (Bibliotheek informatie- en opvolgingssysteem), een statistische databank van alle door de Vlaamse overheid gesubsidieerde openbare bibliotheken. Via de Bios-invoermodule worden jaarlijks diverse gegevens van de openbare bibliotheken verzameld: infrastructuur en toegankelijkheid, collectie en uitleningen, ICT, leners en bezoekers, personeel, dienstverlening en activiteiten, inkomsten en uitgaven.

1.3 WEERGAVE VAN DE GEGEVENS

Wegens het verschil in respons tussen het Vlaamse Gewest en het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad en gezien de specifieke context van de Brusselse gemeenten (o.a. de specifieke rol van de Vlaamse Gemeenschapscommissie), is er voor geopteerd om in dit boek telkens het onderscheid te maken tussen beide gewesten.

Door de verschillen in respons per vraag wordt bovendien bij elke vraag aangegeven op hoeveel antwoorden het weergegeven resultaat gebaseerd is: $N=...$. Dit is nodig omdat niet elke respondent elke vraag invulde (niet elke vraag was verplicht in te vullen) en omdat een kwaliteitscontrole is gebeurd op de data (onmogelijke antwoorden werden verwijderd). Ook wordt telkens voor de indelingen volgens provincie, inwonersklasse of gebiedsindeling apart weergegeven hoeveel gemeenten (=respondenten) de vraag beantwoordden.

Overigens wordt dit ook gedaan om bepaalde percentages beter te kunnen interpreteren: 50% op basis van 100 antwoorden is statistisch betrouwbaarder dan hetzelfde percentage op basis van 10 antwoorden.

Er wordt spaarzaam omgesprongen met het weergeven van absolute cijfers. Deze zijn pas relevant in geval een quasi 100% respons gegarandeerd is, wat in het geval van het Cijferboek Lokaal Cultuurbeleid niet werd bereikt. Het toch systematisch weergeven van absolute cijfers zou in dit geval een vertekend beeld van de realiteit schetsen. Daarom werd er voor geopteerd om hoofdzakelijk te werken op basis van percentages en procentueel aandeel. Indien toch absolute cijfers worden weergegeven, dienen deze dan ook met de nodige voorzichtigheid te worden gelezen en geïnterpreteerd.

Naargelang de relevantie van een verdere opsplitsing, worden de resultaten van de Vlaamse gemeenten per provincie, per inwonersklasse of volgens gebiedsindeling besproken. Deze indelingen beperken zich begrijpelijkerwijs tot de Vlaamse gemeenten.

De vijf Vlaamse provincies zijn bekend. De verdeling van de gemeenten over de verschillende provincies is als volgt (zie ook bijlage 1):

Provincie	Aantal gemeenten	%
Antwerpen	70	22,73%
Limburg	44	14,29%
Oost-Vlaanderen	65	21,10%
Vlaams-Brabant	65	21,10%
West-Vlaanderen	64	20,78%
Totaal	308	100,00%

Voor de bespreking volgens inwonersklasse wordt telkens volgende indeling gehanteerd (zie ook bijlage 1):

inwonersklasse	aantal gemeenten	%
< 10.000 inwoners	89	28,90%
10.000 – 15.000 inwoners	83	26,95%
15.001 – 20.000 inwoners	54	16,56%
20.001 – 30.000 inwoners	43	13,96%
30.001 – 50.000 inwoners	30	9,74%
50.001 – 200.000 inwoners	10	3,25%
> 200.000 inwoners	2	0,65%
Totaal	308	100,00%

Ingedeeld volgens ‘gebiedsindeling’ kunnen verschillende categorieën worden onderscheiden (Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting, Monumenten en Landschappen, afdeling Ruimtelijke Planning, 2004). In het boek wordt de indeling op niveau 2 gehanteerd (zie ook bijlage 1).

RSV niveau 1	RSV niveau 2	RSV niveau 3	aantal gemeenten (niveau 3)
Stedelijke gebieden (111)	Grootstedelijke gebieden (21)	Grootstedelijk gebied centrumgemeenten	2 gemeenten (Gent, Antwerpen)
		Grootstedelijk gebied randgemeenten	19 gemeenten (bv. Wijnegem, Destelbergen)
	Kleinstedelijke gebieden (45)	Kleinstedelijke gebieden op provinciaal niveau	25 gemeenten (bv. Lommel, Wetteren)
		Structuurondersteunende kleinstedelijke gebieden	20 gemeenten (bv. Deinze, Tienen)
		Regionaalstedelijke gebieden (31)	Regionaalstedelijk gebied centrumgemeenten
	Vlaams stedelijk gebied rond Brussel (14)	Regionaalstedelijk gebied randgemeenten	20 gemeenten (bv. Oostkamp, Diepenbeek)
			14 gemeenten (bv. Drogenbos, Sint-Genesius-Rode)
Buitengebied (197)			197 gemeenten (bv. Schoten, Landen)

Stedelijke gebieden zijn die gebieden waar intense ruimtelijke, culturele en socio-economische samenhang en verweving bestaat tussen verschillende menselijke activiteiten (wonen, diensten, werken, recreëren, ...), waar dichte bebouwing overheerst en waar het wenselijk is ontwikkelingen te stimuleren en te concentreren. Stedelijk gebied is aldus een beleidsmatig begrip.

Ook het ruimtelijk begrip buitengebied heeft een beleidsmatige inhoud. Buitengebied is – op het niveau van Vlaanderen bekeken – het gebied waarin de open (onbebouwde) ruimte overweegt. Elementen van bebouwing en infrastructuur die in functionele samenhang zijn met de niet-bebouwde ruimte maken er onderdeel van uit en kunnen plaatselijk overwegen.

Waar mogelijk en relevant wordt er verwezen naar beschikbaar cijfermateriaal waarmee de huidige resultaten kunnen worden vergeleken. Regelmatig zal doorheen het cijferboek in korte kaderstukjes worden verwezen naar dergelijk cijfermateriaal, afkomstig uit de Atlas Gemeentelijk Cultuurbeleid 1996-1998 (Redig, 1995). Hoewel de vraagstelling en de weergave van de gegevens daarin soms afwijkt van onze werkwijze, levert dit materiaal desalniettemin een interessante vergelijkingsbasis op.

1.4 NIEUW: WWW.CIJFERBOEK.BE

In aanvulling op de gedrukte cijferboeken, die een analyse van geaggregeerde gegevens bevatten op niveau van gewest, provincie, inwonersaantal of ruimtelijke indeling, kunnen de gegevens per gemeente worden geraadpleegd op de nieuwe website www.cijferboek.be.

De website werd ontwikkeld door de Managementondersteunende Diensten (team Informatietechnologie en Informatiebeheer) van het Vlaams Ministerie Cultuur, Jeugd, Sport en Media.

Op www.cijferboek.be dient u eerst het toepassingsgebied te kiezen (cultuur, jeugd of sport). De website biedt twee mogelijkheden. Enerzijds kunnen de antwoorden van maximaal vijf gemeenten vergeleken worden. Deze gemeenten kunnen worden geselecteerd op naam of op bepaalde kenmerken (gewest, provincie, inwonersaantal, indeling Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen). Het rapport geeft de vragen en de antwoorden weer zoals de gemeenten ze ingevuld hebben in de vragenlijst van de cijferboeken cultuur, jeugd en sport.

Anderzijds kunnen de resultaten van een gemeente worden vergeleken met het gemiddelde van de resultaten van gemeenten die tot dezelfde categorie behoren wat betreft gewest, provincie, inwonersaantal of ruimtelijke situatie van de gemeente. Het rapport geeft dan het resultaat van een bepaalde gemeente en vergelijkt de antwoorden met het gemiddelde van de geselecteerde referentiegroep. Hierbij wordt telkens aangegeven hoeveel gemeenten uit de referentiegroep de betreffende vraag beantwoordden.

Gemeenten die de vraag niet beantwoordden, worden niet mee gerekend bij de berekening van de gemiddelde waarden.

Niet alle antwoorden zijn via de website beschikbaar. Hiervoor zijn zowel inhoudelijke als technische redenen. Om privacy-redenen is er bijvoorbeeld voor gekozen om de gegevens i.v.m. personeel enkel geaggregeerd weer te geven. Andere antwoorden (bv. omschrijvingen van projecten of samenwerkingsverbanden of informatie over financiële middelen) zijn zo specifiek per gemeente of beperkt omschreven dat ze geen toegevoegde waarde bieden of moeilijk te interpreteren zijn.

1.5 EEN GEZAMENLIJKE AANPAK

Het Cijferboek Lokaal Cultuurbeleid 2008-2010 kwam er in opdracht van de minister bevoegd voor cultuur Bert Anciaux en werd gerealiseerd door Wim De Pauw en Rudy Machiels van de vakgroep Agogische Wetenschappen van de Vrije Universiteit Brussel. Het onderzoek gebeurde in nauw overleg en samenwerking met het Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, in het bijzonder het team Lokaal Cultuurbeleid.

In het kader van het onderzoek werd een stuurgroep in het leven geroepen. De belangrijkste taken van de stuurgroep waren adviserend en superviserend van aard. Op regelmatige tijdstippen gedurende het onderzoeksproces werd met de stuurgroep overleg gepleegd. Belangrijke knopen werden steeds in onderling overleg doorgehakt. De leden werden zo gekozen dat zij elk vanuit hun specifieke deskundigheid een zinvolle bijdrage konden leveren aan (deel)aspecten van het onderzoek. Volgende personen maakten hier deel van uit Wim Bogaert (Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, diensten van de administrateur-generaal), Katia De Vos (Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, team Lokaal Cultuurbeleid), Evita Dhaenens (Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, team Sociaal-Cultureel Volwassenenwerk), Guy Pauwels (Studiedienst Vlaamse Regering), Geert Roelandts (Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, afdeling Volksontwikkeling en Lokaal Cultuurbeleid), Kristof Vandenberghe (Agentschap Kunsten en Erfgoed, afdeling Erfgoed), Alexander Vander Stichele (Locus) en Marc Van Mechelen (Locus).

Er werd ook regelmatig overleg gepleegd met de verantwoordelijken voor het Cijferboek Lokaal Jeugdbeleid 2008-2010 en het Cijferboek Lokaal Sportbeleid 2008-2010.

1.6 DECRETAAL KADER VAN HET LOKAAL CULTUURBELEID

Het decreet van 13 juli 2001 houdende het stimuleren van een kwalitatief en integraal lokaal cultuurbeleid vormt het belangrijkste wettelijke instrument om het cultuurbeleid op gemeentelijk niveau te organiseren. Voor wie niet vertrouwd is met dit wette-

lijk kader worden hieronder alvast de belangrijkste krachtlijnen van dit decreet nog even op een rijtje gezet.

Gemeentelijk cultuurbeleid

Om de filosofie achter het decreet op het gemeentelijk cultuurbeleid ten gronde te begrijpen, grijpen we eerst even terug naar het subsidiariteitsbeginsel. Dit principe heeft tot voornaamste doel een zekere mate van onafhankelijkheid te garanderen aan een ondergeschikte autoriteit ten opzichte van een hogere instantie, of aan een plaatselijke overheid ten opzichte van een centrale overheid. Het gaat dus om een verdeling van bevoegdheden tussen diverse machtsniveaus, een principe dat de institutionele basis van de federale staten vormt. Dit principe heeft betrekking op het feit dat een beleid dient gevoerd te worden op het meest geschikte niveau. Als een beleid beter gevoerd wordt op een “lager” niveau dient dit ook te gebeuren. Het gemeentelijk cultuurbeleid is een toepassing van dit principe. Het kent namelijk een grotere autonomie toe aan de gemeenten inzake het voeren van een cultuurbeleid. Het gemeentelijk cultuurbeleid maakte – in tegenstelling tot bijvoorbeeld de sport en het jeugdwerk – tot voor 2001 niet op integrale wijze voorwerp uit van het Vlaamse cultuurbeleid. De verschillende beleidsdomeinen op lokaal vlak werden meestal apart bekeken.

Kwalitatief en integraal

Het decreet houdende het stimuleren van een kwalitatief en integraal lokaal cultuurbeleid brengt hierin verandering. De twee voornaamste doelstellingen zijn opgenomen in de titel van het decreet, namelijk het voeren van een integraal en kwalitatief beleid op gemeentelijk vlak. Een integraal cultuurbeleid gaat uit van de samenhang tussen de verschillende cultuurbeleidsdomeinen met aandacht voor het cultureel erfgoed, het sociaal-cultureel werk en de kunsten. Tot cultureel erfgoed worden de musea, de archieven, de volkscultuur, het verspreid immaterieel en roerend erfgoed gerekend; het sociaal-cultureel werk omvat de amateurkunsten, het verenigingsleven en de niet-formele volwassenenvorming, de bibliotheken en de cultuurcentra; tot de kunsten behoren de podiumkunsten, de letteren, de muziek, de beeldende kunst en de nieuwe media, de architectuur, de vormgeving en de toegepaste kunsten.

Een kwalitatief cultuurbeleid wordt in het decreet omschreven als een cultuurbeleid dat steunt op deskundigheid, strategische aanpak en participatie van alle actoren. Het bewaart tevens een evenwicht tussen de behoeften en het culturele aanbod, ondersteund door de lokale overheid.

Hiernaast wou men met dit decreet ook de aandacht voor het cultuurbeleid op gemeentelijk vlak vergroten en intergemeentelijke samenwerking stimuleren. Cultuurcentra en de bibliotheken moesten een duidelijke positionering én een actuele taakomschrijving meekrijgen. Tot slot wordt het overleg en de advisering van het gemeentelijk cultuurbeleid in dit decreet geregeld.

Verplicht of facultatief

Om het geheel van deze doelstellingen in een coherente regelgeving te gieten maakt het decreet een onderscheid tussen een verplicht en een facultatief luik.

Het verplichte luik heeft betrekking op de bibliotheken en de gemeentelijke adviesraden. Elke Vlaamse gemeente met 750 inwoners of meer moet een openbare bibliotheek oprichten, eventueel in samenwerking met (een) andere gemeente(n). Ter vervanging van het decreet van 24 juli 1991 betreffende raden voor cultuurbeleid wordt ook het overleg en de advisering van het gemeentelijk cultuurbeleid geregeld. De gemeenten worden verplicht om één of meerdere adviesorganen voor cultuur op te richten. Hierin moeten zowel afgevaardigden van culturele verenigingen, organisaties, professionele instellingen als deskundigen inzake cultuur zitten. De adviesorganen worden betrokken bij de opmaak en de uitvoering van het cultuurbeleidsplan, de diverse facetten van het cultuurbeleid en de evaluatie van het cultuurbeleid.

Een tweede luik heeft een facultatief karakter. Dit gedeelte heeft betrekking op de subsidiëring van het algemeen cultuurbeleid. Alle gemeenten kunnen onder bepaalde voorwaarden instappen in het gemeentelijk cultuurbeleid en er subsidies voor ontvangen. Om hier aanspraak op te kunnen maken, moet door de gemeente onder andere een cultuurbeleidsplan worden opgemaakt. Dit plan vertrekt van een situatieschets en formuleert de algemene doelstellingen voor een volgende beleidsperiode en maakt daarbij keuzes en stelt prioriteiten. De opstelling, uitvoering en evaluatie van het cultuurbeleidsplan is gebaseerd op een ruim participatieproces. Voor de uitvoering van het cultuurbeleidsplan wordt aan de gemeenten een zesjarige enveloppen-subsidie ter beschikking gesteld, gebaseerd op het aantal inwoners. De subsidie moet worden aangewend voor personeelskosten of voor andere uitgaven van de gemeente ter uitvoering van het cultuurbeleidsplan. Deze enveloppensubsidie wordt voor de Vlaamse gemeenten aangevuld met een subsidie van één euro per inwoner voor de ondersteuning van initiatieven ter bevordering van gemeenschapsvorming. De cultuurbeleidscoördinator positioneert zich tussen alle verschillende actoren die actief zijn op gemeentelijk vlak. De opdracht van deze persoon situeert zich o.m. in de begeleiding van de processen die verbonden zijn met de opmaak, de uitvoering en de evaluatie van het gemeentelijk cultuurbeleidsplan en het opzetten en ondersteunen van initiatieven ter bevordering van gemeenschapsvorming. Tenslotte voorziet het decreet ook in de werking van een steunpunt voor het lokaal cultuurbeleid, voor de cultuur- en gemeenschapscentra en voor de bibliotheken. Met ingang van 2009 werden de bestaande steunpunten Cultuur Lokaal en het Vlaams Centrum voor Openbare Bibliotheken' (VCOB) samengevoegd tot één steunpunt, Locus. Met het oog op de uitbouw van de digitale bibliotheek in Vlaanderen werd in 2009 de vzw Bibnet opgericht.

Bibliotheken

Het decreet op het lokaal cultuurbeleid voorziet dus in een wettelijke bepaling voor de bibliotheken. Dit is meteen een belangrijk signaal dat de bibliotheken geen culturele

eilandjes mogen vormen, maar deel moeten uitmaken van een cultureel netwerk op gemeentelijk vlak. Door dit decreet werd elke Vlaamse gemeente met 750 inwoners of meer, verplicht om een gemeentelijke bibliotheek op te richten. Een openbare bibliotheek wordt erin omschreven als “een basisvoorziening waar elke burger terecht kan met zijn vragen over kennis, cultuur, informatie en ontspanning. Zij bemiddelt actief bij het beantwoorden van deze vragen. De openbare bibliotheek is actief inzake cultuurspreiding en cultuurparticipatie; ze werkt in een geest van objectiviteit en vrij van levensbeschouwelijke, politieke en commerciële invloeden.”

Dit decreet is een stuk minder kwantitatief opgevat dan het voorgaande bibliotheekdecreet. Wel worden een beperkt aantal voorwaarden gesteld inzake aanbod, raadpleging, toegankelijkheid en personeel. Provincies moeten het initiatief nemen om een streekgericht bibliotheekbeleid uit te bouwen. Het decreet voorziet hiernaast in de ondersteuning van voorzieningen voor bijzondere doelgroepen zoals blinden, slechtzienden, personen met een leesbeperking, langdurig zieken en personen die verblijven in een rustoord, een rust- en verzorgingstehuis of ziekenhuis.

Het beschikken over een gesubsidieerde bibliotheek is één van de decretale voorwaarden om in aanmerking te komen voor de enveloppensubsidie voor het uitvoeren van een cultuurbeleidsplan.

Cultuur- en gemeenschapscentra

Met de oprichting van de cultuurcentra in de jaren 60 streefde de Vlaamse overheid twee belangrijke doelstellingen na: vlotte toegang voor elke Vlaming tot de kunsten en voldoende infrastructuur voor het alom verspreide Vlaamse verenigingsleven. Het decreet lokaal cultuurbeleid hertaalde deze uitgangspunten in drie actuele doelstellingen: cultuurspreiding, verhoging van de cultuurparticipatie en gemeenschapsvorming.

Cultuurspreiding omvat de presentatie van allerhande kunsten, van zowel professionelen als amateurs. Dit kan gebeuren op initiatief van de cultuurfunctionarissen van het cultuurcentrum (eigen programmering van het cultuurcentrum) of dit kan georganiseerd worden door verenigingen of derden die een zaal in het cultuurcentrum huren (receptieve programmering).

Het aantal cultuurcentra en de precieze spreiding over Vlaanderen is in het decreet vastgelegd. Uitgangspunt was het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV). De decreetgever beoogde hiermee een evenwichtige spreiding van de culturele infrastructuur over Vlaanderen. Dit impliceert dat een cultuurcentrum voor een ruimer gebied dan de eigen gemeente werkt. Het RSV laat heel wat verschillen optekenen tussen de gemeenten onderling en deze verscheidenheid vertaalt zich in het netwerk van cultuurcentra. We onderscheiden drie categorieën cultuurcentra: cultuurcentra categorie A, cultuurcentra categorie B en cultuurcentra categorie C. Voor elke categorie is in het decreet een subsidiebedrag vastgelegd. Per categorie werden ook aparte voorwaarden op het vlak van infrastructuur bepaald.

Daarnaast werd met de grootsteden Antwerpen en Brussel een convenant afgesloten voor het cultuurcentrum om ten volle te kunnen inspelen op de grootstedelijke context.

Naast de cultuurcentra bestaan er, veelal in kleinere gemeenten, ook nog een heel aantal gemeenschapscentra. Een gemeenschapscentrum wordt in het decreet omschreven als “culturele infrastructuur door de gemeente beheerd met het oog op cultuurparticipatie, gemeenschapsvorming en cultuurspreiding ten behoeve van de lokale bevolking en met bijzondere aandacht voor de culturele diversiteit.” De gemeenschapscentra richten zich vooral naar de lokale bevolking. Ze bieden ruimte aan lokale receptieve activiteiten en bevorderen de gemeenschapsvorming.

Het beschikken over een gesubsidieerd cultuurcentrum of over een gemeenschapscentrum is één van de decretale voorwaarden om in aanmerking te komen voor de enveloppensubsidie voor het uitvoeren van een cultuurbeleidsplan.

Gemeentelijke adviesraden

Met het oog op de organisatie van het overleg en de inspraak bij de voorbereiding en de evaluatie van het cultuurbeleid, inzonderheid bij de opmaak en de uitvoering van een gemeentelijk cultuurbeleidsplan, moet door de gemeente één of meerdere adviesorganen voor cultuur worden opgericht.

De gemeente moet in de adviesorganen de culturele actoren betrekken die het Nederlandstalige culturele leven bevorderen: alle culturele verenigingen en organisaties, zowel private als publieke, die werken met vrijwilligers en een werking ontplooiën op het grondgebied van de gemeente; alle culturele organisaties en instellingen, zowel private als publieke, die werken met professionele beroepskrachten en een werking ontplooiën op het grondgebied van de gemeente; deskundigen inzake cultuur, woonachtig in de gemeente. De gemeente moet via tijdelijke overlegstructuren en activiteiten al dan niet door bemiddeling van de adviesraden de ruimere bevolking erbij betrekken.

De gemeente kan deze actoren op twee manieren betrekken in het cultuurbeleid: door de oprichting van een gemeentelijke cultuurraad, met adviserende bevoegdheid over alle culturele materies voor de hele gemeente of door de oprichting van sectorale deelraden, met adviserende bevoegdheid over hun sectorale materie voor de hele gemeente. Vertegenwoordigers van elke deelraad vormen daarnaast een overkoepelende gemeentelijke cultuurraad met adviserende bevoegdheid over de grote lijnen van het gemeentelijk cultuurbeleid.

1.7 HET CIJFERBOEK IN VOGELVLUCHT

Het Cijferboek Lokaal Cultuurbeleid 2008-2010 bespreekt aan de hand van cijfermateriaal verschillende aspecten die betrekking hebben op het gemeentelijk cultuurbe-

leid. Om de veelheid aan gegevens hanteerbaar en overzichtelijk te maken valt het Cijferboek na deze inleiding uiteen in 4 delen.

Een eerste deel heeft betrekking op de bestuurlijke organisatie van het gemeentelijk cultuurbeleid. In hoofdzaak komen hier die aspecten van het gemeentebestuur aan bod die betrekking hebben op de politieke en ambtelijke verantwoordelijkheden voor het lokaal cultuurbeleid, op de samenstelling van het managementteam en op verzelfstandigde of intergemeentelijke entiteiten op vlak van cultuur.

Een tweede deel gaat dieper in op verschillende inhoudelijke aspecten van het gemeentelijk cultuurbeleid. Heeft de gemeente een cultuurbeleidsplan? Welke culturele projecten organiseert ze? Er wordt ook een blik geworpen op de gemeentelijke culturele infrastructuur, op de communicatie-instrumenten en op de samenwerking met andere beleidsdomeinen.

Een volgende deel handelt over de werking van de gemeentelijke adviesraden. We komen hier ondermeer te weten welke adviesraden er bestaan, waarover zij advies uitbrengen en wie daarin zetelt.

Het laatste deel tenslotte gaat in op het culturele verenigingsleven. Niet alleen aantal en soorten verenigingen worden in kaart gebracht, ook de ondersteuning van het culturele veld door de gemeente wordt geanalyseerd.

2 BESTUURLIJKE ORGANISATIE VAN HET LOKAAL CULTUURBELEID

In dit hoofdstuk worden de gegevens betreffende de bestuurlijke organisatie van het gemeentelijk cultuurbeleid besproken. In een eerste deel focussen we op de schepenen van cultuur. We gaan na wat de verdeling is naar gender en tot welke politieke families de schepenen van cultuur behoren. In een tweede deel lichten we de cijfers toe die te maken hebben met de aanwezigheid van een ambtelijk contactpunt voor cultuur. We gaan daarbij na of er bij afwezigheid van een cultuurbeleidscoördinator, onder de vorm van een contactpunt, toch een culturele informatie- en contactfunctie gewaarborgd wordt voor de burger. Een derde luik handelt over de samenstelling van de gemeentelijke managementteams. Nadien richten we een verkennende blik op de functies in verband met het lokaal cultuurbeleid die eventueel uitbesteed worden aan verzelfstandigde organisatievormen en wordt de intergemeentelijke samenwerking besproken.

2.1 SCHEPENEN VAN CULTUUR

De verdeling man/vrouw wat betreft het bekleden van de functie ‘schepenen van cultuur’ is voor de gemeenten in het Vlaams Gewest ongeveer 60/40 (57,79% is man, 42,21% is vrouw). Dat betekent dat er meer vrouwelijke schepenen van cultuur zijn dan het Vlaamse gemiddelde vrouwelijke schepenen. Het gemiddelde voor alle beleidsdomeinen samen bedraagt namelijk 29,5% (Agentschap voor Binnenlands Bestuur, 2008a).

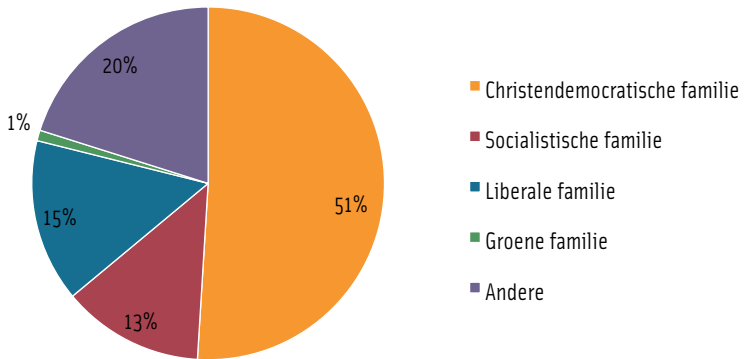
Antwerpen is de enige provincie waar het procentuele aandeel van de vrouwelijke schepenen van cultuur groter is dan dat van hun mannelijke collega's (48,57% is man, 51,43% is vrouw). In Oost-Vlaanderen is het aandeel van de vrouwelijke schepenen van cultuur het laagst (64,62% is man, 35,38% is vrouw).

Tabel 1: Genderverdeling schepenen van cultuur. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
Respondenten	70	44	65	65	64	308
Man	48,57%	61,36%	64,62%	60,00%	56,25%	57,79%
Vrouw	51,43%	38,64%	35,38%	40,00%	43,75%	42,21%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Om een globaal beeld te kunnen schetsen van de politieke kleur van de schepenen van cultuur, werden de partijen gegroepeerd volgens “familie”. Zo werden tot de christendemocratische familie ondermeer partijen en kartels zoals CD&V, cdH, CD&V-nieuw, CD&V-plus, CD&V/N-VA... gerekend. Tot de liberale familie behoren ondermeer Open VLD en MR en kartels als Open VLD-leeft, VLD/Vivant, Partijen en kartels zoals sp.a, PS, sp.a-open, sp.a.ok en sp.a-spirit brachten we samen in de socialistische familie. Tot de groene familie rekenen we Groen! en Ecolo. De groep ‘Andere’ wordt gevormd door lokale partijen als ‘Lijst van de Burgemeester’, ‘Nieuw’, ‘Stem’, ‘Voluit’, ‘Dynamisch’, ...

Figuur 1: Politieke partij schepenen van cultuur. Procentueel aandeel.

De helft (50,97%) van alle schepenen van cultuur in Vlaanderen behoort tot de christendemocratische familie. Van alle Vlaamse provincies ligt het aantal schepenen van cultuur uit deze familie het hoogst in Antwerpen (57,14%) en het laagst in Oost-Vlaanderen (40%).

In Limburg ligt het aandeel van de schepenen van cultuur uit de socialistische familie (met 20,45%) ruim boven het globaal gemiddelde (12,99%).

Oost-Vlaanderen telt (met 27,69%) een procentueel aandeel cultuurschepenen uit de liberale familie dat ruim boven het globaal gemiddelde (14,94%) ligt. In West-Vlaanderen ligt dit aandeel (met 4,69%) opvallend onder dit gemiddelde.

Tabel 2: Politieke partij schepenen van cultuur. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	70	44	65	64	64	308
Christendemocratische familie	57,14%	52,27%	40%	50,77%	54,69%	50,97%
Socialistische familie	10,00%	20,45%	9,23%	13,85%	14,06%	12,99%
Liberaal familie	12,86%	13,64%	27,69%	15,38%	4,69%	14,94%
Groene familie	2,86%	0,00%	0,00%	1,54%	0,00%	0,97%
Andere	17,14%	13,64%	23,08%	18,46%	26,56%	20,13%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Het beleidsdomein ‘cultuur’ is vaak een gedeelde bevoegdheid. Dit is logisch aangezien cultuur verschillende subdomeinen omvat als cultuur- en gemeenschapscentra, bibliotheken, erfgoed, kunsten, monumentenzorg, evenementen, culturele infrastructuur, cultureel patrimonium, musea en archieven. Ook feestelijkheden, toerisme en kunstonderwijs worden vaak als cultureel domein beschouwd. Opmerkelijk is dat op gemeentelijk vlak ‘bibliotheken’ vaak als een apart beleidsdomein wordt bekeken.

Wanneer cultuur wordt gecombineerd met andere bevoegdheden, is dit - in volgorde van belangrijkheid – vooral met toerisme, onderwijs, jeugd, financiën, sport en leefmilieu.

In die gemeenten waar de schepenen van cultuur niet het hele beleidsdomein cultuur bestrijkt, zijn het voornamelijk de subdomeinen feestelijkheden, evenementen, toerisme en bibliotheek die door andere schepenen worden ingevuld. Die andere schepenen die een culturele bevoegdheid hebben, combineren dit eveneens met diverse beleidsdomeinen. Ook hier behoren jeugd, sport, toerisme en onderwijs tot de meest voorkomende combinaties.

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

Voor het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad is de verhouding van mannelijke schepenen van cultuur ten aanzien van hun vrouwelijke collega's 63,16% (man) versus 36,84% (vrouw).

Partijpolitiek wordt meer dan een derde in de categorie ‘andere’ ondergebracht. Ruim een vierde (26,32%) van alle Brusselse cultuurschepenen behoort tot de socialistische familie. Opvallend is dat 15% een ecologische achtergrond heeft.

2.2 AMBTELIJKE CONTACTPUNTEN CULTUUR

Onder ambtelijk contactpunt cultuur verstaan we een gemeentelijke dienst of ambtenaar die een informatie- en contactfunctie verzorgt naar de burger. In dit deel peilen we naar de aanwezigheid en de vorm van het ambtelijke contactpunt cultuur in de gemeenten.

Tabel 3: Ambtelijk contactpunt cultuur.

Cultuurbeleidscoördinator (N=308)	%	Zo nee, is er een ambtelijk contactpunt voor cultuur (N=93)
Ja	69,81%	
Nee	30,19%	
Totaal	100,00%	
		Contactpunt
		%
		geen contactpersoon/contactpunt
		2,47%
		enkel contactpersoon (geen inhoudelijke verantwoordelijkheid)
		12,35%
		autonome cultuurdienst
		14,81%
		ambtenaar/dienst inhoudelijk verantwoordelijk
		64,20%
		andere
		6,17%
		Totaal
		100,00%

Op de vraag ‘beschikt uw gemeente over een cultuurbeleidscoördinator?’ antwoordde 69,81% van de Vlaamse gemeenten positief. Dit aantal ligt hoger dan bij de officiële cijfers van de Vlaamse overheid. Op basis daarvan beschikte 62,66% van de gemeenten in het Vlaamse Gewest eind 2007 over een cultuurbeleidscoördinator (Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, 2008). Dit betekent dat in enkele gemeenten iemand met de functie van cultuurbeleidscoördinator is tewerkgesteld, zonder dat deze gesubsidieerd wordt volgens het decreet op het lokaal cultuurbeleid.

Globaal beschikt dus net geen 70% van de Vlaamse gemeenten over een (al dan niet volgens het decreet lokaal cultuurbeleid in 2007 gesubsidieerde) cultuurbeleidscoördinator als voornaamste contactpunt.

Het percentage van de gemeenten met een cultuurbeleidscoördinator ligt het hoogst in Limburg (81,82%) en het laagst in Oost-Vlaanderen (52,31%).

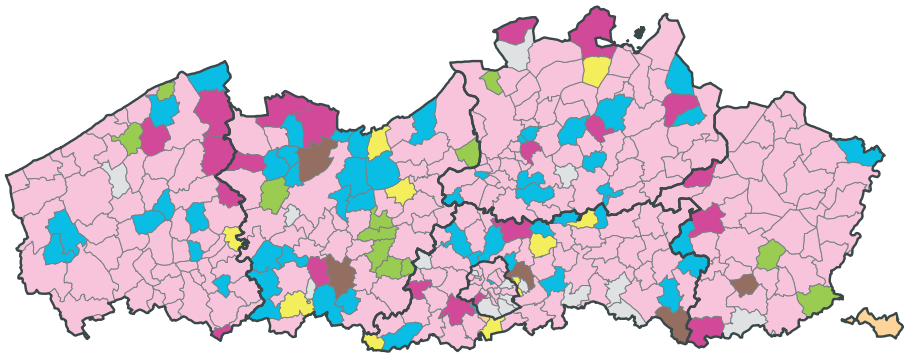
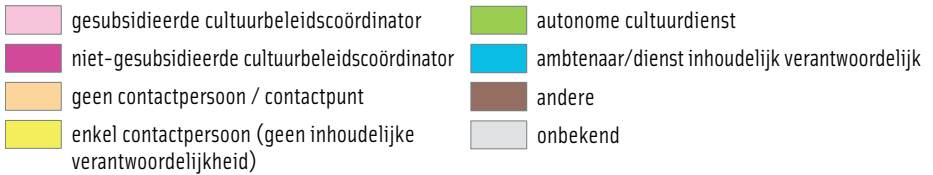
Tabel 4: Aanwezigheid cultuurbeleidscoördinator. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	70	44	65	65	64	308
Ja	77,14%	81,82%	52,31%	61,54%	79,69%	69,81%
Nee	22,86%	18,18%	47,69%	38,46%	20,31%	30,19%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Gemeenten die niet beschikken over een cultuurbeleidscoördinator, bieden de burgers wel bijna allemaal een contactpunt aan voor cultuur. In slechts 2,47% van de gevallen is dit er niet (2 gemeenten). In ruim 64% van de gemeenten die niet werken met een cultuurbeleidscoördinator (52 gemeenten) kan de burger zich richten tot een ambtenaar of dienst met inhoudelijke verantwoordelijkheid inzake cultuur.

Figuur 2: Ambtelijk contactpunt cultuur.

Soort contactpunt cultuur

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

Het aandeel van gemeenten in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad die beschikken over een (al dan niet gesubsidieerde) cultuurbeleidscoördinator schommelt met 68,42% rond het Vlaamse gemiddelde. Het gaat om 12 gemeenten. Ook hier ligt dit aandeel hoger dan bij de officiële cijfers. Het percentage Brusselse gemeenten met een gesubsidieerde cultuurbeleidscoördinator bedraagt officieel 60%¹ (Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, 2008). In absolute cijfers betekent dit dat één Brusselse gemeente iemand in dienst heeft als cultuurbeleidscoördinator die niet wordt gesubsidieerd door de Vlaamse overheid. In een andere Brusselse gemeente is een ambtenaar met inhoudelijke verantwoordelijkheid het aanspreekpunt. Veertien Brusselse gemeenten beantwoordden deze vraag.

2.3 MANAGEMENTTEAM

Het begrip managementteam werd ingevoerd in het Gemeentedecreet van 15 juli 2005: artikel 96 bepaalt dat er in elke gemeente een managementteam moet zijn dat bestaat uit de gemeentesecretaris, de financieel beheerder, eventueel de adjunct-gemeentesecretaris en, desgevallend, de personeelsleden die andere functies vervullen waaraan het organogram het lidmaatschap van het managementteam verbindt. De bevoegdheden van het managementteam zijn volgens artikel 98 de ondersteuning van de coördinatie van de gemeentelijke diensten bij de beleidsvoorbereiding, -uitvoering en -evaluatie. Het managementteam bewaakt de eenheid in de werking, de kwaliteit van de organisatie en de werking van de gemeentelijke diensten, alsook de interne communicatie. Ook omtrent het opstellen van het organogram, de personeelsformatie en het budget vervult het managementteam een belangrijke rol.

In wat volgt, wordt nagegaan hoe het cultuurbeleid vertegenwoordigd wordt in het managementteam. Gebeurt dat door een cultuurambtenaar zelf, staat er een andere ambtenaar voor in of is er geen specifieke vertegenwoordiging voor cultuur?

¹ Er werd geen rekening gehouden met de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

Tabel 5: Samenstelling managementteam. Aantal en procentueel aandeel.

Managementteam (N=298)	Totaal	%
Geen specifieke vertegenwoordiging voor cultuur	125	43,86%
Cultuurambtenaar	99	34,74%
Andere ambtenaar	61	21,40%
Totaal	285	100,00%

In het managementteam is er niet steeds een vertegenwoordiging voor cultuur. In 43,86 % van de gevallen is er geen specifieke cultuurvertegenwoordiging. In 34,74 % van de gevallen wordt ‘cultuur’ vertegenwoordigd door een cultuurambtenaar, in de overige gevallen wordt cultuur vertegenwoordigd door een andere ambtenaar.

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

Van de 13 respondenten van het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad beschikken er zes niet over een specifieke vertegenwoordiging voor cultuur binnen het managementteam (46,15%). In één gemeente wordt ‘cultuur’ vertegenwoordigd door een cultuurambtenaar. In de overige zes gemeenten wordt deze functie opgenomen door een andere ambtenaar.

2.4 VERZELFSTANDIGING

Gemeentelijke activiteiten of diensten worden in principe centraal beheerd. Wie kiest voor verzelfstandiging, laat bepaalde gemeentelijke activiteiten of diensten meer onafhankelijkheid genieten dan de centraal beheerde gemeentelijke diensten. Die onafhankelijkheid houdt in dat er in die verzelfstandigde diensten of activiteiten beslissingen kunnen genomen worden, zonder dat die telkens naar de centrale gemeentelijke administratie (bv. secretaris) of naar het college van burgemeester en schepenen moeten worden teruggekoppeld (Locus, 2009). De mogelijkheden en voorwaarden voor verzelfstandiging zijn nauwkeurig vastgelegd in het Gemeentedecreet.

Verzelfstandiging kan verschillende vormen aannemen. Kort gezegd zijn er twee grote vormen van gemeentelijke verzelfstandiging: interne en externe verzelfstandiging. Bij interne verzelfstandiging worden twee vormen onderscheiden: budgethouderschap en intern verzelfstandigde agentschappen (IVA's). De externe verzelfstandiging is ook onderverdeeld in twee soorten: die van de autonome gemeentebedrijven (AGB's) en die van de extern verzelfstandigde agentschappen (EVA's) in privaatrechtelijke vorm (vzw's, vennootschappen, stichtingen) (ISB, 2009).

Tabel 6: Aanwezigheid verzelfstandiging en vorm van verzelfstandiging. Procentueel aandeel.

Verzelfstandiging (N=283)	%	Zo ja, welke vorm van verzelfstandiging (N=101)
Nee	64,31%	
Ja	35,69%	
Totaal	100,00%	
	Vorm	%
	Vzw, stichting of vennootschap (privaatrechtelijke EVA)	72,73%
	Autonoom gemeentebedrijf (AGB) (publiekrechtelijke EVA)	20,91%
	Intern verzelfstandigd agentschap (IVA)	0,00%
	Andere	6,36%
	Totaal	100,00%

In ruim een derde (35,69%) van alle Vlaamse gemeenten is er een vorm van verzelfstandiging met betrekking tot het gemeentelijk cultuurbeleid.

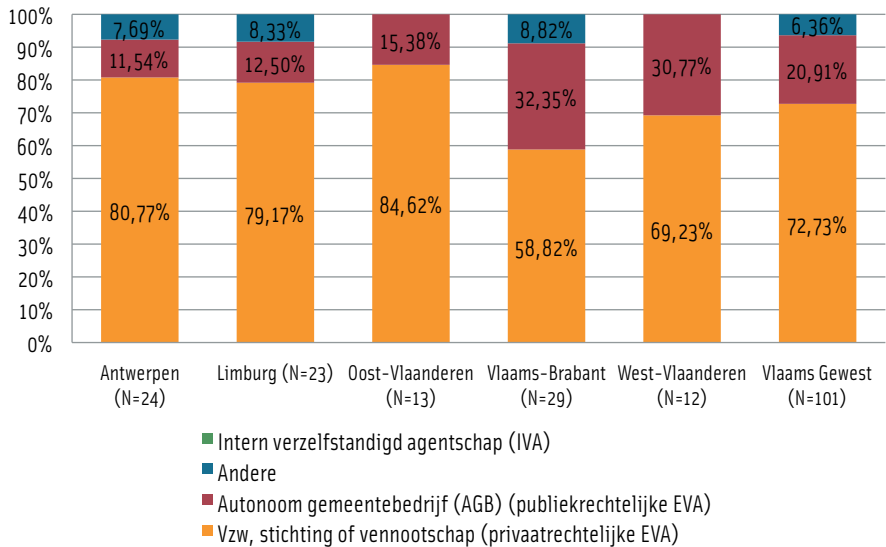
De meest gehanteerde vorm van verzelfstandiging is de vzw, stichting of vennootschap (privaatrechterlijke EVA). Deze vorm van verzelfstandiging heeft een aandeel van ongeveer drie vierde (72,73%) ten aanzien van het totaal pakket aan verzelfstandigingsvormen.

Tabel 7: Verzelfstandiging m.b.t. gemeentelijk cultuurbeleid. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	66	41	60	59	57	283
Ja	36,36%	56,10%	21,67%	49,15%	21,05%	35,69%
Nee	63,64%	43,90%	78,33%	50,85%	78,95%	64,31%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

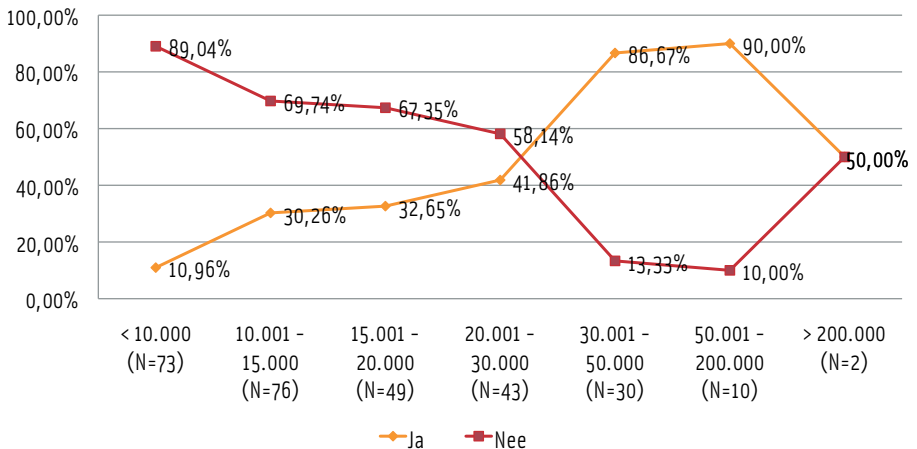
Het aandeel van de verzelfstandiging ligt het hoogst in Limburg. Meer dan de helft van de Limburgse gemeenten (56,10%) kent een vorm van verzelfstandiging met betrekking tot het gemeentelijk cultuurbeleid. In West-Vlaanderen vindt de verzelfstandiging het minst ingang. Een vijfde (21,05%) van de West-Vlaamse gemeenten kent één of andere vorm van verzelfstandiging.

Figuur 3: Vorm van verzelfstandiging. Procentueel aandeel per provincie (N=101).

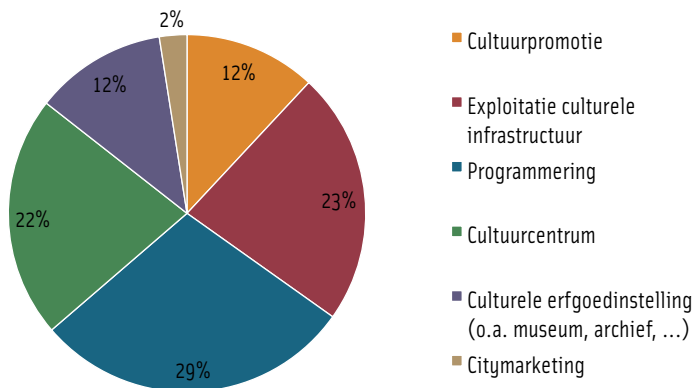
De verzelfstandiging neemt in Oost-Vlaanderen het meest (84,62%) en in Vlaams-Brabant (58,82%) het minst de vorm aan van een vzw, stichting of vennootschap. Het autonoom gemeentebedrijf neemt in Vlaams-Brabant en West-Vlaanderen telkens een aandeel van meer dan 30% in (respectievelijk 32,35% en 30,77%).

Figuur 4: Verzelfstandiging m.b.t. gemeentelijk cultuurbeleid. Procentueel aandeel per inwonersklasse (N=283).

Het aandeel van de verzelfstandiging m.b.t. het gemeentelijk cultuurbeleid stijgt naarmate het aantal inwoners in de gemeenten of steden toeneemt. Binnen de grootste inwonersklasse kent enkel Gent een vorm van verzelfstandiging.

Figuur 5: Verzelfstandigde initiatieven. Procentueel aandeel.

De initiatieven die het vaakst via een vorm van verzelfstandiging worden gerealiseerd zijn: programmering (procentueel aandeel van 28,86%), exploitatie culturele infrastructuur (22,89%), cultuurcentrum (21,89%), cultuurpromotie en culturele erfgoedinstellingen (telkens 11,94%) en tot slot citymarketing (2,47%).

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

Van de 13 respondenten uit het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad besteedt geen enkele gemeente aspecten van het gemeentelijk cultuurbeleid uit aan verzelfstandigde instanties.

2.5 INTERGEMEENTELIJKE SAMENWERKING

De Vlaamse overheid heeft de laatste jaren een beleidskader gecreëerd dat samenwerking tussen gemeentebesturen wil aanmoedigen. Zo is er niet enkel het decreet van 6 juli 2001 houdende de intergemeentelijke samenwerking, maar zijn er ook de talloze verwijzingen in andere decreten, zoals in het decreet lokaal cultuurbeleid. Zowel in het kader van de verplichte oprichting van een bibliotheek als in het kader van de subsidie voor de uitvoering van het cultuurbeleidsplan kunnen gemeenten een intergemeentelijk samenwerkingsverband aangaan. In het kader van een bibliotheek bestaan er in Vlaanderen acht intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, in het kader

van de uitvoering van een gemeentelijk cultuurbeleidsplan twee (Glabbeek-Bekkevoort en Hemiksem-Schelle). Daarnaast bevat het decreet lokaal cultuurbeleid ook nog een apart hoofdstuk intergemeentelijke samenwerking voor afstemming van het cultuur-aanbod en de communicatie. Een intergemeentelijk samenwerkingsverband met rechtspersoonlijkheid, bestaande uit minimum vier aangrenzende gemeenten kan in dit kader onder bepaalde voorwaarden een subsidie ontvangen voor de onderlinge afstemming van het culturaanbod en de communicatie erover. In 2007 werden vijf dergelijke intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (projectverenigingen) gesubsidieerd, vier in West-Vlaanderen en één in Oost-Vlaanderen (Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, 2008).

Tabel 8: Intergemeentelijke samenwerking. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	62	40	58	48	53	261
Ja	46,77%	55,00%	53,45%	60,42%	81,13%	59,00%
Nee	53,23%	45,00%	46,55%	39,58%	18,87%	41,00%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

59% van de Vlaamse gemeenten maakt op het vlak van cultuurbeleid deel uit van een intergemeentelijke samenwerking.

In de provincies Limburg, Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant ligt het aandeel van de gemeenten die op het vlak van het cultuurbeleid een intergemeentelijke samenwerking aangaan rond het gemiddelde. Antwerpen ligt met 46,77% ruim onder dit gemiddelde en West-Vlaanderen steekt met 81,13% opvallend boven dit gemiddelde uit.

Tabel 9: Intergemeentelijke samenwerking. Procentueel aandeel per inwoners-klasse.

	< 10.000	10.001 - 15.000	15.001 - 20.000	20.001 - 30.000	30.001 - 50.000	50.001 - 200.000	> 200.000	Totaal
<i>Respondenten</i>	69	70	43	39	29	9	2	261
Ja	57,97%	57,14%	53,49%	61,54%	65,52%	88,89%	0,00%	59,00%
Nee	42,03%	42,86%	46,51%	38,46%	34,48%	11,11%	100,00%	41,00%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Bij de kleinere gemeenten (<30.000 inwoners) ligt het percentage inzake intergemeentelijke samenwerking net onder het gemiddelde. Bij de grotere gemeenten (30.001 – 200.000 inwoners) ligt dit ruim boven het gemiddelde. In de categorie van 50.001 tot 200.000 inwoners loopt het percentage van de gemeenten die een samenwerking aangaan op tot 89%. Antwerpen en Gent hebben geen intergemeentelijke samenwerking op het vlak van cultuur.

Tabel 10: Intergemeentelijke samenwerking naar opdrachten of domeinen. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	29	22	31	29	43	154
Academie	8,55%	17,31%	6,09%	10,42%	5,02%	7,85%
Afstemming cultureel aanbod	11,97%	11,54%	10,43%	13,54%	11,87%	11,85%
Communicatie	11,97%	5,77%	16,52%	14,58%	13,70%	13,36%
Bibliotheek	10,26%	17,31%	23,48%	15,63%	15,53%	16,19%
Erfgoed	18,80%	25,00%	13,91%	7,29%	14,16%	14,86%
Cultuurbeleidsplan	5,98%	1,92%	4,35%	7,29%	7,76%	6,18%
Organisatie	9,40%	5,77%	2,61%	4,17%	6,85%	6,01%
Kunsten	6,84%	0,00%	4,35%	6,25%	6,39%	5,51%
Tijdschrift	5,13%	0,00%	11,30%	8,33%	8,22%	7,51%
Programmering	11,11%	15,38%	6,96%	12,50%	10,50%	10,68%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

De drie meest voorkomende taken waarvoor of domeinen waarbinnen intergemeentelijke samenwerking wordt aangegaan zijn in volgorde van belangrijkheid: bibliotheek (procentueel aandeel van 16,19%), erfgoed (14,86%) en communicatie (13,36%).

Voor de provincies Antwerpen en West-Vlaanderen schommelt het aandeel van de taken waarvoor intergemeentelijke samenwerking wordt aangegaan steeds rond het gemiddelde van het Vlaamse Gewest. Bij de provincies Limburg, Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant zijn er enkele opvallende afwijkingen. Zo gebeurt de intergemeentelijke samenwerking in Limburg opvallend minder met het oog op de opmaak van een cultuurbeleidsplan en zelfs helemaal niet voor wat betreft 'kunsten' en de uitgave van een tijdschrift. Veel samenwerking gebeurt er op vlak van erfgoed en de academies. Binnen Oost-Vlaanderen gaat er op vlak van intergemeentelijke samenwerking rela-

tief weinig aandacht uit naar organisatie (2,61%) en veel naar de bibliotheken (23,48%). Binnen de provincie Vlaams-Brabant gaat er op vlak van intergemeentelijke samenwerking relatief weinig aandacht uit naar het erfgoed (7,29%).

Bekijken we de intergemeentelijke samenwerking per inwonersklasse, dan valt volgende tendens op. Intergemeentelijke samenwerking op vlak van 'academie' en 'erfgoed' stijgt naarmate het inwonersaantal toeneemt. Bij 'communicatie' en 'organisatie' tekent zich een omgekeerde beweging af. Daar neemt het aandeel ten aanzien van de andere domeinen af naarmate het inwonersaantal stijgt.

Volgens het decreet van 6 juli 2001 houdende de intergemeentelijke samenwerking kan deze samenwerking verschillende (formele) vormen aannemen: interlokale vereniging (samenwerkingsvorm zonder rechtspersoonlijkheid en zonder beheersoverdracht), projectvereniging (samenwerkingsvorm met rechtspersoonlijkheid met een sterk vereenvoudigde structuur, geen beheersoverdracht), dienstverlenende vereniging (samenwerkingsvorm met rechtspersoonlijkheid, zonder beheersoverdracht en met door alle partners goedgekeurde statuten) en de opdrachthoudende vereniging (samenwerkingsvorm met rechtspersoonlijkheid en met een beheersoverdracht die statutair vastgelegd is) (Agentschap voor Binnenlands Bestuur, 2008b). Daarnaast kan uiteraard op minder formele basis worden samengewerkt of via een overeenkomst.

De drie meest courant gebruikte organisatievormen om de intergemeentelijke samenwerking te organiseren binnen cultuur, zijn een projectvereniging, informele samenwerking en een overeenkomst, met een respectievelijk procentueel aandeel van 33,22%, 25,21% en 14,19%.

De organisatievorm waarin de intergemeentelijke samenwerking wordt georganiseerd vertoont een zeer grillig patroon en verschilt sterk van provincie tot provincie.

Tabel 11: Organisatievorm intergemeentelijke samenwerking. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	29	22	31	29	43	154
Dienstverlenende vereniging	0,00%	1,92%	7,83%	2,08%	0,00%	2,00%
Informele samenwerking	45,30%	42,31%	16,52%	43,75%	6,85%	25,21%
Intergemeentelijke vzw	7,69%	3,85%	13,04%	3,13%	4,57%	6,51%
Interlokale vereniging	7,69%	15,38%	17,39%	25,00%	9,13%	13,52%
Opdrachthoudende vereniging	17,95%	0,00%	2,61%	0,00%	3,65%	5,34%
Overeenkomst	17,09%	19,23%	12,17%	19,79%	10,05%	14,19%
Projectvereniging	4,27%	17,31%	30,43%	6,25%	65,75%	33,22%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Voor de top 3 van domeinen waarbinnen een vorm van intergemeentelijke samenwerking wordt aangegaan (bibliotheek, erfgoed, communicatie), werd nagegaan via welke organisatievorm deze het vaakst wordt gerealiseerd.

Intergemeentelijke samenwerking tussen bibliotheken wordt het vaakst gerealiseerd via informele samenwerking (procentueel aandeel van 28,9%), projectvereniging (26,8%) en interlokale vereniging (17,5%). Op vlak van erfgoed en communicatie wordt vooral gebruik gemaakt van projectverenigingen (resp. 47,2% en 36,3%), informele samenwerking (18% en 27,5%) en overeenkomsten (12,4% en 15%).

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

Van de 11 respondenten van het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad, heeft slechts 1 gemeente een vorm van intergemeentelijke samenwerking op vlak van cultuur. Deze gemeente werkt samen voor de afstemming van het cultureel aanbod. Dit gebeurt onder de vorm van een dienstverlenende vereniging.

2.6 OPMERKELIJKE VASTSTELLINGEN...

- 57,79% van de Vlaamse schepenen van cultuur is man, 42,21% is vrouw;
- 50,97% van de schepenen van cultuur behoort tot de christendemocratische familie;
- 69,81% van de gemeenten beschikt over een al dan niet gesubsidieerde cultuurbeleidscoördinator;
- in 34,74% van de gemeenten wordt ‘cultuur’ in het gemeentelijke managementteam vertegenwoordigd door een cultuurambtenaar;
- ruim een derde van de gemeenten beschikt over een vorm van verzelfstandiging met betrekking tot de organisatie van het gemeentelijk cultuurbeleid;
- de activiteit die het vaakst via een vorm van verzelfstandiging wordt uitbesteed is programmering. Dit gebeurt in ongeveer 28,86% van de gemeenten met een verzelfstandigde entiteit;
- 59% van de gemeenten maakt op het vlak van cultuurbeleid deel uit van een intergemeentelijke samenwerking.

3 LOKAAL CULTUURBELEID

In dit hoofdstuk behandelen we enkele essentiële aspecten van het gemeentelijk cultuurbeleid. Een eerste deel handelt over de aanwezigheid en totstandkoming van de cultuurbeleidsplannen. Vervolgens werpen we een blik op de gemeentelijke begroting inzake cultuur. We gaan daarbij onder meer in op de vraag hoeveel een gemeente gemiddeld besteedt aan cultuur per inwoner. Deel drie beschrijft in welke mate gemeenten zelf culturele projecten organiseren. De aanwezigheid en de aard van culturele infrastructuur op gemeentelijk niveau wordt behandeld in deel vier. In deel vijf gaan we dieper in op het informatie- en communicatiebeleid van de lokale besturen. Tenslotte focussen we op de samenwerkingsverbanden die met het oog op het bevorderen van de cultuurparticipatie op gemeentelijk niveau worden aangegaan tussen cultuur en aanverwante beleidsdomeinen.

3.1 CULTUURBELEIDSPLAN

Als een gemeente of een samenwerkingsverband van gemeenten voldoet aan een aantal basisvoorwaarden (o.a. beschikken over basisinfrastructuur (gemeenschapscentrum of gesubsidieerd cultuurcentrum), een minimale gemeentelijke ondersteuning (0,80 euro per inwoner via een subsidiereglement of in natura) van de lokale sociaal-culturele verenigingen en beschikken over een cultuurbeleidscoördinator) en ze bij de Vlaamse overheid een geïntegreerd cultuurbeleidsplan indient, kan ze instappen in het decreet van 13 juli 2001 houdende het stimuleren van een kwalitatief en integraal lokaal cultuurbeleid. Dit decreet biedt aan de deelnemende gemeenten een enveloppensubsidie voor de uitvoering van het cultuurbeleidsplan, die wordt aangevuld met een subsidie van één euro per inwoner voor de ondersteuning van initiatieven ter uitvoering van het cultuurbeleidsplan.

Het cultuurbeleidsplan van een gemeente of samenwerkingsverband van gemeenten wordt opgesteld voor een periode van zes jaar. Het bevat de algemene doelstellingen voor een volgende beleidsperiode en maakt daarbij keuzes en stelt prioriteiten. De doelstellingen zijn het resultaat van een grondige analyse, gebaseerd op een situatieschets waarbij zowel de maatschappelijke context van de gemeente als het culturele veld en het cultuurbeleid in kaart worden gebracht. De situatieschets en de daarop uitgevoerde analyse zijn een belangrijk onderdeel van een eerste cultuurbeleidsplan. Een volgend cultuurbeleidsplan werkt verder op de, al dan niet verfijnde situatieschets en analyse uit het eerste plan. De evaluatie van de uitvoering van het vorige cultuurbeleidsplan vormt een wezenlijk onderdeel van de nieuwe analyse. De opstelling, uitvoering en evaluatie van het cultuurbeleidsplan is gebaseerd op een ruim participatieproces.

In het kader van het decreet lokaal cultuurbeleid beschikt ongeveer 60% van de Vlaamse gemeenten (59,42%) in 2007 over een goedgekeurd of aanvaard cultuurbe-

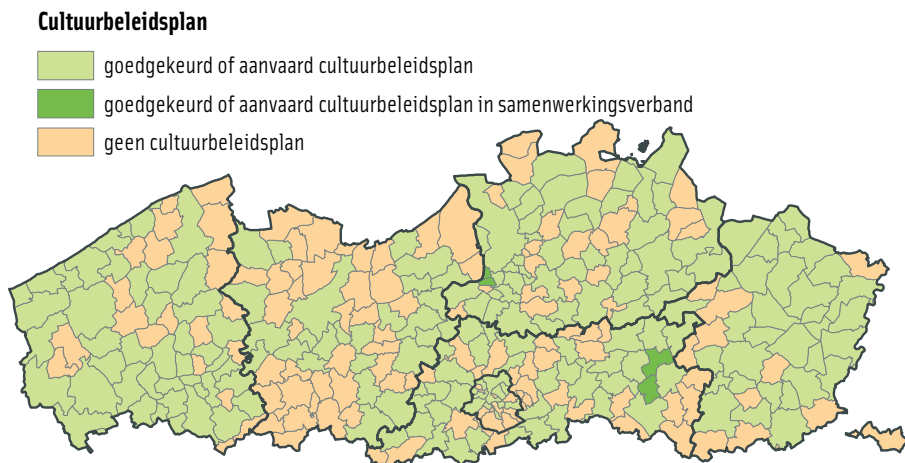
leidsplan² (Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, 2008). Limburg behaalt met 72% het hoogste percentage. Oost-Vlaanderen heeft met 40% het laagste aandeel gesubsidieerde cultuurbeleidsplannen van de Vlaamse provincies.

Tabel 12: Gemeenten met een goedgekeurd of aanvaard gemeentelijk cultuurbeleidsplan in het kader van het decreet lokaal cultuurbeleid (stand van zaken op 31 december 2007). Aantal en procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
Aantal gemeenten	70	44	65	65	64	308
Ingediende beleidsplannen	47	32	26	35	44	184
Ja	67,14%	72,72%	40,00%	53,84%	68,75%	59,74%
Nee	32,86%	27,28%	60,00%	46,16%	31,25%	40,26%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Tot en met juni 2007 werden de gemeenten gesubsidieerd voor de opmaak van een cultuurbeleidsplan. De cultuurbeleidscoördinator werd toen gesubsidieerd om het plan op te maken. Dit verklaart waarom het aantal gesubsidieerde cultuurbeleidscoördinatoren hoger ligt dan het aantal goedgekeurde of aanvaarde beleidsplannen. De geïntegreerde gemeentelijke cultuurbeleidsplannen 2008-2013 die voor 31 december 2007 moesten worden ingediend, werden in deze telling niet opgenomen, vermits de subsidie ervan pas op 1 januari 2008 inging. Ze zijn wel opgenomen in onderstaande figuur.

Figuur 6: Gemeenten met een ingediend cultuurbeleidsplan 2008-2013.

² Vanaf 1 januari 2007 worden de beleidsplannen niet meer door de minister goedgekeurd maar door de administratie aanvaard.

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

Het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad behaalt met 10 ingediende gemeentelijke cultuurbeleidsplannen een procentueel aandeel van 52,63% (Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, 2008). Ook de Vlaamse Gemeenschapscommissie beschikt over een gesubsidieerd cultuurbeleidsplan.

3.2 CULTUURBEGROTING

Om een zicht te krijgen op de middelen die lokaal aangewend worden voor cultuur werd er gevraagd naar het totale budget dat in 2006 en 2007 voor het beleidsdomein cultuur op de gewone begroting opgenomen werd. Wat al dan niet onder 'cultuur' gerekend werd, zal wellicht sterk verschillen van respondent tot respondent, aangezien niet elke gemeentelijke begroting op de zelfde manier is gestructureerd. Deze cijfers dienen daarom met de nodige voorzichtigheid en voorbehoud geïnterpreteerd te worden en kunnen slechts dienen om een mogelijke indicatie aan te geven.

Tabel 13: Verhouding begroting cultuur ten aanzien van totale begroting. Procentueel aandeel per provincie.

Verhouding begroting cultuur - totale begroting (N=225)	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	52	34	45	42	44	217
2006	5,26%	5,63%	2,27%	5,08%	6,32%	4,03%
2007	5,06%	5,94%	2,19%	5,13%	6,28%	3,94%

De verhouding van de begroting cultuur ten aanzien van de totale begroting ligt zowel voor 2006 als voor 2007 het hoogst in West-Vlaanderen (6,32% in 2006; 6,28% in 2007) en het laagst in Oost-Vlaanderen (2,27% in 2006; 2,19% in 2007).

Tabel 14: Bedrag per inwoner besteed aan cultuur per provincie.

Begroting Cultuur 2007	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	52	34	46	40	46	218
Aantal inwoners	1.369.253	714.116	1.088.845	641.275	849.627	4.663.116
Bedrag gewone begroting 2007	107.897.433	45.686.371	90.834.430	35.081.294	67.380.750	346.880.278
Bedrag per inwoner	€ 78,80	€ 63,98	€ 83,42	€ 54,71	€ 79,31	€ 74,39

Het bedrag dat op basis van de begroting 2007 per inwoner besteed werd aan cultuur ligt met 83,42 euro het hoogst in Oost-Vlaanderen en met 54,71 euro het laagst in Vlaams-Brabant. Het hoge bedrag van Oost-Vlaanderen is opmerkelijk aangezien het aandeel van 'cultuur' ten aanzien van de globale begroting in deze provincie net het laagst ligt. Gemiddeld besteedt een Vlaamse gemeente 74,39 euro per jaar en per inwoner aan cultuur.

Uiteraard dienen ook deze cijfers met de nodige voorzichtigheid en voorbehoud te worden gelezen en kunnen ze slechts dienen om een mogelijke indicatie aan te geven.

Tabel 15: Bedrag per inwoner besteed aan cultuur per inwonersklasse.

Begroting Cultuur 2007	< 10.000	10.001 - 15.000	15.001 - 20.000	20.001 - 30.000	30.001 - 50.000	50.001 - 200.000	> 200.000	Totaal
<i>Respondenten</i>	55	62	36	33	22	8	2	218
Aantal inwoners	424.564	760.373	631.682	796.588	776.864	563.724	709.321	4.663.116
Bedrag gewone begroting 2007	5,23%	11,69%	9,55%	12,87%	17,89%	18,28%	24,49%	100%
Bedrag per inwoner	€42,74	€53,32	€52,47	€56,03	€79,87	€112,51	€119,76	€74,39

Het bedrag dat per inwoner besteed wordt aan cultuur stijgt naarmate het inwoners-aantal toeneemt.

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

Op basis van de gegevens van 8 respondenten kunnen we voorzichtig concluderen dat de gemeenten in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad 60,24 euro per inwoner per jaar besteden aan cultuur. De begroting voor cultuur bedraagt 2,63% van de totale gewone begroting.

3.3 CULTURELE PROJECTEN

In hoofdstuk 5 wordt bekeken op welke manier het gemeentebestuur lokale culturele verenigingen ondersteunt. Gemeenten kunnen natuurlijk ook zelf culturele projecten organiseren, op eigen initiatief of op initiatief van en/of in samenwerking met de cultuurraad, lokale verenigingen of buurtcomités. In dit deel gaan we ondermeer na welke culturele projecten worden georganiseerd door de gemeenten, hoe vaak dit gebeurt en wie op gemeentelijk niveau de initiatiefnemers hiertoe zijn.

Tabel 16: Culturele projecten opgedeeld naar specifieke initiatieven. Procentueel voorkomen per provincie.

	Aantal	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>		62	38	56	47	53	256
Bibliotheekweek	214	83,87%	78,95%	82,14%	87,23%	84,91%	83,59%
Jeugdboekenweek	222	88,71%	78,95%	87,50%	87,23%	88,68%	86,72%
Week van de smaak	103	35,48%	42,11%	50,00%	25,53%	47,17%	40,23%
Erfgoeddag	139	53,23%	57,89%	64,29%	38,30%	66,04%	54,30%
Open monumenten-dag	173	66,13%	60,53%	73,21%	59,57%	75,47%	67,58%
Week van de amateurkunsten	140	67,74%	44,74%	51,79%	38,30%	66,04%	54,69%
Vlaanderen feest - 11 juli viering	192	67,74%	60,53%	85,71%	74,47%	83,02%	75,00%
Culturele nominatie / cultuurprijs	119	51,61%	57,89%	41,07%	38,30%	49,06%	46,48%
Cultuurmarkt / Verenigingenbeurs	49	29,03%	15,79%	16,07%	12,77%	20,75%	19,14%
Stadsfestival	74	29,03%	39,47%	26,79%	27,66%	28,30%	28,91%
Uitwisseling Zustersteden	72	32,26%	26,32%	25,00%	23,40%	33,96%	28,13%
Wedstrijden (poëzie, kortfilm,...)	74	20,97%	31,58%	32,14%	27,66%	39,62%	28,91%

De culturele projecten die in de Vlaamse gemeenten het meeste georganiseerd worden, zijn de jeugdboekenweek en de bibliotheekweek. Respectievelijk 86,72% en 83,59% van de Vlaamse gemeenten organiseert dit evenement. Ook de 11 juliviering is een populaire activiteit. Deze wordt ingericht in 75% van de Vlaamse gemeenten. Andere culturele projecten die op gemeentelijk niveau courant georganiseerd worden zijn: Open Monumentendag (67,58%), Week van de amateurkunsten (54,69%), erfgoeddag (54,30%) en de organisatie van een culturele nominatie of het uitreiken van een cultuurprijs (46,48%). Deze tendens wordt in grote mate gevolgd op het niveau van de verschillende Vlaamse provincies.

Tabel 17: Initiatiefnemers culturele projecten. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	62	38	56	47	53	256
Gemeentebestuur	67,57%	69,12%	64,81%	61,67%	71,23%	67,14%
Cultuurraad	25,14%	18,63%	25,00%	25,99%	19,37%	22,97%
Lokale vereniging of buurtcomité	7,30%	12,25%	10,19%	12,33%	9,40%	9,89%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Het initiatief voor de organisatie van deze culturele initiatieven in de Vlaamse gemeenten komt in ongeveer twee derde van de gevallen van het gemeentebestuur (67,14%). Nadien volgen de cultuurraad (22,97%) en de lokale vereniging of buurtcomité (9,89%).

De 11 juliviering komt er in 42,19% van de gevallen op initiatief van het gemeentebestuur, in 40,10% van de gevallen op initiatief van de cultuurraad en in 17,71% van de gevallen op initiatief van een lokale vereniging of buurtcomité. De jeugdboekenweek en de bibliotheekweek komen er in nagenoeg 100% op initiatief van het gemeentebestuur. De Open Monumentendag komt er in 65,48% op initiatief van het gemeentebestuur, in 22,02% op initiatief van de cultuurraad en in 12,50% van de gevallen op initiatief van een lokale vereniging of buurtcomité.

Tabel 18: Initiatiefnemers culturele projecten. Procentueel aandeel per inwonersklasse.

	< 10.000	10.001 - 15.000	15.001 - 20.000	20.001 - 30.000	30.001 - 50.000	50.001 - 200.000	> 200.000	Totaal
<i>Respondenten</i>	70	68	40	39	28	9	2	256
Gemeentebestuur	56,25%	62,61%	69,29%	72,30%	75,25%	81,11%	75,00%	67,14%
Cultuurraad	29,28%	26,35%	22,41%	19,06%	19,80%	10,00%	12,50%	22,97%
Lokale vereniging of buurtcomité	14,47%	11,05%	8,30%	8,63%	4,95%	8,89%	12,50%	9,89%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Naarmate het inwonersaantal toeneemt, verhoogt het aandeel van het gemeentebestuur inzake de initiatiefname voor culturele projecten. Bij de cultuurraad en de lokale cultuurvereniging is er een omgekeerde tendens.

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

In 81,82% van de Brusselse gemeenten (9 op 11 respondenten) wordt een bibliotheekweek, een jeugdboekenweek en ‘Vlaanderen feest/11 juliviering’ georganiseerd. De Open Monumentendag gaat door in 72,73% van de Brusselse gemeenten.

Het initiatief voor de organisatie voor dergelijke activiteiten komt voornamelijk vanuit het gemeentebestuur (procentueel aandeel van 84,31%).

3.4 CULTURELE INFRASTRUCTUUR

Om in aanmerking te komen voor een subsidie in het kader van het lokaal cultuurbeleid moet een gemeente beschikken over een toegankelijk gesubsidieerd cultuurcentrum of een gemeenschapscentrum.

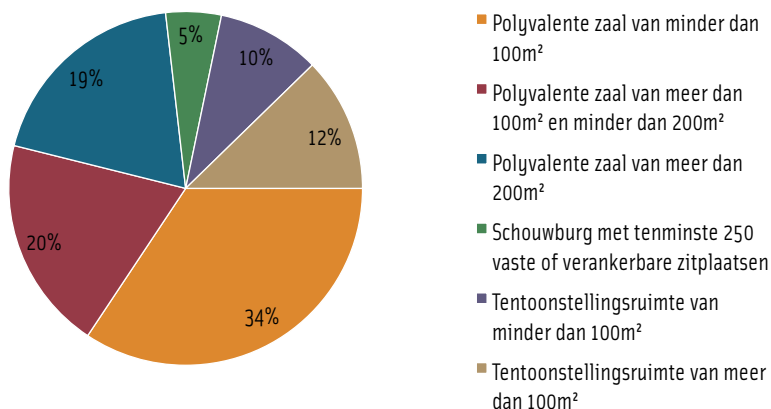
Het decreet onderscheidt drie categorieën cultuurcentra: categorie A, B en C. Cultuurcentra, gelegen in de centrumgemeenten in de regionaalstedelijke gebieden worden ondergebracht in de categorie A; cultuurcentra gelegen in de centrumgemeenten in de structuurondersteunende kleinstedelijke gebieden worden ondergebracht in de categorie B en tot slot de cultuurcentra, gelegen in de centrumgemeenten in de kleinstedelijke gebieden op provinciaal niveau, worden ondergebracht in categorie C.

Voor een gemeenschapscentrum en voor de verschillende categorieën cultuurcentra bepaalt het uitvoeringsbesluit volgende minimale infrastructuurvoorwaarden:

- een gemeenschapscentrum moet minstens beschikken over:
 - een polyvalente zaal van ten minste 200 m² of een schouwburg met ten minste 250 vaste of verankerbare zitplaatsen en bovendien een polyvalente zaal van ten minste 100 m², waarin andere activiteiten dan de schouwburgactiviteiten kunnen plaatsvinden;
 - één of twee tentoonstellingsruimten met een totale oppervlakte van ten minste 100 m²;
 - drie lokalen voor cultureel gebruik;
- een cultuurcentrum in de categorie A moet minstens beschikken over:
 - een schouwburg met ten minste 400 zitplaatsen en een toneeltoren;
 - een polyvalente ruimte van ten minste 250 m²;
 - één of meerdere tentoonstellingsruimten met een totale oppervlakte van ten minste 300 m²;
 - minimaal 6 lokalen voor cultureel gebruik;
- een cultuurcentrum in de categorie B moet minstens beschikken over:
 - een schouwburg met ten minste 350 zitplaatsen of een polyvalente zaal met 350 zitplaatsen waarvan ten minste 200 zitplaatsen op een uitschuifbare tribune;
 - een andere polyvalente ruimte van ten minste 200 m²;

- één of meerdere tentoonstellingsruimten met een totale oppervlakte van ten minste 200 m²;
- minimum 5 lokalen voor cultureel gebruik;
- een cultuurcentrum in de categorie C moet minstens beschikken over:
 - een schouwburg met ten minste 300 zitplaatsen of een polyvalente zaal met 300 zitplaatsen waarvan ten minste 150 plaatsen op een uitschuifbare tribune of op vaste gradinen;
 - een andere polyvalente ruimte van ten minste 150 m²;
 - één of meerdere tentoonstellingsruimten met een totale oppervlakte van ten minste 150 m²;
 - minimaal vier lokalen voor cultureel gebruik.

Figuur 7: Culturele infrastructuur. Procentueel aandeel.

Met deze vraag werd gepeild naar de aanwezige culturele infrastructuur in de gemeenten. Deze gegevens moeten echter met de nodige voorzichtigheid worden bekeken. Dit blijkt uit een vergelijking met de gegevens waarover de Vlaamse overheid beschikt. Het aandeel van de 'polyvalente zaal van <100m²' bedraagt (met 34,34%) ruim een derde van alle culturele infrastructuur op gemeentelijk niveau. Dan volgen in grootorde van aanwezigheid: 'polyvalente zaal >100m² - <200m²' (19,55%), 'polyvalente zaal >200m²' (19,29%), 'tentoonstellingsruimte >100m²' (12,28%), 'tentoonstellingsruimte <100m²' (9,46%) en tot slot 'schouwburg met minimum 250 vaste of verankerde zitplaatsen' (5,07%).

Tabel 19: Culturele infrastructuur, verdeeld naar soort. Aantal en procentueel aandeel.

Infrastructuur (N=242)	Aantal	%
Polyvalente zaal van minder dan 100m ²	657	34,34%
Polyvalente zaal van meer dan 100m ² en minder dan 200m ²	374	19,55%
Polyvalente zaal van meer dan 200m ²	369	19,29%
Schouwburg met tenminste 250 vaste of verankerbare zitplaatsen	97	5,07%
Tentoonstellingsruimte van minder dan 100m ²	181	9,46%
Tentoonstellingsruimte van meer dan 100m ²	235	12,28%
Totaal	1.913	100,00%

Omgezet naar gemiddelde aanwezigheid van culturele infrastructuur per gemeente levert dit het volgende beeld op:

- polyvalente zaal van minder dan 100m²: gemiddeld 2,61 per gemeente;
- polyvalente zaal van meer dan 100m² en minder dan 200m²: gemiddeld 1,49 per gemeente;
- polyvalente zaal van meer dan 200m²: gemiddeld 1,47 per gemeente;
- schouwburg met tenminste 250 vaste of verankerde zitplaatsen: gemiddeld 0,38 per gemeente;
- tentoonstellingsruimte van minder dan 100m²: gemiddeld 0,72 per gemeente;
- tentoonstellingsruimte van meer dan 100m²: gemiddeld 0,93 per gemeente.

Limburg heeft in vergelijking tot het Vlaamse gemiddelde een groter aandeel (41,10%) aan polyvalente zalen van minder dan 100 m² en een kleiner (15,34%) aandeel aan polyvalente zalen van meer dan 200m².

In Vlaams-Brabant liggen deze verhoudingen net andersom. Daar is in vergelijking tot het gemiddelde een kleiner aandeel (28,21%) aan kleine polyvalente ruimtes en een groter (23,08%) aandeel aan grote polyvalente ruimtes.

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

De 9 respondenten in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad hebben in verhouding tot de gemeenten in het Vlaamse Gewest een groter aandeel aan kleine tentoonstellingsruimtes (32,61% versus 9,46%) en een lager aandeel aan kleine polyvalente ruimtes (21,74% versus 34,34%).

Op vlak van culturele infrastructuur dient opgemerkt te worden dat de Brusselse gemeenten gebruik kunnen maken van de culturele infrastructuur (gemeen-

schapscentra) van de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Hiervoor moet elke gesubsidieerde Brusselse gemeente een overeenkomst afsluiten met de Vlaamse Gemeenschapscommissie waarin het gebruik van het gemeenschapscentrum wordt geregeld.

Tabel 20: Culturele infrastructuur, verdeeld naar soort. Procentueel aandeel per provincie.

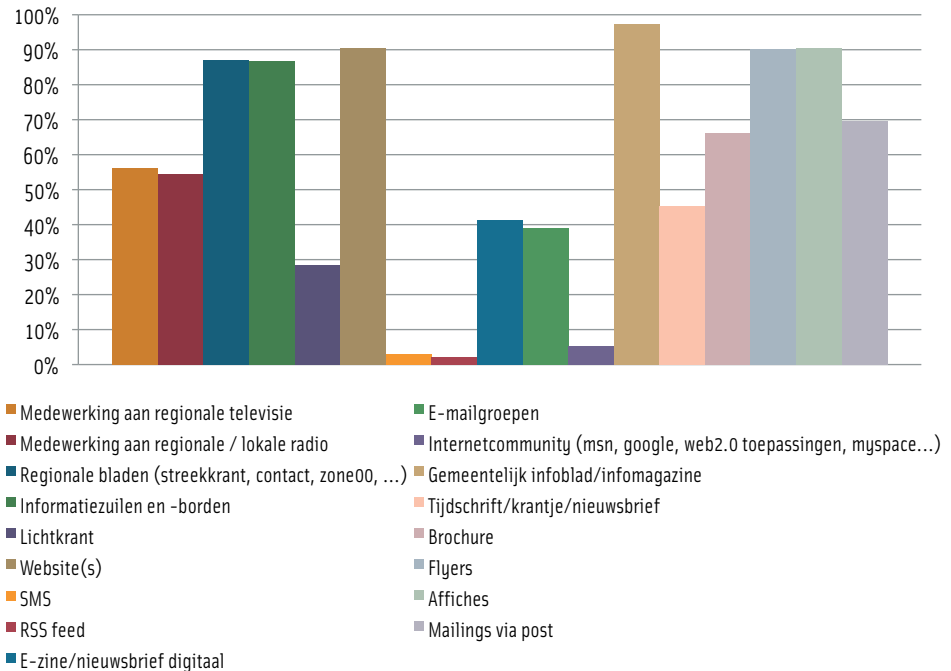
	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	57	36	57	43	49	242
Polyvalente zaal van minder dan 100m ²	37,10%	41,10%	33,53%	28,21%	31,39%	34,34%
Polyvalente zaal van meer dan 100m ² en minder dan 200m ²	15,32%	19,02%	22,74%	18,38%	20,35%	19,55%
Polyvalente zaal van meer dan 200m ²	19,09%	15,34%	16,38%	23,08%	23,59%	19,29%
Schouwburg met tenminste 250 vaste of verankerbare zitplaatsen	4,84%	6,13%	4,24%	5,98%	4,98%	5,07%
Tentoonstellingsruimte van minder dan 100m ²	9,14%	7,57%	10,60%	11,97%	8,44%	9,46%
Tentoonstellingsruimte van meer dan 100m ²	14,52%	10,74%	12,52%	12,39%	11,26%	12,28%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

3.5 INFORMATIE EN COMMUNICATIE

In dit deel bespreken we die aspecten van het gemeentelijk cultuurbeleid die betrekking hebben op de informatie en de communicatie. We gaan met andere woorden na op welke manier en via welke kanalen het geheel van het culturele aanbod bekend wordt gemaakt naar de bevolking en naar welk deel van de bevolking. We bespreken achtereenvolgens het gebruik van de verschillende communicatie-instrumenten, het gebruik van websites in het bijzonder, de interactiviteit van de websites en tot slot de communicatie naar bijzondere doelgroepen.

3.5.1 Communicatie-instrumenten

Figuur 8: Type communicatie-instrumenten.

De communicatie-instrumenten worden onderverdeeld in 4 groepen:

- pers: regionale bladen (streekkrant, contact, zone00, ...), medewerking aan regionale of lokale radio, en medewerking aan regionale televisie;
- vaste communicatie-instrumenten: o.a. informatiezuilen en –borden en lichtkranten;
- elektronische media: zaken als SMS, website(s), e-zine, digitale nieuwsbrief, e-mailgroepen, internetcommunity (msn, google, web2.0 toepassingen, myspace...) en RSS feed;

- gedrukte media: het gemeentelijk infoblad en infomagazine, tijdschrift – krantje – nieuwsbrief, brochure, flyers, affiches en mailings via de post.

De belangrijkste vorm van communicatie op het vlak van cultuur betreft nog steeds de gedrukte media. Vooral het gemeentelijk infoblad, flyers en affiches scoren hoog. Ruim 87% van de gemeentebesturen schakelt de regionale pers in. Niet verwonderlijk scoort ook de website hoog (90,49%). Ook infozuilen en –borden worden vaak gehanteerd (86,69%).

Tabel 21: Type communicatie-instrumenten. Procentueel voorkomen per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	64	39	58	48	54	263
PERS						
Medewerking aan regionale televisie	57,81%	69,23%	41,38%	62,50%	55,56%	56,27%
Medewerking aan regionale / lokale radio	51,56%	58,97%	55,17%	47,92%	59,26%	54,37%
Regionale bladen (streekkrant, contact, zone00, ...)	89,06%	87,18%	84,48%	83,33%	90,74%	87,07%
VAST						
Informatiezuilen en -borden	92,19%	89,74%	77,59%	85,42%	88,89%	86,69%
Lichtkrant	45,31%	25,64%	17,24%	25,00%	25,93%	28,52%
ELEKTRONISCH						
Website(s)	93,75%	89,74%	86,21%	91,67%	90,74%	90,49%
SMS	3,13%	5,13%	1,72%	6,25%	0,00%	3,04%
RSS feed	1,56%	0,00%	1,72%	2,08%	5,56%	2,28%
E-zine/nieuwsbrief digitaal	60,94%	43,59%	32,76%	35,42%	31,48%	41,44%
E-mailgroepen	43,75%	48,72%	36,21%	33,33%	35,19%	39,16%
Internetcommunity (msn, google, web2.0 toepassingen, myspace...)	6,25%	7,69%	5,17%	0,00%	7,41%	5,32%
GEDRUKT						
Gemeentelijk infoblad/ infomagazine	96,88%	97,44%	94,83%	97,92%	100,00%	97,34%
Tijdschrift/krantje/nieuwsbrief	48,44%	58,97%	31,03%	43,75%	48,15%	45,25%
Brochure	70,31%	79,49%	60,34%	58,33%	64,81%	66,16%
Flyers	89,06%	94,87%	87,93%	85,42%	94,44%	90,11%
Affiches	92,19%	94,87%	89,66%	85,42%	90,74%	90,49%
Mailings via post	68,75%	79,49%	60,34%	68,75%	74,07%	69,58%

Bekijken we de gehanteerde communicatie-instrumenten, verdeeld over de verschillende inwonersklassen (zie tabel 23), dan valt een dalende trend waar te nemen bij zowel het gemeentelijk infoblad, de flyers als de regionale bladen. Met andere woorden: hoe meer inwoners een gemeente telt, hoe kleiner het aandeel van deze instrumenten wordt. De internetcommunity daarentegen vertoont een stijgende trend en dit instrument is voornamelijk terug te vinden in de grotere gemeenten en steden.

Opmerkelijk is toch wel dat de gemeenten zeer gediversifieerd te werk gaan. Nagenoeg alle communicatie-instrumenten komen in hoge mate aan bod. Enkel de elektronische kanalen SMS en RSS feed zijn (nog) niet ingeburgerd als communicatie-instrument inzake bekendmaking van het culturele aanbod.

3.5.2 Websites cultuur

Tabel 22: Websites cultuur. Procentueel voorkomen per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	64	39	58	48	54	263
Eigen website museum	10,94%	7,69%	8,62%	4,17%	14,81%	9,51%
Eigen website bibliotheek	18,75%	12,82%	18,97%	8,33%	12,96%	14,83%
Eigen website cultuurcentrum/ gemeenschapscentrum	15,63%	28,21%	13,79%	16,67%	25,93%	19,39%
Eigen website cultuurraad	9,38%	2,56%	5,17%	2,08%	3,70%	4,94%
Eigen website cultuur(dienst)	3,13%	12,82%	3,45%	4,17%	7,41%	5,70%
Cultuur onderdeel gemeentelijke website	92,19%	82,05%	77,59%	87,50%	83,33%	84,79%

In 84,79% van de Vlaamse gemeenten vormt ‘cultuur’ een onderdeel van de gemeentelijke website. Ruim 19% van de gemeenten beschikt over een eigen website voor het cultuur- of gemeenschapscentrum. Een eigen website voor de bibliotheek komt voor in ongeveer 15% en voor een museum in ongeveer 10% van de gemeenten.

Maken we de verdeling naar inwonersklasse, dan valt bij ‘cultuur als onderdeel van de gemeentelijke website’ een dalende trend waar te nemen naarmate het inwonersaantal toeneemt. Het zijn vooral de kleinere gemeenten die hiervan gebruik maken.

Tabel 23: Type communicatie-instrumenten. Procentueel voorkomen per inwonersklasse.

Communicatie-instrument detail	< 10.000						10.001 - 15.000						15.001 - 20.000						20.001 - 30.000						30.001 - 50.000						50.001 - 200.000						> 200.000						Totaal
	Respondenten		71		69		44		40		28		9		2		263																										
PERS																																											
Medewerking aan regionale televisie	45,07%	52,17%	61,36%	57,50%	67,86%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	56,27%														
Medewerking aan regionale / Lokale radio	36,62%	50,72%	56,82%	70,00%	67,86%	88,89%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	54,37%														
Regionale bladen (streekkrant, contact, zone00, ...)	80,28%	84,06%	95,45%	92,50%	89,29%	88,89%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	87,07%														
VAST																																											
Informatiezuilen en -borden	77,46%	91,30%	88,64%	90,00%	85,71%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	86,69%														
Lichtkrant	12,68%	27,54%	27,27%	25,00%	57,14%	77,78%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	28,52%														
ELEKTRONISCH																																											
Website(s)	90,14%	79,71%	95,45%	97,50%	96,43%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	90,49%														
SMS	2,82%	2,90%	4,55%	0,00%	7,14%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	3,04%														
RSS feed	1,41%	0,00%	0,00%	0,00%	14,29%	11,11%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	2,28%														
E-zine / nieuwsbrief digitaal	12,68%	31,88%	50,00%	65,00%	78,57%	66,67%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	41,44%														
E-mail-groepen	28,17%	37,68%	38,64%	50,00%	50,00%	55,56%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	39,16%														
Internetgemeenschap (msn, google, web2.0 toepassingen, myspace...)	4,23%	0,00%	0,00%	7,50%	14,29%	33,33%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	5,32%														
GEDRUKT																																											
Gemeentelijk introblad / infomagazine	100,00%	95,65%	93,18%	97,50%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	97,34%														
Tijdschrift / krantje / nieuwsbrief	36,62%	34,78%	40,91%	55,00%	75,00%	77,78%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	45,25%														
Brochure	43,66%	59,42%	72,73%	85,00%	92,86%	88,89%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	66,16%														
Flugers	77,46%	91,30%	90,91%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	90,11%														
Afiches	76,06%	92,75%	95,45%	97,50%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	90,49%														
Mailings via post	49,30%	62,32%	75,00%	87,50%	100,00%	88,89%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	69,58%														

3.5.3 Interactiviteit websites cultuur

Interactiviteit is het rechtstreeks via de website feedback kunnen geven aan de webbeheerder, bv. online inschrijven voor activiteiten, subsidies aanvragen, activiteiten plaatsen op een internetkalender, meedoen aan een internetpoll, ...

De mogelijkheid om e-mails te sturen naar de webbeheerder wordt hier niet als een interactieve toepassing beschouwd.

Tabel 24: Interactiviteit websites cultuur. Procentueel aandeel per provincie.

Interactiviteit websites	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	64	39	58	48	54	263
Activiteitenkalender (mogelijkheid tot toevoegen)	25,00%	23,00%	27,34%	30,89%	32,28%	27,87%
Contactformulier	29,55%	27,00%	23,02%	26,83%	29,75%	27,44%
Forum / Dynamisch platform	3,41%	0,00%	2,88%	3,25%	3,80%	2,87%
Online inschrijvingen voor activiteiten	12,50%	18,00%	14,39%	13,82%	15,19%	14,51%
Online reservering materiaal	13,64%	14,00%	12,95%	9,76%	8,23%	11,64%
Online meldingspunt interessante (nieuwe) projecten	0,00%	0,00%	0,00%	1,63%	0,00%	0,29%
Online reservering zalen	9,09%	7,00%	12,23%	8,13%	6,33%	8,62%
Online subsidies aanvragen	5,68%	9,00%	5,76%	4,07%	1,27%	4,89%
Internetpoll - cultuur	0,57%	2,00%	0,00%	0,81%	0,00%	0,57%
Weblog	0,57%	0,00%	1,44%	0,81%	3,16%	1,29%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Bekijken we de cijfers die betrekking hebben op de interactiviteit van de website naar procentueel aandeel binnen de verschillende Vlaamse provincies, dan geven deze de volgende rangorde aan: interactieve activiteitenkalender (27,87%), contactformulier (27,44%), online inschrijven voor activiteiten (14,51%), online reservering van materiaal (11,64%) en online reservering van zalen (8,62%). Minder gebruikte vormen van interactiviteit zijn de mogelijkheid om online subsidies aan te vragen (4,89%), dynamische platformen (2,87%) en weblogs (1,29%). Internetpolls en meldingspunten zijn quasi onbestaande (respectievelijk 0,57% en 0,29%).

De resultaten binnen de afzonderlijke Vlaamse provincies vertonen slechts op enkele

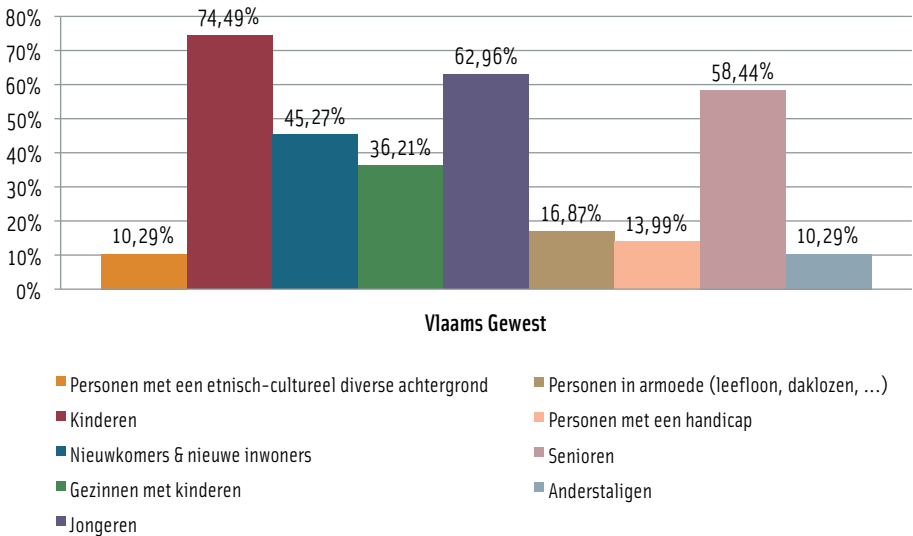
punten een opvallende afwijking met het gemiddelde van het Vlaamse Gewest. Dit is het geval voor de provincies Limburg en West-Vlaanderen voor wat betreft de mogelijkheid tot het online subsidies aanbieden (respectievelijk 9% en 1,27% t.a.v. 4,89%).

Bij de analyse van de gegevens naar inwonersklasse valt het op dat, naarmate de grootte van de gemeente toeneemt, de mogelijkheid om online in te schrijven voor activiteiten eveneens toeneemt.

3.5.4 Communicatie naar doelgroepen

Hieronder wordt bekeken in welke mate bepaalde communicatie-instrumenten worden ingezet om bepaalde doelgroepen te bereiken.

Figuur 9: Communicatie naar doelgroepen (Vlaams Gewest).

In de meeste Vlaamse gemeenten gebeurt er met betrekking tot cultuur specifieke communicatie naar bepaalde leeftijdsgebonden doelgroepen: kinderen (74,49%), jongeren (62,96%) en senioren (58,44%). Ook de categorieën ‘nieuwkomers & nieuwe inwoners’ en ‘gezinnen met kinderen’ krijgen nog heel wat aandacht binnen het communicatiebeleid. De overige categorieën krijgen opvallend minder aandacht binnen het communicatiebeleid voor doelgroepen.

Tabel 25: Communicatie naar doelgroepen. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	56	39	51	45	52	243
Personen met een etnisch-cultureel diverse achtergrond	10,71%	12,82%	7,84%	8,89%	11,54%	10,29%
Kinderen	76,79%	87,18%	68,63%	75,56%	67,31%	74,49%
Nieuwkomers & nieuwe inwoners	32,14%	43,59%	49,02%	60,00%	44,23%	45,27%
Gezinnen met kinderen	37,50%	41,03%	39,22%	37,78%	26,92%	36,21%
Jongeren	58,93%	79,49%	50,98%	71,11%	59,62%	62,96%
Personen in armoede (leeftoon, daklozen, ...)	19,64%	20,51%	13,73%	15,56%	15,38%	16,87%
Personen met een handicap	8,93%	28,21%	9,80%	17,78%	9,62%	13,99%
Senioren	51,79%	76,92%	50,98%	64,44%	53,85%	58,44%
Anderstaligen	1,79%	10,26%	7,84%	20,00%	13,46%	10,29%

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

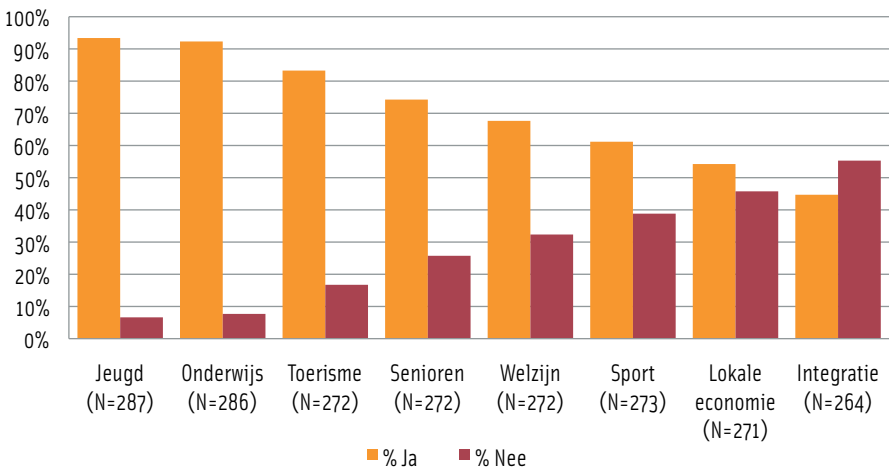
Het meest gebruikte communicatie-instrument m.b.t. cultuur in de Brusselse gemeenten is de website. 100% van de 11 respondenten hanteert dit middel om haar culturaanbod bekend te maken. Het gemeentelijke infoblad wordt in ruim 90% van de Brusselse gemeenten gebruikt. Flyers en postmailings gebeuren in ruim 81% van de gemeenten. In vergelijking met de Vlaamse gemeenten wordt vooral minder gebruik gemaakt van regionale bladen en e-zines.

In net geen 82% van de Brusselse gemeenten maakt cultuur deel uit van de gemeentelijke website. Dit is vergelijkbaar met de Vlaamse gemeenten. 63,64% van de gemeenten heeft een website voor de bibliotheek en 54,55% beschikt over een eigen website voor het gemeenschapscentrum. In de Vlaamse gemeenten is dit slechts 14,83% en 19,39%.

3.6 SAMENWERKING MET ANDERE BELEIDSDOMEINEN

In dit deel wordt de samenwerking beschreven tussen het gemeentelijk cultuurbeleid en andere beleidsdomeinen, met het oog op samenwerkingsprojecten die het stimuleren van cultuurparticipatie als voornaamste doelstelling hebben. Eerst wordt bekeken met welke beleidsdomeinen vanuit cultuur het vaakst wordt samengewerkt op gemeentelijk niveau. Vervolgens worden de verschillende transversale beleidsaccenten afzonderlijk besproken. Per domein wordt telkens ook een staalkaart gegeven van vaak voorkomende projecten, samenwerkingsvormen en doelgroepen.

Figuur 10: Samenwerking tussen cultuur en andere beleidsdomeinen. Procentueel voorkomen.

Er worden heel wat initiatieven opgezet op gebied van transversale samenwerking tussen het gemeentelijk cultuurbeleid en andere beleidsdomeinen met het oog op het stimuleren van cultuurparticipatie. De samenwerking ligt het hoogst tussen het gemeentelijk cultuurbeleid en 'jeugd' (93,38% van de Vlaamse gemeenten heeft op dit vlak een samenwerking). Nadien volgen 'onderwijs' (92,31%), 'toerisme' (83,27%), 'senioren' (74,26%), 'welzijn' (67,65%), 'sport' (61,17%) en 'lokale economie' (54,24%). De samenwerking tussen de beleidsdomeinen 'gemeentelijk cultuurbeleid' en 'integratie' ligt met een samenwerkingspercentage van 44,70% het laagst.

Tabel 26: Samenwerking tussen cultuur en andere beleidsdomeinen. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen		Limburg		Oost-Vlaanderen		Vlaams-Brabant		West-Vlaanderen		Vlaams Gewest	
	Respon- denten	Samen- werking	Respon- denten	Samen- werking	Respon- denten	Samen- werking	Respon- denten	Samen- werking	Respon- denten	Samen- werking	Respon- denten	Samen- werking
Jeugd	69	97,10%	41	95,12%	62	93,55%	57	85,96%	58	94,83%	287	93,38%
Onderwijs	67	88,06%	42	100,00%	61	88,52%	58	91,38%	58	96,55%	286	92,31%
Toerisme	63	84,13%	39	87,18%	63	77,78%	52	84,62%	58	84,48%	275	83,27%
Senioren	64	78,13%	41	75,61%	60	66,67%	50	66,00%	57	84,21%	272	74,26%
Welzijn	66	65,15%	39	74,36%	60	60,00%	50	68,00%	57	73,68%	272	63,55%
Sport	65	53,85%	40	72,50%	60	58,33%	54	64,81%	54	61,11%	273	61,17%
Lokale economie	66	62,12%	38	52,63%	61	45,90%	51	54,90%	55	54,55%	271	54,24%
Integratie	63	44,44%	38	52,63%	59	37,29%	49	46,94%	55	45,45%	264	44,70%

3.6.1 Samenwerking met jeugd

Van alle Vlaamse provincies heeft Antwerpen het hoogste aandeel (97,10%) van gemeenten die projecten organiseren waarbij een samenwerking wordt aangegaan tussen cultuur en jeugd. De Vlaams-Brabantse gemeenten ondernemen op dit gebied de minste initiatieven (85,96%). Het aandeel inzake het aangaan van transversale samenwerking tussen cultuur en jeugd neemt lichtjes toe naarmate het inwonersaantal van de gemeenten stijgt.

Voorbeelden van projecten waarbij een samenwerking tussen cultuur en jeugd wordt nagestreefd, zijn onder meer:

- het voorzien van een apart luik voor de kinderen/jeugd bij verschillende culturele manifestaties zoals Open Monumentendagen, Erfgoeddagen en 11-juli-vieringen;
- participeren aan culturele activiteiten met de naschoolse kinderopvang;
- cultuurworkshops, -weekends, -weken en -kampen voor jongeren;
- voorleesuurtsjes, voorleesweek of Jeugdboekenweek met auteurslezingen;
- wedstrijden en programmering voor jongeren: rock-rally's, vrije podia, tentoonstellingen, poëziewedstrijden, ontwerpwedstrijden, ...

Uiteraard wordt vaak samengewerkt tussen de cultuurdienst en de jeugddienst, maar ook tussen culturele instellingen zoals cultuur- en gemeenschapscentra enerzijds en instellingen en organisaties voor de jeugd zoals (jeugd)bibliotheken en jeugdverenigingen anderzijds. Deze samenwerking kan zowel financiële, logistieke en organisatorische vormen aannemen. Samenwerking is er ook tussen cultuurdiensten en particuliere jongeren of jongereninitiatieven zoals muziekgroepen en individuele kunstenaars of hobbyisten. Tot slot vernoemen we hier nog de afstemming tussen het cultuurbeleidsplan en jeugdbeleidsplan.

De doelgroepen die worden aangesproken bestrijken het volledige palet, gaande van alle leeftijdsgroepen, over jongeren uit bepaalde kansengroepen (kansarmen, allochtonen, ...), gezinnen met kinderen, tot jongeren die zich vooral interesseren in specifieke subculturen (hip hop, graffiti, ...).

3.6.2 Samenwerking met onderwijs

Samenwerking tussen cultuur en onderwijs is er in 92,31% van de Vlaamse gemeenten. In Limburg is er in alle gemeenten een samenwerkingsverband met het oog op het bevorderen van cultuurparticipatie. Antwerpen behaalt hier het laagste procentueel aandeel van gemeenten die op dit vlak inspanningen leveren, maar dit is nog steeds 88%. Er is een, zij het niet constante, positieve relatie vast te stellen tussen het aangaan van transversale samenwerking tussen cultuur en onderwijs en de inwonersklasse van de steden of gemeenten.

Voorbeelden van projecten waarbij een samenwerking wordt aangegaan tussen cultuur en onderwijs zijn onder andere:

- schoolvoorstellingen (muziek, theater, film, ...), begeleide tentoonstellingsbezoeken, bibliotheekbezoeken, bezoek en/of participatie aan culturele projecten (bv. Open Monumentendag, Erfgoeddag, bibliotheekweek, ...);
- het project 'Brede School' waarbij men een verrijking van de leer- en leefwereld van leerlingen wil stimuleren;
- dag van het intercultureel onderwijs;
- cultuurcheques voor studenten;
- 'meester-juf cultuur', een aanspreekpunt cultuur binnen de scholen;
- kunstwedstrijden voor scholen;
- schooltoneel en participatie aan sociaal-artistieke projecten in klassikaal verband.

Voorbeelden van samenwerkingsvormen zijn: overleg tussen schooldirectie enerzijds en cultuurcentra en/of bibliotheken anderzijds met betrekking tot de programmering, een bibliotheek met een dynamische werkgroep onderwijs die is samengesteld uit (oud) leerkrachten en andere vrijwilligers, samenwerking tussen scholen en de cultuurdienst (bv. voor thematisch afstemmen van lesinhouden en activiteiten van de cultuurdienst) of gestructureerde overlegplatformen of werkgroepen, ...

Via deze en andere projecten en samenwerkingsvormen worden alle jaren, alle graden en alle netten aangesproken.

3.6.3 Samenwerking met toerisme

In 83,27% van de Vlaamse gemeenten is sprake van samenwerking tussen cultuur en toerisme. Ook op dit vlak doet Limburg het zeer goed. Ruim 87% van de gemeenten levert inspanningen op dit vlak. In Oost-Vlaanderen ligt het aandeel van de gemeenten die inzetten op deze transversale samenwerking met 77,78% het laagst in vergelijking tot de andere provincies. Ook hier is er een stijgende tendens naarmate het inwonersaantal per gemeente toeneemt. Opvallend is dat in één van de twee grootste Vlaamse gemeenten geen samenwerking zou bestaan tussen de beleidsdomeinen cultuur en toerisme.

Voorbeelden van projecten waarbij een samenwerking tussen cultuur en toerisme wordt nagestreefd, zijn:

- wandel- en fietspaden langs erfgoedsites, themawandelingen, verhalenwandelingen, beeldenwandeling, ...;
- cultuur- en streekproductenmarkten;
- het toeristisch ontsluiten van het cultureel erfgoed, kunst in open tuinen;
- muziek-, dans- of theateropvoeringen op toeristisch aantrekkelijke locaties (kasteel, park, ...);
- muzikaal tafelen (dineren in verschillende restaurants begeleid met klassieke muziek);
- gezamenlijke promotiebrochures, cultuurpromotie in toeristische dienst en omgekeerd;
- opening toeristisch seizoen met culturele animatie en programmering, ...

Voorbeelden van samenwerkingsvormen zijn: een gedeelde kantoorruimte voor de

cultuurdienst en de toeristische dienst, een samenwerking tussen de cultuurdienst en de toeristische dienst op het vlak van organisatie en programmering, gezamenlijke promotie (bv. de toeristische balie doet ticketverkoop en is tegelijkertijd ook een Uitbalie waar alle info over vrije tijd en cultuur te bekomen is).

Doelgroepen die via dit soort initiatieven en samenwerkingsvormen worden aangesproken zijn uiteraard de eigen bevolking en toeristen.

3.6.4 Samenwerking met senioren

Samenwerking tussen de cultuurdienst en de doelgroep senioren gebeurt in bijna drie kwart van de Vlaamse gemeenten. In West-Vlaanderen leveren ruim 84% van de gemeenten inspanningen op dit vlak. Vlaams-Brabant doet het wat dit betreft het minst goed in vergelijking tot de andere provincies. 66% van de gemeenten neemt daar initiatieven in die zin.

Een stijgende lijn inzake samenwerking tussen beide beleidsdomeinen voltrekt zich naarmate het inwonersaantal van de gemeente of stad toeneemt. Ook hier zou slechts één van de twee grootste Vlaamse steden een samenwerking aangaan tussen de beleidsdomeinen cultuur en de doelgroep senioren.

Voorbeelden van projecten waarbij een samenwerking tussen cultuur en senioren wordt nagestreefd met het oog op het bevorderen van de cultuurparticipatie zijn:

- culturele uitstappen, culturele animatie of cursussen voor senioren;
- randprogrammering bij festivals speciaal gericht op senioren;
- seniorenfeesten of seniorenverwendagen;
- auteurslezingen en middagprogrammering voor senioren;
- boekendiensten aan huis;
- culturele voorstellingen in rusthuizen.

Samenwerkingsvormen hebben vanzelfsprekend vaak betrekking op de afstemming tussen de verschillende diensten die zich met beide domeinen bezig houden: senioren dienst en cultuurdienst, seniorenraad en cultuurraad, cultuurcentrum/bibliotheek en rusthuizen/verzorgingstehuizen, ...

Doelgroepen zijn alle leeftijden vanaf 55+ en daarbinnen alle mogelijke subgroepen: niet-mobiele senioren, senioren met een fysieke beperking, rusthuis- of zorgcentrabe-woners, ex-mijnwerkers, ...

3.6.5 Samenwerking met welzijn

Transversale samenwerking tussen cultuur en welzijn vindt het meest ingang in Limburg. Bijna 75% van de gemeenten levert er inspanningen op dit vlak. Oost-Vlaanderen doet het op dit vlak minder goed in vergelijking tot de andere Vlaamse provincies. Samenwerking neemt toe naarmate het inwonersaantal van een gemeente of stad stijgt en bereikt 100% in de twee grootste inwonerscategorieën.

Enkele vaak voorkomende voorbeelden van projecten waarbij de samenwerking tussen cultuur en welzijn wordt nagestreefd, zijn: kansenvaarten en cultuurcheques, buurtfeesten, wijkfeesten, burendagen, multiculturele feesten en praatcafés. Verder zijn er ook projecten waarbij gezondheidspreventie en culturele activiteiten met elkaar versmelten en tal van sociaal-artistieke projecten met buurtbewoners rond uiteenlopende thema's.

Een vaak voorkomende vorm van samenwerking ligt uiteraard in samenwerking en overleg tussen de verschillende bevoegde diensten en instanties: de dienst welzijn, OCMW's, sociale diensten, welzijnsraden, preventiediensten en buurtcomités enerzijds en de cultuurraden, cultuurcentra en bibliotheken anderzijds. Dit overleg gebeurt zowel formeel via overlegplatforms, afsprakennota's en de afstemming van beleidsplannen als informeel via bijvoorbeeld koffiegesprekken. Samenwerking gebeurt op verschillende domeinen: financieel, logistiek, organisatorisch en promotioneel.

Voorbeelden van doelgroepen waar dergelijke initiatieven zich in het bijzonder op richten zijn: allochtonen, andersvaliden, mensen in armoede, kansarmen, laaggeschoolden, maatschappelijk kwetsbare groepen, minder mobiele senioren, OCMW-cliënten, werklozen en zieken.

3.6.6 Samenwerking met sport

Samenwerking tussen sport en cultuur krijgt vorm in 61% van de Vlaamse gemeenten. Van alle Vlaamse provincies zet opnieuw Limburg (met een procentueel aandeel van 72,50%) het sterkst in op samenwerking. In Antwerpen onderneemt ruim 53% van de gemeenten initiatieven in die zin. Zij behaalt daarmee de laagste samenwerkingsscore.

De samenwerking neemt toe naarmate een gemeente of stad meer inwoners telt. Slechts één van de twee grootste Vlaamse steden zou een transversale samenwerking ontwikkelen met betrekking tot de beleidsdomeinen cultuur en sport.

Voorbeelden van projecten waarbij een samenwerking tussen cultuur en sport wordt nagestreefd, zijn:

- de combinatie van sport- en cultuurkampen;
- wandel- en fietszoektochten met culturele inslag (bv. gedichten-wandelroute);
- cursussen circustechnieken of Afrikaanse dans;
- culturele randanimatie op sportdagen of prijsuitreikingen met culturele omlijsting.

Voorbeelden van samenwerkingsvormen zijn de afstemming tussen sport- en cultuurbeleidsplan of afsprakennota's en de samenwerking tussen sport- en cultuurdienst op vlak van organisatie, logistiek, financiën of programmering.

Doelgroepen die worden aangesproken zijn alle burgers. Soms zijn projecten of initiatieven ook in het bijzonder gericht op specifieke buurt-, sport- of cultuurverenigingen of bijzondere kansengroepen.

3.6.7 Samenwerking met lokale economie

In ongeveer de helft van de Vlaamse gemeenten wordt er samengewerkt tussen cultuur en lokale economie. Deze samenwerking vindt het beste ingang in Antwerpen (procentueel aandeel van 62,12%) en het minste in Oost-Vlaanderen (45,90%).

Ook hier tekent zich een toename af aan samenwerking naarmate het inwonersaantal stijgt. Geen enkele van de twee grootste Vlaamse steden ontwikkelt een samenwerking tussen de beleidsdomeinen cultuur en lokale economie.

Voorbeelden van samenwerkingsprojecten zijn: het gezamenlijk uitbaten van lichtreclame, kleinschalige producties op jaarmarkten, catering door handelaars bij culturele manifestaties, kunst in de vitrines, sponsoring van culturele projecten, ...

Vaak voorkomende samenwerkingsvormen op dit gebied spelen zich uiteraard af tussen de bevoegde instanties, met name de cultuurraad en de middenstandsraad en de cellen economie en cultuur. Hier voltrekt zich ook publiek-private samenwerking tussen steden en gemeenten enerzijds en private partners anderzijds. Samenwerking ligt ook hier op logistiek, financieel en organisatorisch vlak.

Doelgroepen die worden aangesproken zijn alle burgers en afhankelijk van eventuele bijzondere initiatieven ook bedrijven, handelaars, middenstand, horeca of culturele verenigingen in het bijzonder.

3.6.8 Samenwerking met integratie

Net iets minder dan de helft van de Vlaamse gemeenten heeft samenwerkingsverbanden tussen de beleidsdomeinen cultuur en integratie. Het hoogste aandeel inzake samenwerking op dit vlak wordt bereikt in Limburg (procentueel aandeel van 52,63%), het laagste in Oost-Vlaanderen (37,29%).

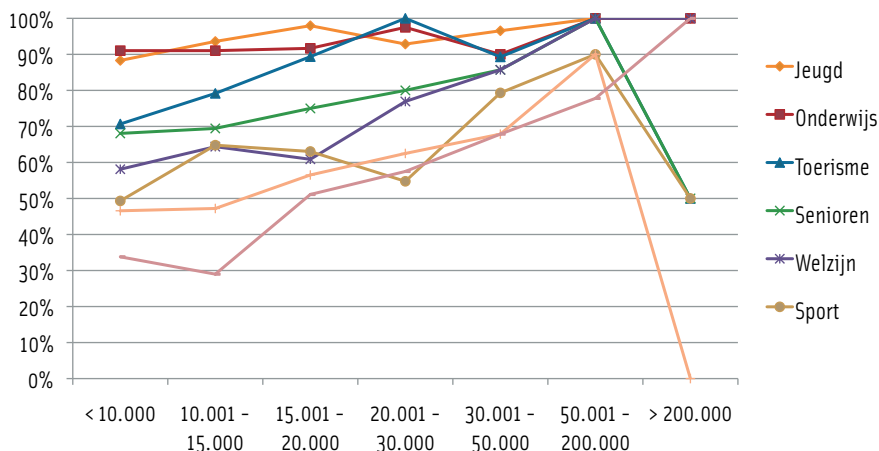
Voorbeelden van projecten waarbij een samenwerking tussen cultuur en integratie wordt nagestreefd, zijn:

- multicultureel buurtfeest, cultuur bij je buur, wereldfeest, dag van de diversiteit, praatcafé;
- Arabisch poëzieproject;
- voorleesproject bij kinderen van allochtone gezinnen, taal-o-teek;
- sociaal-artistieke projecten.

Ook hier speelt de samenwerking zich af tussen bevoegde overheidsinstanties zoals de integratiedienst en de cultuurdienst en tussen organisaties zoals opvangcentra en cultuurcentra of bibliotheken.

Doelgroepen zijn alle inwoners van de gemeente en mensen met minder behartigde belangen, in het bijzonder vaak mensen met etnisch-culturele achtergrond, asielzoekers, anderstaligen, ...

Figuur 11: Samenwerking tussen cultuur en andere beleidsdomeinen. Procentueel aandeel per inwonersklasse.

Algemene tendens is dat het aangaan van transversale accenten stijgt naarmate de inwonerscategorie groter wordt (Antwerpen en Gent buiten beschouwing gelaten). Deze tendens, die zich aftekent op alle domeinen, is het minst sterk bij ‘jeugd’ (waar de hoogste graad van samenwerking is) en het sterkst bij ‘integratie’ (waar de laagste graad van samenwerking is).

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

Het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad behaalt in dalende grootorde volgende percentages inzake samenwerking tussen cultuur en andere beleidsdomeinen:

- Cultuur en onderwijs: 100% (N= 15);
- Cultuur en jeugd: 87,50% (N= 16);
- Cultuur en senioren: 85,71% (N= 14);
- Cultuur en lokale economie: 66,67% (N= 12);
- Cultuur en toerisme: 64,29% (N= 14);
- Cultuur en sport: 63,64% (N= 11);
- Cultuur en integratie: 54,55% (N= 11);
- Cultuur en welzijn: 53,85% (N= 13).

De verschillen met de Vlaamse gemeenten zijn klein. Enkel voor de samenwerking met toerisme scoren de Brusselse gemeenten iets minder.

3.7 OPMERKELIJKE VASTSTELLINGEN...

- 59,42% van de Vlaamse gemeenten beschikte eind 2007 over een gemeentelijk cultuurbeleidsplan in het kader van het decreet lokaal cultuurbeleid;
- gemiddeld besteedt een Vlaamse gemeente 74,39 euro per inwoner aan cultuur;
- de culturele projecten die in de Vlaamse gemeenten het meeste georganiseerd worden, zijn de jeugdboekenweek en de bibliotheekweek. Respectievelijk 86,72% en 83,59% van de Vlaamse gemeenten organiseert dit evenement. Ook de 11 julieviering is een populaire activiteit. Deze wordt ingericht in 75% van de Vlaamse gemeenten;
- de communicatie-instrumenten die op Vlaams niveau het vaakst gehanteerd worden, zijn in volgorde van belangrijkheid: gemeentelijk infoblad, affiches, websites en flyers. Deze kanalen worden gebruikt in (meer dan) 90% van de Vlaamse gemeenten;
- de meeste samenwerking wordt aangegaan tussen cultuur en jeugd (in 93,38% van de Vlaamse gemeenten), cultuur en onderwijs (92,31%) en cultuur en toerisme (83,27%). Het minste gebeurt er samenwerking tussen het beleidsdomein cultuur enerzijds en sport (61,71%), lokale economie (54,24%) en integratie (44,70%) anderzijds.

4 GEMEENTELIJKE CULTUURRADEN

Met het oog op de organisatie van het overleg en de inspraak bij de voorbereiding en de evaluatie van het cultuurbeleid, inzonderheid bij de opmaak en de uitvoering van een gemeentelijk cultuurbeleidsplan, moet door de gemeente één of meerdere adviesorganen voor cultuur – een cultuurraad en eventuele sectorale deelraden - worden opgericht. In dit deel worden achtereenvolgens de verschillende aspecten die betrekking hebben op de samenstelling en de werking van de cultuurraad en eventuele sectorale deelraden beschreven. Aan het eind van dit deel wordt ook nog kort stilgestaan bij de aanwezigheid van alternatieve gemeentelijke inspraakorganen.

4.1 SAMENSTELLING EN WERKINGSBUDGET

De gemeente is verantwoordelijk voor de oprichting van de cultuurraad, in overeenstemming met het decreet lokaal cultuurbeleid en met het cultuurpact³. Het decreet lokaal cultuurbeleid schrijft voor dat de gemeente in de adviesorganen de culturele actoren dient te betrekken die het Nederlandstalig culturele leven bevorderen. Dit zijn:

- 1° alle culturele verenigingen en organisaties, zowel private als publieke, die werken met vrijwilligers en een werking ontplooiën op het grondgebied van de gemeente;
- 2° alle culturele organisaties en instellingen, zowel private als publieke, die werken met professionele beroepskrachten en een werking ontplooiën op het grondgebied van de gemeente;
- 3° deskundigen inzake cultuur, woonachtig in de gemeente.

Politieke mandatarissen kunnen geen deel uitmaken van de gemeentelijke cultuurraad. De schepenen, bevoegd voor cultuur, kan als waarnemer uitgenodigd worden op de vergaderingen van de cultuurraad.

De cultuurpactwet verplicht de overheden ertoe de gebruikersverenigingen en de ideologische en filosofische strekkingen te betrekken bij de voorbereiding en de uitvoering van het cultuurbeleid. In de praktijk moet deze deelname aan het cultuurbeleid gebeuren door middel van gestructureerde en erkende inspraak- en adviesorganen (o.a. cultuurraden, jeugd raden, sportraden, hoge raden, enz.). Hierin moeten niet alleen alle strekkingen vertegenwoordigd zijn. De wet stelt ook dat een onrechtmatig overwicht van een bepaalde strekking vermeden moet worden. De overheden

3 Wet van 16 juli 1973 waarbij de bescherming van de ideologische en filosofische strekkingen gewaarborgd wordt.

zijn bovendien verplicht organen voor inspraak en advies op te richten als er nog geen passende structuren bestaan.

Voor hun werking en de organisatie krijgen de cultuurraden van de gemeente een budget ter beschikking gesteld. Het gemiddelde budget voor de cultuurraad bedroeg in 2007 ruim 4.600 euro per gemeente (N = 258; totaal budget = 1.187.972 euro).

4.2 SAMENSTELLING RAAD VAN BESTUUR

Tabel 27: Raad van bestuur cultuurraad. Aantal leden en aantal vergaderingen.

RvB Cultuurraad (N=241)	Aantal	Gemiddeld per raad
Leden	2.967	12,31
Vergaderingen	1.991	8,26

Gemiddeld bestaat de raad van bestuur van de cultuurraad uit 12 leden. Deze vergaderen gemiddeld 8 keer per jaar.

Tabel 28: Raad van bestuur cultuurraad, verdeeld naar gender. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	60	34	56	38	53	241
Mannen	62,89%	61,41%	62,46%	62,97%	59,74%	61,89%
Vrouwen	37,11%	38,59%	37,54%	37,03%	40,26%	38,11%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

De globale man-vrouwverhouding inzake de samenstelling van de raad van bestuur van de cultuurraad ligt voor Vlaanderen op 61,89% (mannen)/38,11% (vrouwen). Deze tendens wordt gevolgd op niveau van de verschillende Vlaamse provincies.

Tabel 29: Voorzitter cultuurraad, verdeeld naar gender. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	65	39	60	49	53	266
Man	86,15%	82,05%	75,00%	69,39%	79,25%	78,57%
Vrouw	13,85%	17,95%	25,00%	30,61%	20,75%	21,43%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

In de Vlaamse gemeenten is de verhouding man/vrouw inzake het waarnemen van de functie van voorzitter in de cultuurraad ongeveer 80/20 (78,57% is man, 21,43% is vrouw).

In de provincie Antwerpen kent de verhouding tussen mannen en vrouwen inzake het waarnemen van het voorzitterschap van de cultuurraad een nog sterkere oververtegenwoordiging bij de mannen (86,15% versus 13,85%). Vlaams-Brabant kent het grootste aandeel vrouwen als voorzitter van de cultuurraad (69,39% mannen; 30,61% vrouwen).

Tabel 30: Raad van bestuur, verdeeld naar leeftijdscategorie. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	56	34	51	37	51	229
Jonger dan 30 jaar	4,92%	5,74%	5,66%	6,17%	5,69%	5,61%
Tussen 30 - 50 jaar	35,76%	33,84%	37,42%	34,26%	33,79%	35,12%
Ouder dan 50 jaar	59,32%	60,42%	56,92%	59,57%	60,52%	59,27%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

50-plussers vormen met een procentueel aandeel van 59,27% globaal de grootste groep binnen de raden van bestuur van de cultuurraden in de Vlaamse gemeenten. Jongeren onder de 30 jaar zijn met 5,61% in de minderheid. 35,12% bestaat uit personen van de leeftijdscategorie tussen 30–50 jaar. Deze tendens wordt grotendeels gevolgd op niveau van de verschillende Vlaamse provincies.

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

In de gemeenten van het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad telt de raad van bestuur van een cultuurraad gemiddeld 15 leden (N=4). Deze vergaderen gemiddeld 6 keer per jaar. De man-vrouwverhouding van de leden van de raad van bestuur is precies 50/50 (N=4). De man-vrouwverhouding van de voorzitter van de cultuurraad bedraagt evenwel ongeveer 80/20 (N=9).

In vergelijking met de Vlaamse gemeenten zetelen relatief veel jongeren onder de 30 jaar (21,67%) en relatief weinig 50-plussers (30%) in de raad van bestuur van een Brusselse cultuurraad (N=4).

4.3 SAMENSTELLING ALGEMENE VERGADERING

Tabel 31: Algemene vergadering cultuurraad: aantal stemgerechtigde leden, waarnemers en vergaderingen.

AV cultuurraad (N=245)	Aantal	Gemiddeld
Stemgerechtigde leden	17.668	72,11
Waarnemers	1.161	4,74
Vergaderingen	763	3,11

Gemiddeld bestaat een algemene vergadering van een cultuurraad in een Vlaamse gemeente uit 72 stemgerechtigde leden en 5 waarnemers. Deze vergaderen gemiddeld 3 keer per jaar.

Tabel 32: Algemene vergadering, opgedeeld naar stemgerechtigde leden en waarnemers. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	61	35	57	40	52	245
Waarnemers	6,42%	2,64%	10,89%	3,83%	5,19%	6,17%
Stemgerechtigde leden	93,58%	97,36%	89,11%	96,17%	94,81%	93,83%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

De verhouding stemgerechtigde leden/waarnemers is 93,83% stemgerechtigd versus 6,17% waarnemend. Deze verhouding wordt grotendeels gevolgd op niveau van de verschillende Vlaamse provincies.

Tabel 33: Algemene vergadering, verdeeld over gender. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	60	34	56	39	52	241
Mannen	59,39%	58,94%	61,24%	60,33%	58,25%	59,61%
Vrouwen	40,61%	41,06%	38,76%	39,67%	41,75%	40,39%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

De verhouding mannen/vrouwen is globaal 59,61% (mannen) versus 40,39% (vrouwen). Deze verhouding wordt grotendeels gevolgd op niveau van de verschillende Vlaamse provincies.

Tabel 34: Algemene vergadering, verdeeld over leeftijdscategorieën. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	51	33	53	37	50	224
Longer dan 30 jaar	5,63%	6,40%	6,21%	6,13%	5,88%	6,04%
Tussen 30 - 50 jaar	36,93%	38,30%	36,63%	37,52%	39,40%	37,76%
Ouder dan 50 jaar	57,43%	55,30%	57,16%	56,35%	54,72%	56,20%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

50-plussers vormen met een procentueel aandeel van 56,20% globaal de grootste groep binnen de algemene vergadering van de cultuurraad. Jongeren onder de 30 jaar vormen met een aandeel van 6,04% de minderheidsgroep. 37,76% bestaat uit personen van de leeftijdscategorie tussen 30 – 50 jaar. Deze tendens wordt grotendeels gevolgd op niveau van de verschillende Vlaamse provincies.

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

Gemiddeld bestaat een algemene vergadering van de cultuurraad in een Brusselse gemeente uit 35 stemgerechtigde leden en 4 waarnemers (N=6). Deze vergaderen gemiddeld 5 keer per jaar.

De man/vrouwverhouding bedraagt voor wat betreft de samenstelling van de algemene vergadering 54,08% (man) versus 45,92% (vrouw).

In vergelijking met de Vlaamse gemeenten maken relatief veel jongeren onder de 30 jaar (13,10%) en minder 50-plussers (27,95%) deel uit van de algemene vergadering van de cultuurraad.

4.4 SECTORALE SAMENSTELLING

In de cultuurraad zijn diverse verenigingen en deskundigen vertegenwoordigd. Hieronder wordt nagegaan uit welke culturele sectoren ze afkomstig zijn.

Tabel 35: Cultuurraad, opgedeeld naar sectoren. Aantal en procentueel aandeel per vrijwilligers, beroepskrachten en deskundigen.

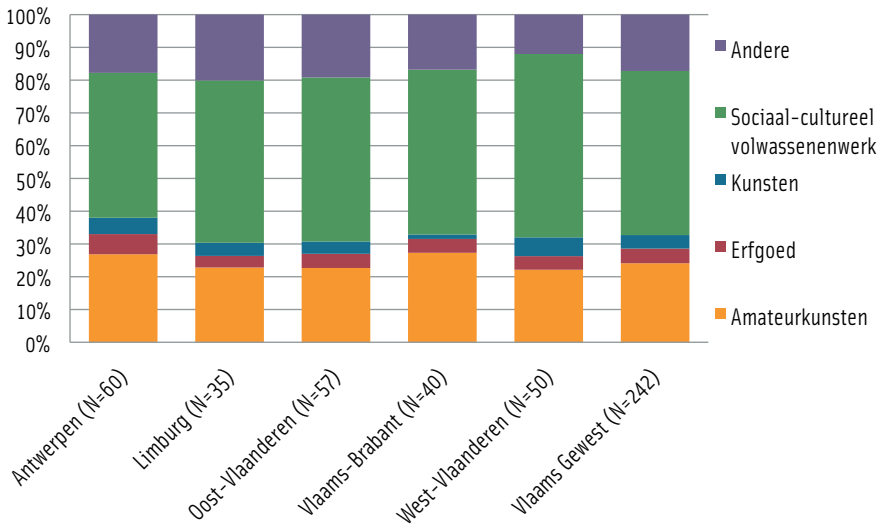
Cultuurraad (N=242)	Aantal	%
Culturele verenigingen en organisaties die werken met vrijwilligers	15.558	88,98%
Culturele verenigingen en organisaties die werken met professionele beroepskrachten	541	3,09%
Deskundigen inzake cultuur	1.385	7,92%
Totaal	17.484	100,00%

Leden van de cultuurraad, afkomstig uit de sector ‘sociaal-cultureel volwassenenwerk’, situeren zich bijna uitsluitend in de categorie ‘verenigingen met vrijwilligers’ (procentueel aandeel van 96,07%). Dit geldt ook voor de leden van de cultuurraad, afkomstig uit de sector amateurkunsten (90,78%). Beide sectoren vinden we slechts minimaal terug bij de groep ‘professionele beroepskrachten’.

Leden die binnen de cultuurraad de kunstensector vertegenwoordigen, vinden we voor 62,45% terug in de categorie verenigingen die werken met ‘vrijwilligers’. De overige situeren zich min of meer gelijkmatig verspreid in de twee andere categorieën (19,75% bij de beroepskrachten; 17,80% bij de deskundigen).

Leden van de cultuurraad, afkomstig uit de sector erfgoed vinden we relatief veel (20,08%) terug in de categorie ‘deskundigen’.

Figuur 12: Cultuurraad per sector. Procentueel aandeel per provincie.

Opedeeld naar sector wordt duidelijk dat de sociaal-culturele sector het grootste aandeel vertegenwoordigers levert in de cultuurraad (46,39%). Ook de sector van de amateurlunsten zijn goed vertegenwoordigd.

Ter vergelijking: de Atlas Gemeentelijk Cultuurbeleid 1996-1998 (Redig, 1995) biedt eveneens een overzicht van de sectoren, vertegenwoordigd in de gemeentelijke culturele raden. In grootorde van vertegenwoordiging maakten volgende sectoren deel uit van de gemeentelijke culturele raden: sociale vorming en ontwikkeling (2940 leden), amateuristische kunstbeoefening (3389), recreatie en vrijetijdsbesteding (2940), culturele werking (1597), ouderenverenigingen (590), afgevaardigde politieke fracties (563), jeugdverenigingen (506), geïnteresseerde burgers (337), gecoöpteerden (326), gemeentelijke culturele instellingen (235), gemeentelijke culturele diensten (123) andere adviesraden (17), andere werkvormen (404).

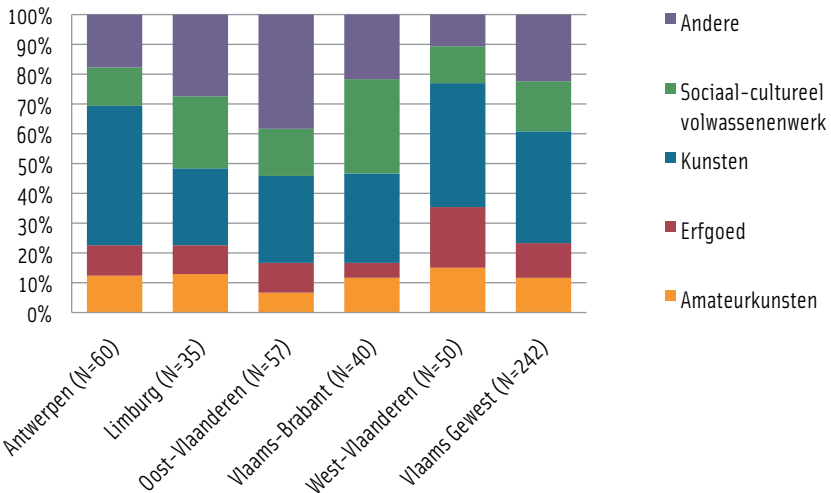
Culturele verenigingen en organisaties die werken met vrijwilligers zijn het sterkst vertegenwoordigd in de cultuurraad (procentueel aandeel van 88,98%) in vergelijking tot de culturele verenigingen en organisaties die werken met professionele beroepskrachten en de deskundigen inzake cultuur.

Deze verhoudingen worden in grote mate gevolgd op het niveau van de afzonderlijke Vlaamse provincies. Limburg vertoont op dit vlak de meest opvallende afwijkingen ten aanzien van het gemiddelde. De vertegenwoordigers uit de verenigingen die werken met vrijwilligers nemen er een aandeel aan van 94,76%, deskundigen 3,42% en verenigingen die werken met professionelen 1,83%.

Tabel 36: Cultuurraad opgedeeld naar vrijwilligers, professionelen en deskundigen. Aantal en procentueel aandeel per sector.

	Culturele verenigingen en organisaties die werken met vrijwilligers		Culturele verenigingen en organisaties die werken met professionele beroepskrachten		Deskundigen inzake cultuur		Totaal	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Amateurkunsten	3.752	90,78%	63	1,52%	318	7,69%	4.133	100,00%
Erfgoed	697	73,29%	63	6,62%	191	20,08%	951	100,00%
Kunsten	642	62,45%	203	19,75%	183	17,80%	1.028	100,00%
Sociaal-cultureel volwassenenwerk	7.791	96,07%	91	1,12%	228	2,81%	8.110	100,00%
Andere	2.676	82,04%	121	3,71%	465	14,26%	3.262	100,00%
Totaal	15.558	88,98%	541	3,09%	1.385	7,92%	17.484	100,00%

Figuur 13: Cultuurraad: culturele verenigingen en organisaties die werken met vrijwilligers, opgedeeld naar de verschillende sectoren. Procentueel aandeel per provincie.

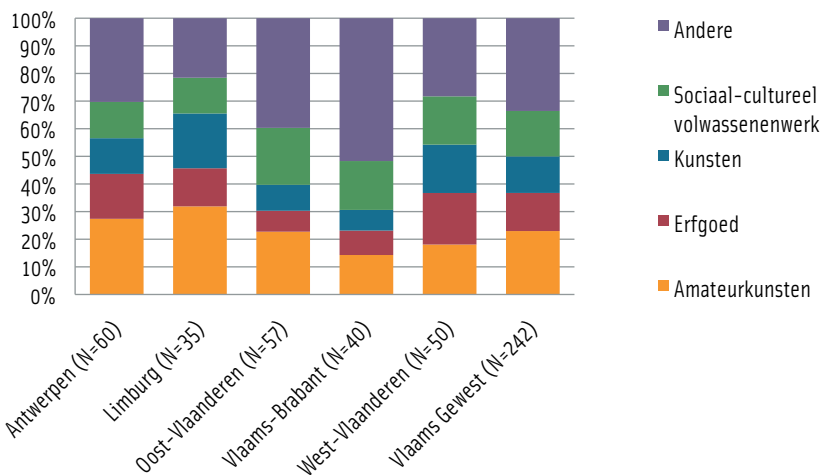
Afgevaardigden van culturele verenigingen en organisaties die werken met vrijwilligers, zetelend in de cultuurraad, komen hoofdzakelijk uit de sectoren ‘sociaal-cultureel volwassenenwerk’ (procentueel aandeel van 50,08%) en ‘amateurlunsten’ (24,12%). 17,20% van de vertegenwoordigers uit de cultuurraden, behorend tot de groep van culturele verenigingen en organisaties die werken met vrijwilligers, behoort niet tot één van de vier traditionele culturele domeinen.

Binnen de categorie ‘culturele verenigingen en organisaties die werken met vrijwilligers’ zetelen in West-Vlaanderen opvallend minder (12,02 %) afgevaardigden in de cultuurraad van buiten de vier traditionele sectoren.

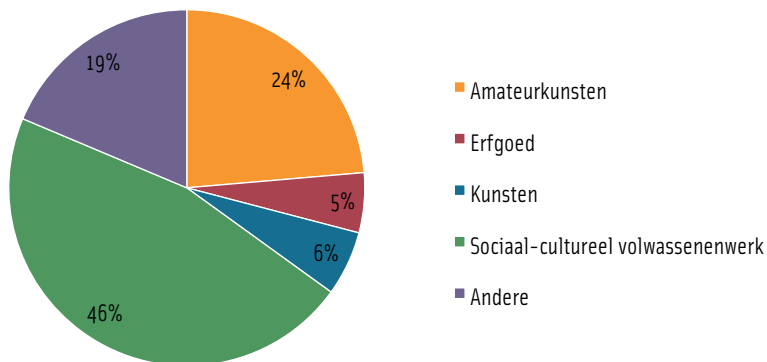
Afgevaardigden van culturele verenigingen en organisaties die werken met professionele beroepskrachten, zetelend in de cultuurraad, komen hoofdzakelijk uit de sectoren ‘kunsten’ (procentueel aandeel van 37,52%) en ‘sociaal-cultureel volwassenenwerk’ (16,82%). 22,37 % van de vertegenwoordigers van culturele verenigingen en organisaties die werken met professionele beroepskrachten behoort niet tot één van de vier traditionele culturele domeinen.

Binnen de categorie ‘culturele verenigingen en organisaties die werken met professionele beroepskrachten’ zetelen in Oost-Vlaanderen opvallend meer (38,33%) en in West-Vlaanderen opvallend minder (10,62%) afgevaardigden in de cultuurraad afkomstig van buiten de vier traditionele domeinen.

Figuur 14: Cultuurraad: culturele verenigingen en organisaties die werken met professionele beroepskrachten, opgedeeld naar de verschillende sectoren. Procentueel aandeel per provincie.

Figuur 15: Cultuurraad: deskundigen, opgedeeld naar de verschillende sectoren.

Deskundigen inzake cultuur, zetelend in de cultuurraad, komen hoofdzakelijk uit de sectoren ‘amateurkunsten’ (procentueel aandeel van 22,96%) en ‘sociaal-cultureel volwassenenwerk’ (16,46 %). Een derde (33,57%) van de vertegenwoordigers uit de cultuurraden, behorend tot de groep deskundigen, behoort niet tot één van deze vier traditionele domeinen (amateurkunsten, erfgoed, kunsten en sociaal-cultureel volwassenenwerk).

Binnen de categorie ‘deskundigen inzake cultuur’ zetelen in Vlaams-Brabant opvallend meer (procentueel aandeel van 51,70%) afgevaardigden in de cultuurraad van buiten de vier traditionele sectoren.

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

Binnen het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad (N=9) maken vertegenwoordigers van verenigingen met professionelen een opmerkelijk aandeel uit van de gemeentelijke cultuurraad (39,91%). Vertegenwoordigers van verenigingen met vrijwilligers en deskundigen vertegenwoordigen een aandeel van respectievelijk 45,74% en 14,35%.

Binnen de groep van deskundigen zijn opvallend veel (40,63%) mensen uit de sector van het sociaal-cultureel volwassenenwerk vertegenwoordigd. Ook bij de vertegenwoordigers van vrijwilligersverenigingen is deze sector met een procentueel aandeel van 45,10% prominent aanwezig. De vertegenwoordigers van verenigingen met beroepskrachten komen hoofdzakelijk uit de hoek van het sociaal-cultureel volwassenenwerk en de kunsten (procentueel aandeel van 37,08% en 25,84%).

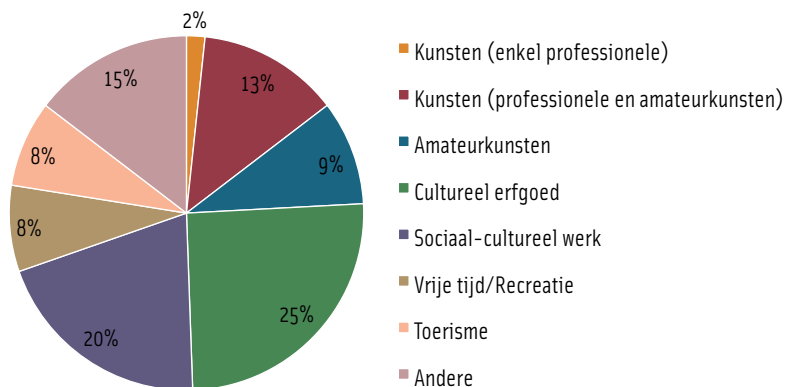
4.5 SECTORALE DEELRADEN

De gemeente kan voor het inrichten van inspraak en overleg met betrekking tot het gemeentelijk cultuurbeleid kiezen voor twee formules, namelijk de oprichting van een gemeentelijke cultuurraad met adviserende bevoegdheid over alle culturele materies voor de hele gemeente of de oprichting van sectorale deelraden met adviserende bevoegdheid over hun sectorale materie voor de hele gemeente. Vertegenwoordigers van elke deelraad vormen daarnaast een overkoepelende gemeentelijke cultuurraad met adviserende bevoegdheid over de grote lijnen van het gemeentelijk cultuurbeleid.

Tabel 37: Aanwezigheid en aard van sectorale deelraden.

Deelraden cultuurraad (N=263)		Zo ja, welke deelraden (N=59)	
Ja	22,43%		
Nee	77,57%		
Totaal	100%		
	Deelraad	%	
	Kunsten (enkel professionele)	1,69%	
	Kunsten (professionele en amateurkunsten)	12,92%	
	Amateurkunsten	9,55%	
	Cultureel erfgoed	25,28%	
	Sociaal-cultureel werk	20,22%	
	Vrije tijd/Recreatie	7,87%	
	Toerisme	7,87%	
	Andere	14,61%	
	Totaal	100%	

Figuur 16: Sectorale deelraden. Procentueel aandeel.

Ruim 22% van de cultuurraden beschikt over sectorale deelraden. Bij de verschillende Vlaamse provincies ligt de verhouding inzake de aanwezigheid van sectorale deelraden binnen de cultuurraad rond het gemiddelde. De meeste deelraden worden opgericht voor de sector van het cultureel erfgoed (procentueel aandeel van 25,28%). Nadien volgen in dalende grootorde sectorale deelraden voor: sociaal-cultureel werk (20,22%), kunsten (professioneel en amateur) (12,92%), amateurkunsten (9,55%), vrije tijd/recreatie en toerisme (telkens 7,87%) en tenslotte de professionele kunsten (1,69%).

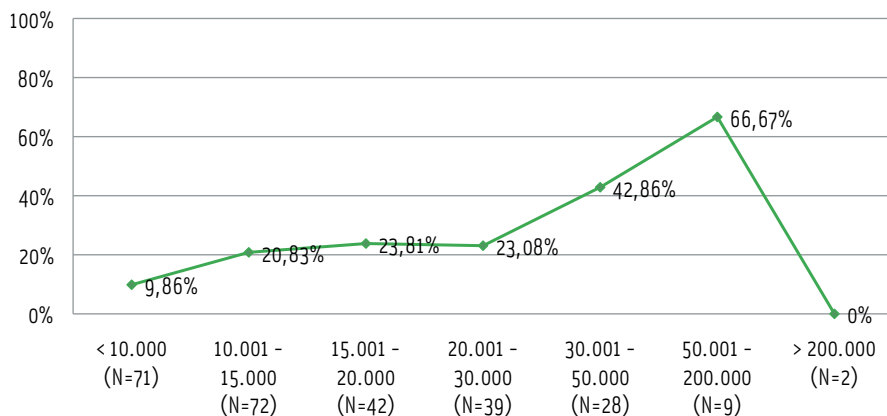
Tabel 38: Deelraden, verdeeld naar sectoren. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	16	7	14	11	11	59
Kunsten (enkel professionele)	0,00%	0,00%	0,00%	2,78%	5,71%	1,69%
Kunsten (zowel professionele als amateurkunsten)	13,95%	14,29%	13,95%	5,56%	17,14%	12,92%
Amateurkunsten	6,98%	4,76%	4,65%	16,67%	14,29%	9,55%
Cultureel erfgoed	23,26%	19,05%	27,91%	27,78%	25,71%	25,28%
Sociaal-cultureel werk	18,60%	23,81%	20,93%	19,44%	20,00%	20,22%
Vrije tijd/Recreatie	4,65%	19,05%	6,98%	11,11%	2,86%	7,87%
Toerisme	9,30%	4,76%	11,63%	8,33%	2,86%	7,87%
Andere	23,26%	14,29%	13,95%	8,33%	11,43%	14,61%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

In alle Vlaamse provincies is het aandeel van de sectorale deelraden voor de domeinen ‘cultureel erfgoed’ en ‘sociaal-cultureel werk’ goed voor ongeveer 50% van het totaal aantal deelraden.

Het aandeel van de sectorale deelraden voor het domein ‘vrije tijd/recreatie’ ligt met 19,05% in Limburg opvallend boven het globale aandeel van 7,87%. In West-Vlaanderen ligt het aandeel van de sectorale deelraden voor de domeinen ‘vrije tijd en recreatie’ en ‘toerisme’ (telkens 2,86%) ruim onder het gemiddelde van 7,87%. In dezelfde provincie ligt het aandeel van de sectorale deelraden voor het domein ‘kunsten’ (zowel amateur als professioneel) gevoelig boven (17,14%) het globaal aandeel van 12,92%.

Figuur 17: Sectorale deelraden, opgedeeld naar aanwezigheid. Procentueel aandeel per inwonersklasse.

Naarmate het aantal inwoners in een gemeente toeneemt, stijgt het aandeel inzake de aanwezigheid van sectorale deelraden. Met andere woorden: hoe meer inwoners een gemeente of stad telt, hoe meer de cultuurraad beschikt over sectorale deelraden. In de hoogste inwonersklasse (Antwerpen en Gent) wordt echter niet gewerkt met sectorale deelraden. In de stad Antwerpen heeft elk district wel een eigen cultuurraad.

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

In de Brusselse gemeenten wordt – op basis van de antwoorden van 9 respondenten - niet gewerkt met het systeem van sectorale deelraden.

4.6 ADVIEZEN CULTUURRAAD

Tabel 39: Adviezen cultuurraad. Evolutie 2006-2007.

Adviezen cultuurraad (N=238)	2006	2007	verschil
Totaal aantal adviezen	1.589	1.976	24,35%
Aantal adviezen op vraag van gemeentebestuur	1.005	1.225	21,89%
Gemiddeld aantal adviezen per gemeente	6,68	8,30	1,63

Gemiddeld gaf een cultuurraad in 2007 iets meer dan 8 adviezen op jaarbasis. Het totaal aantal adviezen steeg in de periode 2006-2007 met ruim 24%. Het aantal adviezen op vraag van het gemeentebestuur steeg met ongeveer 22%.

De stijging kan wellicht verklaard worden door het feit dat 2007 voor de gemeenten met een gesubsidieerde cultuurbeleidscoördinator een planningsjaar (opmaak cultuurbeleidplan 2008-2013) was.

De meeste adviezen die worden geformuleerd hebben, in volgorde van belangrijkheid, betrekking op: financiële ondersteuning (624 adviezen in 2007 of gemiddeld 2,62 per gemeente), gemeentelijk cultuurbeleidsplan (226 of gemiddeld 0,94 per gemeente) en jaarlijks actieplan (140 of gemiddeld 0,58 per gemeente)⁴. Dit is niet verwonderlijk aangezien de cultuurraad decretaal verplicht is om zowel advies te geven over het cultuurbeleidsplan als over het actieplan.

Met uitzondering van het cultureel erfgoed en de kunsten is er over het geheel van de thematieken een stijging vast te stellen inzake het aantal adviezen dat door de cultuurraad werd gegeven in de periode 2006-2007.

Deze stijging is het hoogst bij de adviezen inzake het gemeentelijk cultuurbeleidsplan. Zoals gezegd was 2007 wat dit betreft een planningsjaar. De verklaring voor deze grote stijging valt dan ook daar te zoeken.

Enkele opvallende stijgingen inzake advisering binnen de afzonderlijke provincies:

- Antwerpen kende in de periode 2006-2007 een opvallende stijging van het aantal adviezen afgeleverd door de cultuurraad inzake: 'jeugdwerk' (van 1 naar 5 adviezen), 'beleidsplan culturele erfgoedinstellingen' (van 1 naar 5), 'het gemeentelijk cultuurbeleidsplan' (van 19 naar 64), 'bibliotheek' (van 3 naar 10) en 'financiële ondersteuning' (van 76 naar 90);
- in Limburg stegen de adviezen met betrekking tot 'beleidsplan erfgoedconvenant' (van 1 naar 5), 'financiële ondersteuning' (van 97 naar 116) en deze inzake 'het gemeentelijk cultuurbeleidsplan' (van 15 naar 35);

⁴ De totalen in Tabel 39 en Tabel 40 verschillen omdat niet elke respondent beide vragen invulde.

Tabel 40: Onderwerp van adviezen cultuurraad. Evolutie 2006-2007 per provincie.

gegevens	Antwerpen		Limburg		Oost-Vlaanderen		Vlaams-Brabant		West-Vlaanderen		Vlaams Gewest		Verschil %
	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	
Gemeentelijk cultuurbeleidsplan	19	64	15	35	11	37	12	38	16	52	73	226	209,59%
Jaarlijks actieplan	35	34	26	25	20	18	30	31	31	32	142	140	-1,41%
Cultuurbegroting	18	19	12	12	14	14	16	16	23	31	83	92	10,84%
Beleidsplan erfgoedconvenant	2	3	1	5	1	1	0	1	2	2	6	12	100,00%
Beleidsplan culturele erfgoedinstellingen	1	5	2	0	0	1	0	0	2	2	5	8	60,00%
Financiële ondersteuning (reglementen, indiv. aanvragen,...)	76	90	97	116	159	172	71	78	150	168	553	624	12,84%
Materiële dienstverlening	10	11	15	17	16	21	12	10	21	28	74	87	17,57%
Cultureel patrimonium	24	21	8	10	28	39	8	17	21	28	89	115	29,21%
Cultureel erfgoed	48	41	17	18	11	7	4	8	15	20	95	94	-1,05%
Kunsten	13	17	8	6	35	30	5	2	12	13	73	68	-6,85%
Cultuurcentra & gemeenschapscentra	27	26	7	8	12	18	12	18	16	24	74	94	27,03%
Bibliotheek	3	10	2	3	5	9	5	6	5	7	20	35	75,00%
Jeugdwerk	1	5	1	0	1	0	0	1	0	0	3	6	100,00%
Sport en openluchtlevens	0	1	1	0	0	2	1	2	1	1	3	6	100,00%
Vrijtijdsbesteding & toerisme	12	15	12	13	9	6	11	17	7	7	51	58	13,73%
Andere	52	69	25	31	58	74	28	30	54	72	217	276	27,19%
Totaal	341	431	249	299	380	449	215	275	376	487	1561	1941	24,34%

- in Oost-Vlaanderen stegen de adviezen met betrekking tot ‘het gemeentelijk cultuurbeleidsplan’ (van 11 naar 37), ‘cultureel patrimonium’ (van 28 naar 39) en ‘financiële ondersteuning’ (van 159 naar 172);
- in Vlaams-Brabant tekent zich een stijging af inzake adviezen voor volgende sectoren: ‘het gemeentelijk cultuurbeleidsplan’ (van 12 naar 38), ‘cultureel patrimonium’ (van 8 naar 17) en ‘sport en openluchtlevens’ (van 0 naar 2);
- in West-Vlaanderen valt de opvallendste stijging vast te stellen inzake adviezen over ‘het gemeentelijk cultuurbeleidsplan’ (van 16 naar 52), ‘cultuurbegroting’ (van 23 naar 31), ‘financiële ondersteuning’ (van 150 naar 168) en ‘cultuur- en gemeenschapscentra’ (van 16 naar 24).

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

Gemiddeld gaf een adviesraad in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad in 2006 2 adviezen (N=8). In 2007 steeg dit naar 4,64. In vergelijking met de cultuurraden in de Vlaamse gemeenten is dit beperkt.

De stijging is vooral te wijten aan een stijging inzake adviezen met betrekking tot ‘het gemeentelijk cultuurbeleidsplan’ (van 2 naar 8), evenals inzake deze die betrekking hadden op het ‘jaarlijks actieplan’ (van 7 naar 11).

4.7 ANDERE PARTICIPATIE-INSTRUMENTEN

Ruim 43% van de gemeenten beschikt buiten de cultuurraad nog over andere participatie-instrumenten. Regiegroepen, werkgroepen, infosessies en praatcafé's zijn daarbij de meest gehanteerde vormen om participatie te bevorderen. Ook vermeld, maar in mindere mate, zijn: cultuurcafé, enquêtes en praatavonden.

Tabel 41: Andere participatie-instrumenten. Aantal en procentueel aandeel.

Participatie-instrumenten	Aantal	%
Ja	113	42,80%
Nee	151	57,20%
Totaal	264	100,00%

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

In de Brusselse gemeenten beschikken 6 gemeenten over andere participatie-instrumenten (N=11).

4.8 OPMERKELIJKE VASTSTELLINGEN...

- Gemiddeld bestaat de raad van bestuur van de cultuurraad uit 12 leden. Deze vergaderen gemiddeld 8 keer per jaar;
- de man-vrouwverhouding inzake de samenstelling van de raad van bestuur van de cultuurraad ligt op ongeveer 60% - 40%;
- de verhouding man-vrouw inzake het waarnemen van de functie van voorzitter in de cultuurraad is ongeveer 80%-20%;
- 50-plussers vormen met een procentueel aandeel van net geen 60% de grootste groep binnen de raden van bestuur van de cultuurraden in de Vlaamse gemeenten;
- culturele verenigingen die werken met vrijwilligers zijn – in vergelijking tot verenigingen met professionelen en deskundigen – het sterkst vertegenwoordigd in de cultuurraad (procentueel aandeel van ongeveer 90%);
- ruim 22% van de cultuurraden beschikt over sectorale deelraden. De meeste deelraden worden opgericht voor de sector van het cultureel erfgoed;
- gemiddeld gaf een cultuurraad in 2007 iets meer dan 8 adviezen. Deze hadden vooral betrekking op volgende thema's: financiële ondersteuning (gemiddeld 2,62 adviezen per gemeente), gemeentelijk cultuurbeleidsplan (0,94) en jaarlijks actieplan (0,58);
- ruim 43 % van de gemeenten beschikt - buiten de cultuurraad - nog over andere participatie-instrumenten.

5 HET LOKALE CULTURELE VELD

In dit deel bieden we een zicht op het lokale verenigingsleven dat actief is binnen het ruime culturele veld. Er wordt een verdeling gegeven naar de verschillende domeinen (kunsten, erfgoed, amateurkunsten en sociaal-cultureel volwassenenwerk) en hun subdomeinen of disciplines. Aan de hand van een cultuurverenigingsindex bieden we inzicht in het aantal culturele verenigingen in Vlaanderen per 1000 inwoners. Er wordt ook dieper ingegaan op de manier waarop het verenigingsleven door de gemeente wordt ondersteund. Daarbij komen de verschillende vormen van materiële en logistieke steun aan bod alsook de verschillende vormen van financiële ondersteuning die door de gemeenten worden aangeboden. Tot slot wordt nog stilgestaan bij doelgroepspecifieke initiatieven.

5.1 HET CULTURELE VERENIGINGSLEVEN

Tabel 42: Cultureel veld opgedeeld naar domeinen. Aantal en procentueel aandeel.

Cultureel veld (N=228)	Aantal organisaties	%	Aantal financieel ondersteund	% financieel ondersteund
Kunsten	598	4,04%	500	83,61%
Erfgoedverenigingen	759	5,12%	673	88,67%
Amateurkunsten	3.917	26,45%	3.207	81,87%
Sociaal-cultureel volwassenenwerk	9.537	64,39%	7.484	78,47%
Totaal	14.811	100,00%	11.864	80,10%

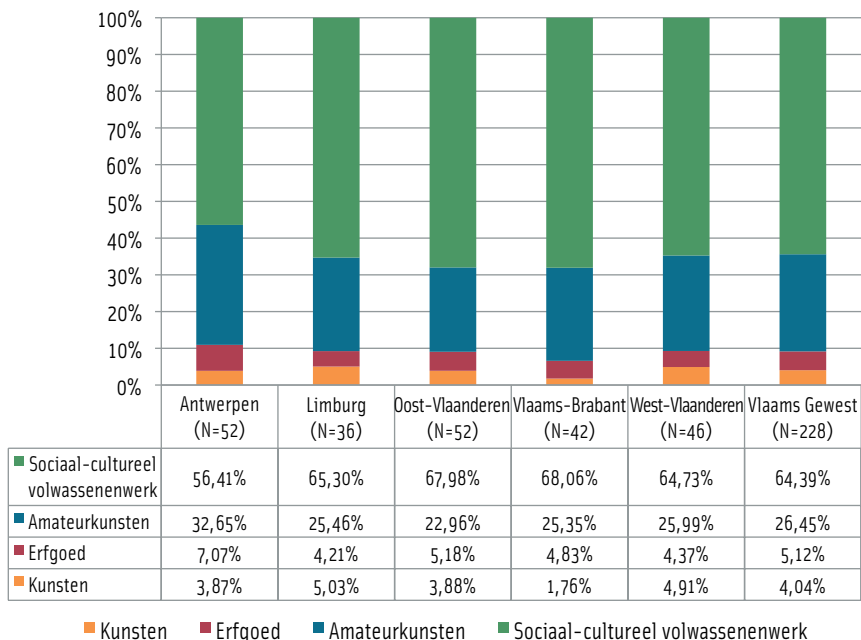
Bekijken we het totale aantal verenigingen binnen het culturele veld, dan merken we dat ongeveer twee derde daarvan (64,39%) behoort tot het domein van het sociaal-cultureel volwassenenwerk. Nadien volgen de amateurkunsten (26,45%), de erfgoedverenigingen (5,12%) en de kunsten (4,04%).

In functie van het gemiddeld aantal verenigingen per gemeente levert dit volgend beeld op:

- totaal aantal verenigingen: gemiddeld 64,96 per gemeente;
- verenigingen voor sociaal-cultureel volwassenenwerk: gemiddeld 41,83 per gemeente;
- verenigingen voor amateurkunsten: gemiddeld 17,18 per gemeente;
- erfgoedverenigingen: gemiddeld 3,33 per gemeente;
- kunsten: gemiddeld 2,62 per gemeente.

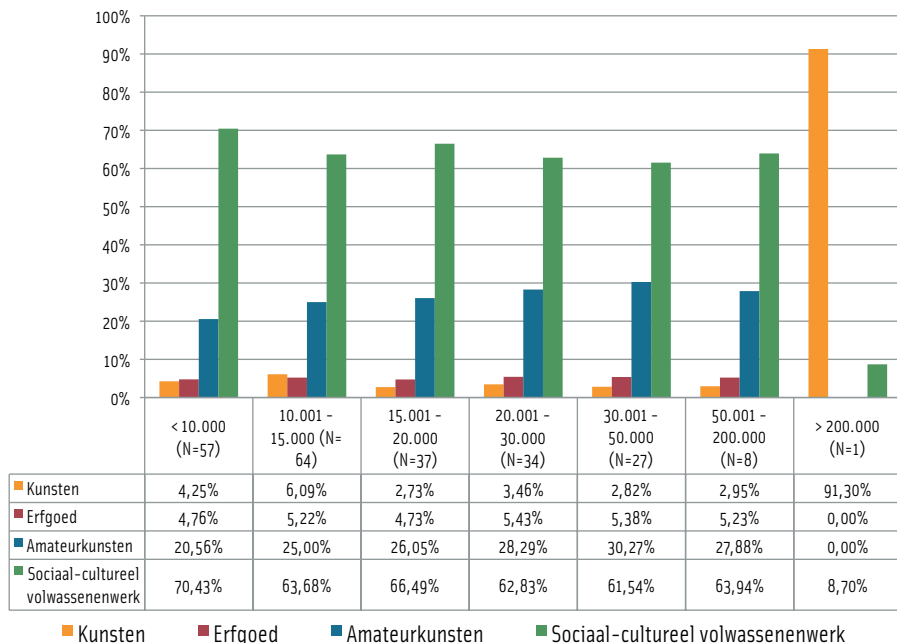
Verenigingen binnen het sociaal-cultureel volwassenenwerk worden in vergelijking tot de andere domeinen minder vaak financieel ondersteund (78,47% wordt financieel ondersteund), maar de verschillen zijn klein. Erfgoedverenigingen worden in verhouding het vaakst financieel ondersteund (88,67%).

Figuur 18: Cultureel veld opgedeeld naar domeinen. Procentueel aandeel per provincie.

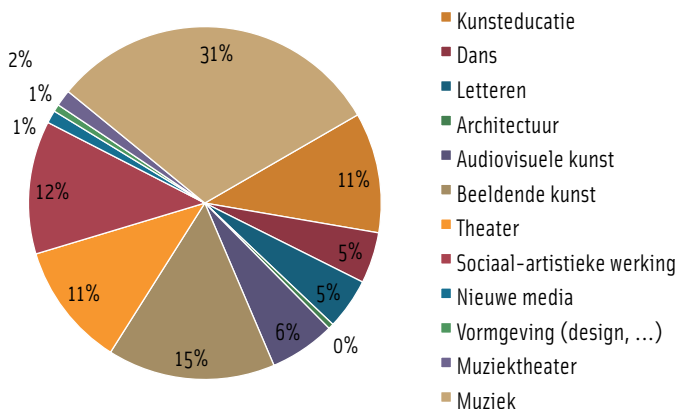

Het aandeel van de verschillende domeinen ligt voor de afzonderlijke provincies rond het gemiddelde van het Vlaamse Gewest. Ook naar inwonersklasse worden geen opmerkelijke afwijkingen vastgesteld. Enkel in de hoogste inwonersklasse is een opmerkelijke verdeling vast te stellen: de kunsten hebben er een procentueel aandeel van 91,30%, sociaal-cultureel volwassenenwerk van 8,70% (enkel Gent beantwoordde deze vraag). Het is de vraag of deze cijfers de realiteit weergeven.

Figuur 19: Cultureel veld opgedeeld naar domeinen. Procentueel aandeel per inwonersklasse.

Figuur 20: Domein kunsten opgedeeld naar disciplines. Procentueel aandeel (N=228).

Het kunstendomein is op vlak van het verenigingsleven het kleinste. Het gaat om 598 organisaties (gemiddeld 2,62 verenigingen per gemeente). Binnen dit domein neemt de

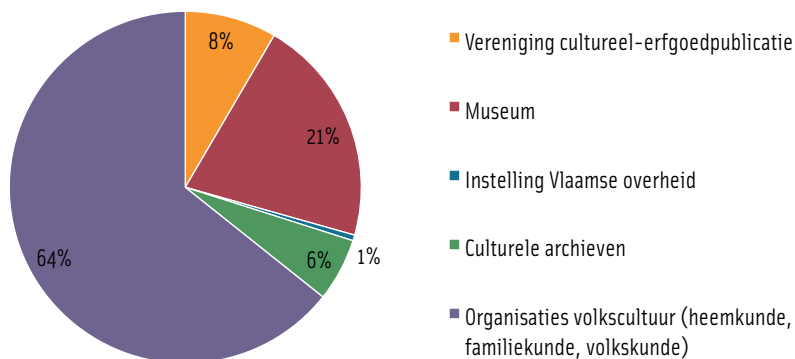
discipline muziek een procentueel aandeel aan van 30,77%. Dit betekent dat bijna één op drie verenigingen binnen het kunstendomein zich situeert binnen de muzieksector. De tweede grootste groep wordt gevormd door verenigingen die actief zijn in het domein van de beeldende kunsten (15,38%) en de sociaal-artistische organisaties nemen (met een procentueel aandeel van 12,21%) de derde plaats in. Ook theater (11,37%) en kunsteducatie (11,04%) zijn ruim vertegenwoordigd binnen het kunstendomein.

Globaal worden 83,61% van de bestaande verenigingen binnen het domein kunsten ook financieel ondersteund. Meer specifiek valt op dat audiovisuele kunsten en sociaal-artistische werkingen bijna allemaal financieel ondersteund worden.

Enkele opvallende cijfers binnen de afzonderlijke provincies:

- Antwerpen heeft in vergelijking tot het gemiddelde een groot aanbod aan kunsteducatieve verenigingen (18,10%) en een klein aanbod aan sociaal-artistische organisaties (1,72%);
- Limburg biedt net een groot aanbod aan sociaal-artistische (28,29%) en een klein aanbod aan kunsteducatieve verenigingen (7,24%);
- Oost-Vlaanderen heeft (met een procentueel aandeel van 17,05%) een ruim aanbod op vlak van theaterverenigingen;
- in Vlaams-Brabant zijn beeldendekunstverenigingen goed vertegenwoordigd (36,84%).

Figuur 21: Domein erfgoed opgedeeld naar disciplines. Procentueel aandeel (N=228).

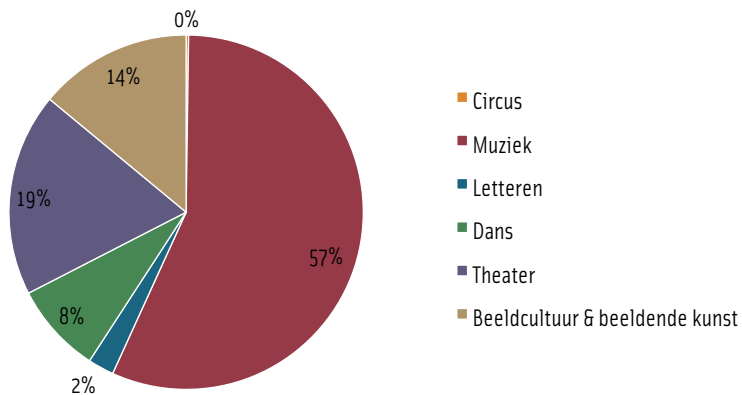
De erfgoedsector is goed voor 759 verenigingen (gemiddeld 3,33 per gemeente). Van alle organisaties behorende tot de erfgoedsector, behoort 64,30% tot de deelsector volkscultuur en 20,95% tot de musea. De instellingen van de Vlaamse overheid nemen met 0,53% een beperkte plaats in binnen dit geheel. Met instellingen van de Vlaamse overheid bedoelen we instellingen die rechtstreeks afhangen van de Vlaamse overheid. Zo zijn er slechts 8, waaronder 2 behorend tot het domein van het erfgoed: het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen en het MuHKA. Het feit dat er in de tabel 4 staan opgenomen wijst allicht op een interpretatiefout van de term 'instelling van de Vlaamse overheid' door enkele respondenten.

Globaal worden 88,67% van de bestaande verenigingen binnen het domein erfgoed ook financieel ondersteund.

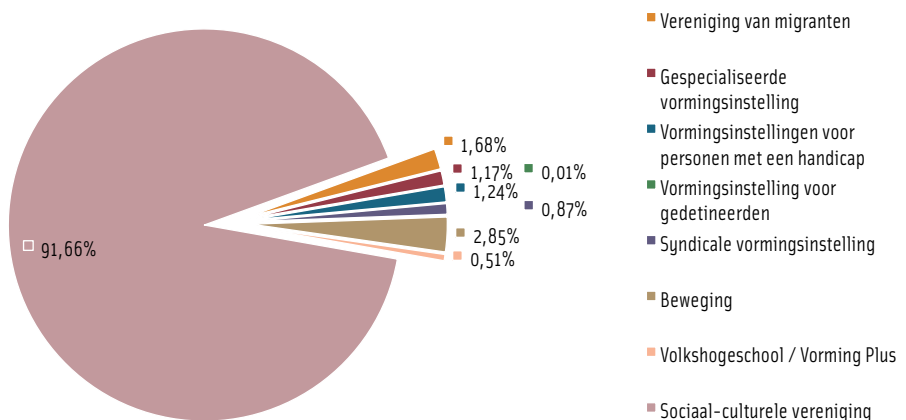
Enkele opvallende cijfers binnen de afzonderlijke provincies:

- Limburg kent (met 14,17%) – in verhouding tot het globaal gemiddelde – een hoog aandeel aan verenigingen voor cultureel erfgoed publicaties;
- in Vlaams-Brabant behoort drie vierde van de erfgoedverenigingen tot de sector van de volkscultuur (procentueel aandeel van 75,24%).

Figuur 22: Domein amateurkunsten opgedeeld naar disciplines. Procentueel aandeel (N=228).

Figuur 23: Domein sociaal-cultureel volwassenenwerk opgedeeld naar disciplines. Procentueel aandeel (N=228).

De amateurkunsten vormen de op een na grootste categorie van culturele verenigingen (3.917 verenigingen, een gemiddelde van 17,18 per gemeente). Binnen de sector van de 'amateurkunsten' komen de meeste verenigingen uit de deelsector muziek (procentueel aandeel van 56,57%). 'theater' (18,56%) en 'beeldcultuur & beeldende kunst' (13,99%) maken samen ruim een derde uit van de verenigingen behorende tot de sector 'amateurkunsten'. De 'circussector' is hier met een aandeel van 0,23% het minst goed vertegenwoordigd.

Globaal worden 81,87% van de bestaande verenigingen binnen het domein amateurkunsten ook financieel ondersteund.

Het culturele verenigingsleven kan voor twee derde worden ondergebracht in de categorie sociaal-cultureel volwassenenwerk. Het gaat om 9537 verenigingen (gemiddeld 41,83 verenigingen per gemeente). De sociaal-culturele verenigingen nemen met een aandeel van ruim 90% (91,66%) de belangrijkste positie in binnen het domein sociaal-cultureel volwassenenwerk.

Op basis van de informatie bekomen door de bevraging zouden er 49 volkshogescholen (Vormingplus) zijn. Officieel worden er door de Vlaamse overheid 13 dergelijke centra gesubsidieerd. Het is uiteraard mogelijk dat één zelfde organisatie door verschillende gemeenten gekend is of ondersteund wordt. Dit kan, naast een mogelijk probleem van interpretatie van de term 'volkshogeschool', bijdragen tot het hoge aantal.

Globaal wordt 78,47% van de bestaande verenigingen binnen het domein sociaal-cultureel volwassenenwerk ook financieel ondersteund.

Enkele opvallende cijfers binnen de afzonderlijke provincies:

- Antwerpen heeft in vergelijking tot het Vlaamse gemiddelde een groot aanbod aan gespecialiseerde vormingsinstellingen (procentueel aandeel van 3,04%) en bewegingen (6,65%);
- in Limburg omvat het domein sociaal-cultureel volwassenenwerk een relatief ruim aandeel van verenigingen van migranten (4,06%).

Ter vergelijking: de Atlas Gemeentelijk Cultuurbeleid 1996-1998 (Redig, 1995) biedt een overzicht van het aantal en de soorten sociaal-culturele verenigingen voor volwassenen. Dit levert volgend beeld op: sociale vorming en ontwikkeling (5129 verenigingen), amateuristische kunstbeoefening (3389 verenigingen), recreatie en vrijetijdsbesteding (2940 verenigingen), culturele werking (1579 verenigingen), ouderenverenigingen (590 verenigingen), politieke verenigingen (563 verenigingen), andere werkvormen (404 verenigingen).

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

Van alle culturele verenigingen in de Brusselse gemeenten behoort 65,79% tot het sociaal-cultureel volwassenenwerk, 20,07% tot de amateurkunsten, 8,88% tot de kunstensector en 5,26% tot de erfgoedsector.

Binnen het veld 'kunsten' maken de beeldendekunstenverenigingen een opvallend aandeel uit van 33,33%. Ook verenigingen met een sociaal-artistische werking zijn met een aandeel van 14,81% goed vertegenwoordigd.

Binnen het veld 'erfgoedverenigingen' zijn musea en organisaties voor volkscultuur (met een aandeel van respectievelijk 37,50% en 50%) sterk vertegenwoordigd in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad.

De sector van de amateurkunsten wordt binnen het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad hoofdzakelijk bevolkt door verenigingen die actief zijn op vlak van muziek (39,34%), beeldcultuur & beeldende kunst (22,95%) en theater (21,31%).

Verenigingen van migranten zijn (met een aandeel van 11%) opvallend vertegenwoordigd binnen het sociaal-cultureel volwassenenwerk.

5.2 CULTURVERENIGINGSINDEX

De 'cultuurverenigingsindex' drukt het aantal lokale culturele verenigingen uit per 1.000 inwoners. Deze index geeft met andere woorden de "densiteit" van het culturele verenigingsleven weer. Bij het gebruik ervan moet wel steeds in het achterhoofd worden gehouden dat deze index een maatstaf is voor het aantal verenigingen, maar niets zegt over de kwaliteit ervan of over andere kwantitatieve zaken zoals het aantal leden, het aantal activiteiten, ...

De cultuurverenigingsindex wordt als volgt berekend:

- Het aantal cultuurverenigingen in Vlaanderen/provincie/gemeente ... wordt gedeeld door het totaal aantal inwoners van het Vlaams Gewest/ provincie/gemeente ...;
- Dit getal wordt met 1.000 vermenigvuldigd;
- Deze uitkomst drukt uit hoeveel cultuurverenigingen er per 1.000 inwoners voorkomen.

In dit Cijferboek Lokaal Cultuurbeleid wordt enkel een algemene cultuurverenigingsindex berekend. Deze maatstaf kan in principe ook worden toegepast op een bepaald segment van het culturele veld. Het is eenvoudig om voor elke gemeente apart de verenigingsindex te berekenen. Dit kan interessant zijn om de eigen gemeente op basis van die index te vergelijken met bijvoorbeeld de index van de inwonerscategorie waartoe de gemeente behoort (zijn er in deze gemeenten meer of minder culturele verenigingen dan gemiddeld in een gemeente van dezelfde inwonerscategorie?), of de index van de provincie.

Tabel 43: Cultuurverenigingsindex per provincie.

Provincie	Verenigingsindex	Vershil met Vlaamse index
Antwerpen (N=52)	3,00	-0,32
Limburg (N=36)	4,22	0,90
Oost-Vlaanderen (N=52)	2,68	-0,64
Vlaams-Brabant (N=42)	3,21	-0,11
West-Vlaanderen (N= 46)	3,99	0,67
Vlaams Gewest (N=228)	3,32	

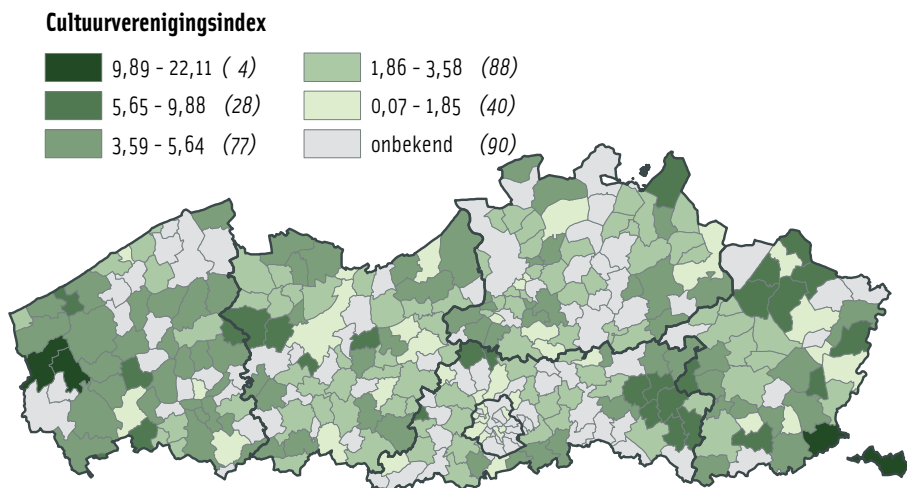
Voor het Vlaamse Gewest bedraagt de cultuurverenigingsindex 3,32. Dit wil zeggen dat er in Vlaanderen per 1.000 inwoners 3,32 cultuurverenigingen zijn. Antwerpen, Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant scoren wat betreft aantal verenigingen minder dan de Vlaamse index. Besluiten dat deze provincies slecht scoren, zou voorbarig zijn: de kwantiteit zegt immers niets over de kwaliteit. Bovendien wordt met de index het aantal leden per vereniging niet in rekening gebracht. Een gemeente met veel kleine verenigingen scoort aan de hand van de verenigingsindex hoger dan een gemeente met minder, maar wel grote verenigingen.

Tabel 44: Cultuurverenigingsindex per inwonersklasse.

Inwonersklasse	Verenigingsindex	Vershil met Vlaamse index
< 10000 (N= 57)	4,56	1,24
10000 - 15000 (N=64)	3,70	0,38
15001 - 20000 (N=37)	3,98	0,66
20001 - 30000 (N=34)	3,23	-0,09
30001 - 50000 (N=27)	2,80	-0,52
50001 - 200000 (N= 8)	3,43	0,11
> 200000 (N=1)	0,19	-3,13
Vlaams Gewest (N=228)	3,32	

Gemeenten uit de inwonersklasse ‘minder dan 10.000 inwoners’ hebben de meeste verenigingen per inwoner. De index geeft voor wat de grootste inwonersklasse betreft een foutief beeld aangezien enkel de gegevens van Gent werden in rekening gebracht.

Figuur 24: Cultuurverenigingsindex.

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

Voor de Brusselse gemeenten werd de cultuurverenigingsindex niet berekend, aangezien de populatie van deze gemeenten niet zomaar als noemer kan worden gebruikt voor deze maatstaf.

5.3 ONDERSTEUNING VAN HET CULTURELE VELD

De manieren waarop een gemeentebestuur de lokale verenigingen kan ondersteunen, zijn zeer divers. Toch kunnen drie grote categorieën onderscheiden worden:

- het geven van subsidies (zowel nominatief als op basis van een reglement, zowel werkmiddelen als projectsubsidies);
- het verlenen van materiële steun (vooral logistiek);
- het voorzien in begeleiding, advies en informatie: het gemeentebestuur en de cultuurdienst beschikken over heel wat informatie en kennen vaak de bovenlokale ondersteuningsmogelijkheden.

Dit cijferboek heeft vooral oog voor de eerste twee soorten van dienstverlening.

5.3.1 Materiële dienstverlening

Naast subsidiëring kunnen gemeenten het culturele leven ook ondersteunen door het ter beschikking stellen van materiële en logistieke dienstverlening. Dit aspect van het gemeentelijk cultuurbeleid wordt hieronder behandeld.

Tabel 45: Materiële en logistieke ondersteuning. Procentueel voorkomen per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	64	39	58	48	54	263
Uitlening audiovisueel materiaal	64,06%	69,23%	77,59%	72,92%	85,19%	73,76%
Uitlening spel- en knutselmateriaal	35,94%	48,72%	32,76%	50,00%	35,19%	39,54%
Uitlening feest- en evenementenmateriaal	98,44%	100,00%	94,83%	91,67%	100,00%	96,96%
Uitlening didactisch materiaal	32,81%	48,72%	32,76%	47,92%	38,89%	39,16%
Lokalen	79,69%	82,05%	84,48%	87,50%	92,59%	85,17%
Kopieerdienst	43,75%	35,90%	62,07%	62,50%	50,00%	51,33%
Informatica & internet	37,50%	51,28%	32,76%	35,42%	42,59%	39,16%
Klusjesdienst	10,94%	5,13%	15,52%	10,42%	11,11%	11,03%
Infopanelen	87,50%	76,92%	68,97%	83,33%	85,19%	80,61%
Vervoer	46,88%	46,15%	43,10%	50,00%	29,63%	42,97%
Drukwerk	20,31%	38,46%	22,41%	25,00%	5,56%	21,29%
Assistentie bij grootschalige evenementen	73,44%	66,67%	63,79%	66,67%	81,48%	70,72%
Andere	6,25%	5,13%	3,45%	8,33%	11,11%	6,84%

Ruim 96% van de Vlaamse gemeenten leent feest- en evenementenmateriaal uit aan culturele organisaties. Andere vaak voorkomende vormen van materiële en logistieke ondersteuning zijn het ter beschikking stellen van lokalen (85,17%) en infopanelen (80,61%), de uitlening van audiovisueel materiaal (73,76%) en assistentie bij grootschalige culturele evenementen (70,72%).

Bekijken we de materiële dienstverlening per inwonerscategorie, dan stellen we vast dat het ter beschikking stellen van een kopieerdienst omgekeerd evenredig is aan het

inwonersaantal van de gemeenten. Het belang van deze dienst neemt af naarmate het aantal inwoners per gemeente stijgt.

Ter vergelijking: de Atlas Gemeentelijk Cultuurbeleid 1996-1998 (Redig, 1995) polste ook naar materiële en logistieke ondersteuning die door de gemeenten werd aangeboden. Hier werd enkel ondersteuning geregistreerd dewelke ook was opgenomen in reglementen. Naast de hier geregistreeerde gegevens bestonden ongetwijfeld dus nog heel wat andere vormen van ondersteuning zonder gemeentelijk reglement. Deze bevraging leverde volgende beeld op: drukkerij/kopieerdienst (241 reglementen), verhuuren van lokalen (236 reglementen), uitleendienst feestmateriaal (233 reglementen), bestendig ter beschikking stellen van lokalen (138 reglementen), databanken (130 reglementen), uitleendienst audio-visueel materiaal (115 reglementen).

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

Inzake materiële en logistieke ondersteuning bieden Brusselse gemeenten het vaakst volgende diensten aan: ter beschikking stellen van lokalen (90,91% van de gemeenten doet dit), uitlenen van feest- en evenementenmateriaal (90,91%), assistentie bij grootschalige culturele evenementen (81,82%) en het ter beschikking stellen van vervoer (81,82%).

5.3.2 Financiële ondersteuning

Tabel 46: Aanwezigheid nominatimsubsidie. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	64	38	57	48	56	263
Ja	70,31%	68,42%	66,67%	68,75%	66,07%	68,06%
Nee	29,69%	31,58%	33,33%	31,25%	33,93%	31,94%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Een nominatimsubsidie is een op naam ingeschreven subsidie in de gemeentebegroting. In ruim twee derde van de Vlaamse gemeenten (68,06%) ontvangen één of meerdere culturele verenigingen een nominatimsubsidie vanwege het gemeentebestuur.

Deze verhouding wordt min of meer aangehouden op het niveau van de Vlaamse provincies.

Beschouwen we de gemeenten die werken met nominatimsubsidies als aparte groep (N=188), dan merken we dat gemiddeld 15 verenigingen per gemeente via die weg gesubsidieerd worden. Het gemiddelde aantal verenigingen binnen deze groep die een overeenkomst afsluit bedraagt slechts 1,7 per gemeente.

Een overeenkomst is een contract tussen, in dit geval, de gemeente en een of meerdere organisaties. Het bevat meestal, voor een afgebakende periode, een aantal afspraken over doelstellingen die organisaties moeten vervullen in ruil voor subsidies.

In 14 van de 188 gemeenten die werken op basis van nominatimsubsidie (of 7,45%) is dit de enige vorm van subsidiëring.

Tabel 47: Aanwezigheid nominatimsubsidie. Procentueel aandeel per inwoners-categorie.

	< 10.000	10.001 - 15.000	15.001 - 20.000	20.001 - 30.000	30.001 - 50.000	50.001 - 200.000	> 200.000	Totaal
<i>Respondenten</i>	70	70	43	41	28	9	2	263
Ja	60,00%	68,57%	69,77%	63,41%	78,57%	100,00%	100,00%	68,06%
Nee	40,00%	31,43%	30,23%	36,59%	21,43%	0,00%	0,00%	31,94%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

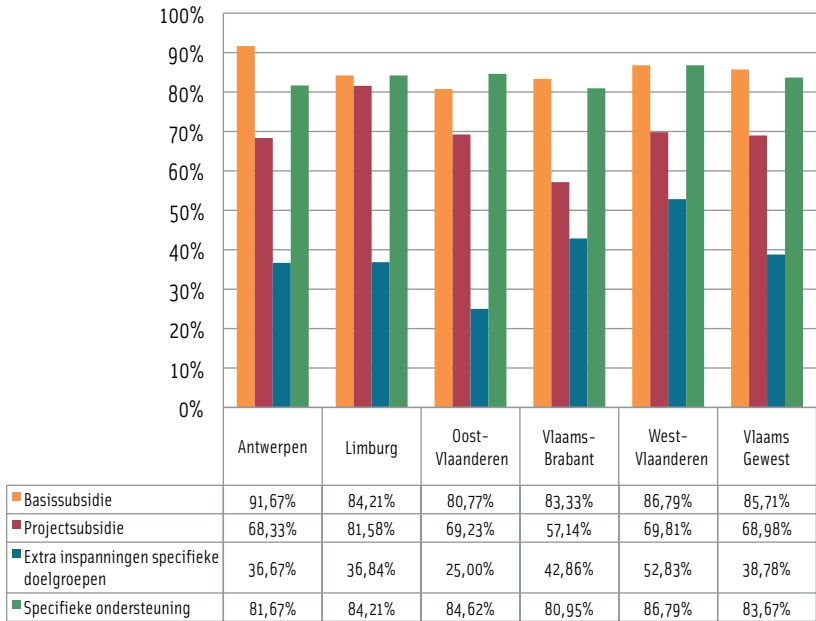
Het werken met nominatimsubsidies is het minst courant in de kleine gemeenten (60%) en groeit min of meer gestaag naar mate het inwonersaantal toeneemt. Deze tendens wordt voortgezet bij de twee grootste categorieën (50.001-200.000 en > 200.000). Daar werken alle gemeenten met een dergelijk subsidiesysteem.

Tabel 48: Financiële ondersteuning, opgedeeld naar type. Aantal apart reglement-onderdeel van reglement en procentueel aandeel.

Financiële ondersteuning (N=245)	Apart reglement	Onderdeel van reglement	Totaal	Procentueel aandeel
Basissubsidie	102	191	293	23,82%
Projectsubsidie	138	286	424	34,47%
Extra inspanningen	59	119	178	14,47%
Specifieke ondersteuning	173	162	335	27,24%
Totaal	472	758	1.230	100,00%

In 85,71% van de Vlaamse gemeenten wordt gewerkt met één of meerdere vormen van basissubsidie. Specifieke vormen van ondersteuning komen voor in 83,67% van de Vlaamse gemeenten, projectsubsidies in 68,98% en extra inspanningen naar specifieke doelgroepen in 38,78%.

Figuur 25: Financiële ondersteuning, opgedeeld naar type. Procentueel voorkomen per provincie.

■ Basissubsidie ■ Projectsubsidie ■ Extra inspanningen specifieke doelgroepen ■ Specifieke ondersteuning

Bekeken volgens totaal aantal reglementen (Tabel 48), zijn projectsubsidies op lokaal beleidsniveau het meest gebruikte subsidie-instrument. Ten aanzien van het totale pakket ondersteuningstypes behaalt het werken met projectsubsidies een aandeel van bijna 35%. Daarna volgen in dalende grootorde: specifieke ondersteuning⁵ (27,24%), basissubsidie (23,82%) en de extra inspanningen naar bijzondere doelgroepen (14,47%).

Subsidies die extra inspanningen aanmoedigen naar specifieke doelgroepen liggen in Oost-Vlaanderen (7,42%) aanzienlijk onder en in West-Vlaanderen (22,88%) aanzienlijk boven het gemiddelde van het Vlaamse Gewest (14,47%).

Ter vergelijking: de Atlas Gemeentelijk Cultuurbeleid 1996-1998 (Redig, 1995) geeft ook een overzicht van de soorten reglementen, opgedeeld naar forfaitaire subsidie, werkingstoelagen via punten, nominatimsubsidie en projectbetoelaging. In totaal

5 Onder specifieke ondersteuning begrijpen we vormen van financiële ondersteuning, andere dan subsidiëring (het aanbieden van kadervorming, infrastructuurtoelagen, huur- of energietoelagen, ...).

werden er bij de 282 ondervraagde gemeentebesturen 430 afzonderlijke subsidiereglementen geregistreerd: een gemiddelde van 1,5 reglementen per gemeente. Uitgesplitst per soort leverde dit volgend beeld op: nominatimsubsidie (151 reglementen), werkingstoelage via punten (135 reglementen) forfaitaire subsidie (58 reglementen), projectbetoelaging (41 reglementen).

Tabel 49: Type financiële ondersteuning. Procentueel aandeel per inwonersklasse.

	< 10.000	10.001 - 15.000	15.001 - 20.000	20.001 - 30.000	30.001 - 50.000	50.001 - 200.000	> 200.000	Totaal
<i>Respondenten</i>	63	65	42	37	28	9	1	245
Basissubsidie	29,83%	22,12%	23,29%	22,22%	22,84%	21,31%	0,00%	23,82%
Projectsubsidie	28,57%	35,45%	33,33%	39,81%	33,95%	37,70%	50,00%	34,47%
Extra inspanningen	10,50%	16,06%	14,61%	14,35%	17,90%	13,11%	0,00%	14,47%
Specifieke ondersteuning	31,09%	26,36%	28,77%	23,61%	25,31%	27,87%	50,00%	27,24%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

De onderverdeling naar de verschillende inwonerscategorieën brengt wat de ruwe opdeling tussen de verschillende financiële ondersteuningsvormen betreft weinig opmerkelijke tendensen aan het licht. Omwille van deze reden zullen we verder het procentueel aandeel per inwonerscategorie dan ook niet aanhalen bij de bespreking van de afzonderlijke types van financiële ondersteuning.

In wat volgt worden de verschillende subsidiemogelijkheden nader onder de loep genomen.

Een ‘basissubsidie op punten’ is een reglement waarin aan de diverse activiteiten die verenigingen kunnen inrichten (bv. deelname aan cultuurraad, repetitie, optreden, inrichten van tentoonstelling, ...) een aantal punten wordt toegekend. De vereniging ontvangt een subsidie op basis van de “score” die aldus behaald wordt.

Tabel 50: Basissubsidie, opgedeeld naar aard. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	60	38	52	42	53	245
Basissubsidie forfaitair	40,79%	41,86%	47,46%	50,00%	46,38%	45,05%
Basissubsidie op punten	59,21%	58,14%	52,54%	50,00%	53,62%	54,95%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

In de Vlaamse gemeenten is er een relatief gelijkmatige verdeling tussen het werken met een systeem van forfaitaire basissubsidie (procentueel aandeel van 45,05%) en een basissubsidie op punten (procentueel aandeel van 54,95%).

Deze verhouding voltrekt zich min of meer gelijk op het niveau van alle Vlaamse provincies.

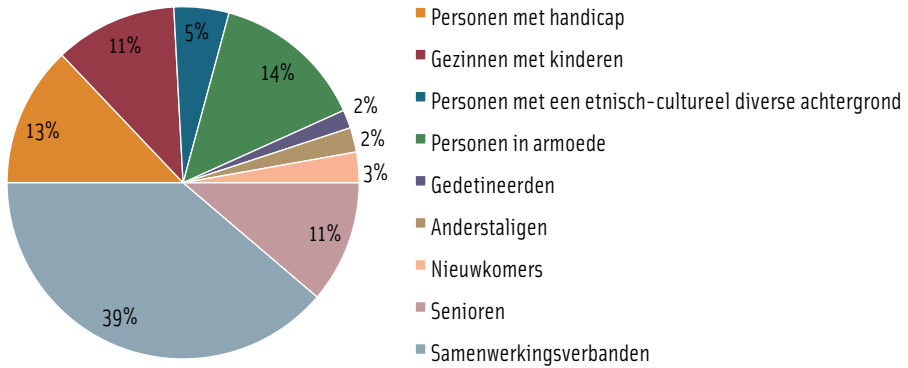
Tabel 51: Projectsubsidies opgedeeld naar cultureel domein. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	60	38	52	42	53	245
Sociaal-cultureel volwassenenwerk	15,00%	19,74%	19,77%	19,40%	21,05%	18,87%
Amateurkunsten	19,00%	21,05%	15,12%	22,39%	20,00%	19,34%
Kunsten	14,00%	13,16%	13,95%	16,42%	15,79%	14,62%
Cultureel erfgoed	14,00%	18,42%	15,12%	11,94%	16,84%	15,33%
Andere	38,00%	27,63%	36,05%	29,85%	26,32%	31,84%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Delen we het culturele landschap op in de vier traditionele velden – sociaal-cultureel volwassenenwerk, amateurkunsten, kunsten en cultureel erfgoed – dan merken we dat projectsubsidies het meest gebruikt worden ter ondersteuning van de amateurkunsten en het minste ter ondersteuning van de kunsten, al is het onderscheid niet erg groot (een aandeel van 19,34% versus 14,62%). Het systeem van ‘projectsubsidies’ wordt ongeveer voor een derde (31,84%) gebruikt ter ondersteuning van culturele initiatieven die buiten deze vier traditionele velden vallen.

Dit laatste is in meerdere of in mindere mate het geval in alle Vlaamse provincies. De provincies Antwerpen (19%), Limburg (21,05%) en Vlaams-Brabant (22,39%) wenden daarnaast het systeem van projectsubsidies het vaakst aan ter ondersteuning van de amateurkunsten. Voor Oost- (19,77%) en West-Vlaanderen (21,05%) dienen projectsubsidies het vaakst de sector van het sociaal-cultureel volwassenenwerk.

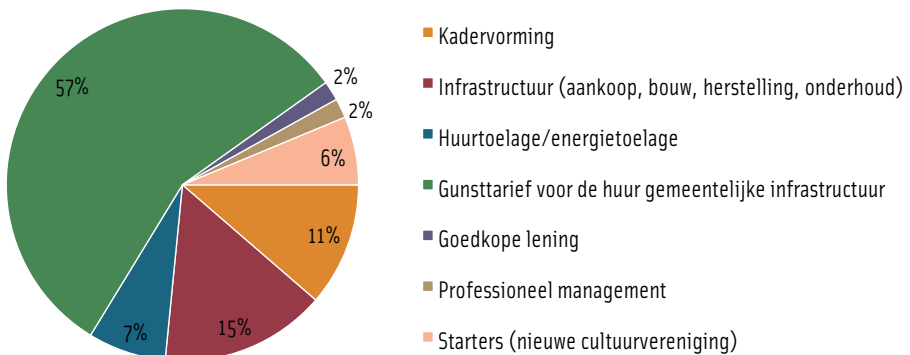
Figuur 26: Extra subsidie inspanningen, opgedeeld naar doelgroepen. Procentueel aandeel.

We gingen na in welke mate de gemeenten inspanningen leveren in hun cultuurbeleid om bijzondere doelgroepen aan te spreken door het ter beschikking stellen van extra subsidiemogelijkheden. De doelgroepen waarvoor op lokaal beleidsniveau het meeste extra subsidiemogelijkheden bestaan zijn in dalende grootorde: ‘personen in armoede’ (procentueel aandeel van 14,04%), ‘personen met een handicap’ (12,92%), ‘gezinnen met kinderen’ en ‘senioren’ (telkens 11,24%). De doelgroepen waarvoor op lokaal beleidsniveau aanzienlijk minder inspanningen gebeuren in de vorm van het voorzien in extra financiële ondersteuning zijn: ‘personen met een etnisch-cultureel diverse achtergrond’ (5,06%), ‘nieuwkomers’ (2,81%), ‘anderstaligen’ (2,25%) en ‘gedetineerden’ (1,69%).

Lokale besturen voorzien daarnaast opmerkelijk veel in mogelijkheden tot extra financiële ondersteuning voor initiatieven die inspanningen leveren inzake het aangaan van samenwerkingsverbanden (38,76%).

Figuur 27: Specifieke ondersteuning, opgedeeld naar ondersteuningsvorm. Procentueel aandeel.

Tabel 52: Extra subsidie inspanningen, opgedeeld naar doelgroepen. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	60	38	52	42	53	245
Personen met handicap	11,43%	20,83%	5,88%	12,50%	12,86%	12,92%
Gezinnen met kinderen	8,57%	12,50%	5,88%	18,75%	10,00%	11,24%
Personen met een etnisch-cultureel diverse achtergrond	2,86%	4,17%	5,88%	3,13%	7,14%	5,06%
Personen in armoede	20,00%	8,33%	17,65%	12,50%	12,86%	14,04%
Gedetineerden	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	4,29%	1,69%
Anderstaligen	0,00%	0,00%	0,00%	3,13%	4,29%	2,25%
Nieuwkomers	0,00%	8,33%	0,00%	0,00%	4,29%	2,81%
Senioren	14,29%	8,33%	5,88%	12,50%	11,43%	11,24%
Samenwerkingsverbanden	42,86%	37,50%	58,82%	37,50%	32,86%	38,76%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Antwerpen heeft – binnen haar totale pakket aan subsidiemaatregelen voor bijzondere doelgroepen - het meeste oog voor senioren (14,29%), Limburg voor personen met een handicap (20,83%), Oost-Vlaanderen voor personen in armoede (17,65%), Vlaams-Brabant voor gezinnen met kinderen (18,75%) en West-Vlaanderen tenslotte voor personen met een handicap en personen in armoede (telkens 12,86%).

Met specifieke ondersteuning bedoelen we ondersteuningsvormen die een financiële tegemoetkoming bieden aan verenigingen, andere dan de traditionele subsidiemogelijkheden. Binnen de opdeling die gemaakt wordt naar verschillende vormen van specifieke ondersteuningsvormen is het verlenen van een gunsttarief voor de huur van gemeentelijke infrastructuur globaal het meest gehanteerde instrument (procentueel aandeel van 56,42%). Het aanbieden van goedkope leningen en professioneel management (het financieel ondersteunen van een professionele staf) zijn ondersteuningsvormen waarin op lokaal beleidsniveau (met een procentueel aandeel van telkens 1,79%) het minst voorzien wordt.

Dezelfde tendens voltrekt zich in grote lijnen ook op het niveau van de afzonderlijke Vlaamse provincies. Al valt in Vlaams-Brabant (9,62%) en West-Vlaanderen (8,33%) op dat er in verhouding tot het gemiddelde in het Vlaamse Gewest (15,22%) minder inspanningen gebeuren inzake infrastructuurtoelagen.

Tabel 53: Specifieke ondersteuning, opgedeeld naar ondersteuningsvorm. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	60	38	52	42	53	245
Kadervorming	11,36%	7,14%	8,96%	15,38%	13,89%	11,34%
Infrastructuur (aankoop, bouw, herstelling, onderhoud)	19,32%	19,64%	17,91%	9,62%	8,33%	15,22%
Huurtoelage / Energietoelage	6,82%	8,93%	7,46%	5,77%	6,94%	7,16%
Gunsttarief voor de huur gemeentelijke infrastructuur	52,27%	55,36%	55,22%	61,54%	59,72%	56,42%
Goedkope lening	2,27%	3,57%	2,99%	0,00%	0,00%	1,79%
Professioneel management	2,27%	0,00%	1,49%	3,85%	1,39%	1,79%
Starters (nieuwe cultuurvereniging)	5,68%	5,36%	5,97%	3,85%	9,72%	6,27%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

In ruim 81% van de Brusselse gemeenten (81,82%) ontvangen één of meerdere culturele verenigingen een nominatimsubsidie vanwege het gemeentebestuur (N=11).

80% van de Brusselse gemeenten (N=10) werkt met basissubsidies, 60% met projectsubsidies, 50% met een vorm van specifieke ondersteuning en 30% doet extra inspanningen naar specifieke doelgroepen.

Bij de Brusselse gemeenten (N=10) wordt er opmerkelijk meer gewerkt met het systeem van de forfaitaire basissubsidie (procentueel aandeel van 87,50%) in vergelijking tot de basissubsidie op punten (12,50%).

Projectsubsidies worden binnen de gemeenten van het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad het vaakst gebruikt om de sector van het sociaal-cultureel volwassenenwerk en de amateurkunsten te ondersteunen (procentueel aandeel van telkens 23,81%).

De doelgroepen waarvoor binnen het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad extra subsidiemogelijkheden bestaan zijn: gezinnen met kinderen, personen met een etnisch-cultureel diverse achtergrond, anderstaligen, nieuwkomers en senioren (procentueel aandeel van telkens 20%).

Binnen de opdeling die gemaakt wordt naar specifieke ondersteuningsvormen is het verlenen van een gunsttarief voor de huur van gemeentelijke infrastructuur het meest gehanteerde instrument (procentueel aandeel van 57,14%)

5.3.3 Doelgroepspecifieke initiatieven

Naast het verstrekken van subsidies kunnen gemeentebesturen nog andere initiatieven nemen om het cultureel aanbod toegankelijker te maken voor bijzondere doelgroepen. Hierna wordt beschreven hoe vaak dit gebeurt en welke middelen daartoe gehanteerd worden.

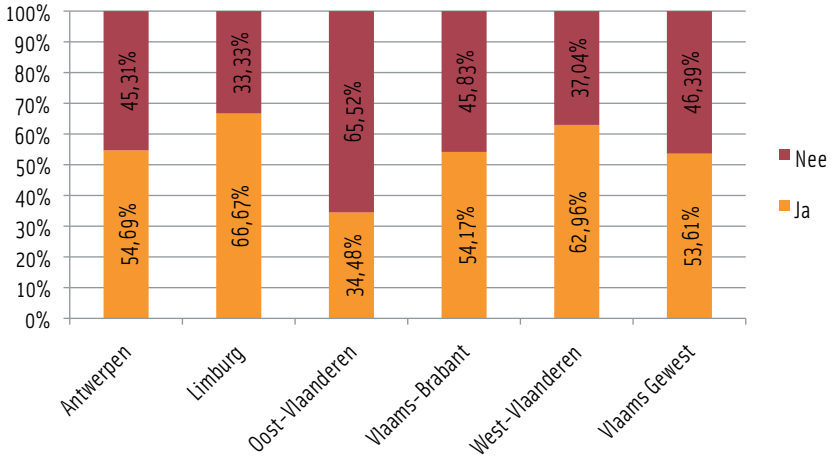
Tabel 54: Aanwezigheid en aard van doelgroepspecifieke initiatieven.

Doelgroepen (N=263)	%	Zo ja, welke doelgroepspecifieke initiatieven (N=141)
Ja	53,61%	
Nee	46,39%	
Totaal	100,00%	
		Initiatieven
		%
		Via toeleiding
		55,10%
		Via kortingsystemen
		75,51%
		Via kadervorming voor het werken met bijzondere doelgroepen
		8,16%
		Via een gemeentelijke Cultuurpas
		17,69%
		Via gratis toegang
		42,86%
		Andere
		12,93%

Ruim de helft van de Vlaamse gemeentebesturen neemt, naast het verstrekken van subsidies, nog andere initiatieven om het cultureel aanbod toegankelijker te maken voor bijzondere doelgroepen (53,61% van de gemeente onderneemt dergelijke initiatieven).

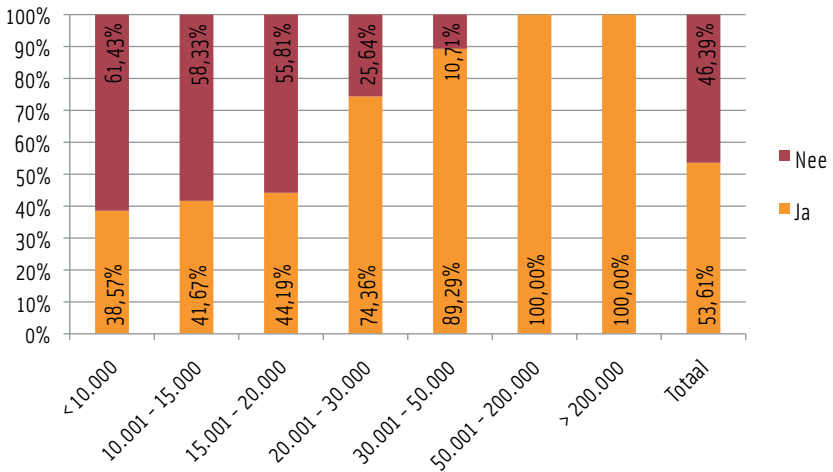
Het bieden van korting is het meest gebruikte middel inzake doelgroepspecifieke initiatieven. In drie vierde (75,51%) van de gemeenten waar extra inspanningen ondernomen worden, wordt dit middel gehanteerd. Ook toeleiding is een vaak gebruikt middel. Met toeleiding worden activiteiten bedoeld zoals het inschakelen van sleutelfiguren en organisaties of het opzetten van doelgroepgerichte promotieactiviteiten. Dit gebeurt in 55,10% van de gevallen. Het verlenen van gratis toegang gebeurt in ruim 40% van de gevallen. Het minst gehanteerde middel is het aanbieden van kadervorming (8,16%).

Figuur 28: Doelgroepspecifieke initiatieven. Procentueel aandeel per provincie.

In Antwerpen en Vlaams-Brabant schommelt de verhouding van de gemeenten die al dan niet doelgroepspecifieke initiatieven nemen rond de 50%. Limburg en West-Vlaanderen doen het op dit vlak beter dan het gemiddelde. Respectievelijk 66,67% en 62,96% van de gemeenten onderneemt daar extra inspanningen om het aanbod toegankelijk te maken naar bijzondere doelgroepen. Oost-Vlaanderen doet het op dit vlak het minst goed. 34,48% van de gemeentebesturen onderneemt dergelijke initiatieven.

Figuur 29: Doelgroepspecifieke initiatieven. Procentueel aandeel per inwonersklasse.

Het aanbieden van doelgroepspecifieke initiatieven stijgt naarmate het inwonersaantal van de gemeente toeneemt en bereikt bij de twee hoogste inwonersklassen een aandeel van 100%.

Tabel 55: Doelgroepspecifieke initiatieven naar methode. Procentueel aandeel per provincie.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<i>Respondenten</i>	35	26	20	26	34	141
Via toeleiding	37,09%	36,27%	32,29%	32,54%	27,46%	33,06%
Via kortingsystemen	32,45%	50,98%	43,75%	41,27%	40,14%	40,84%
Via kadervorming voor het werken met bijzondere doelgroepen	2,65%	1,96%	1,04%	7,14%	1,41%	2,92%
Via gratis toegang	17,88%	4,90%	15,63%	11,11%	21,83%	14,91%
Via een gemeentelijke Cultuurpas	7,95%	2,94%	5,21%	4,76%	7,75%	6,00%
Andere	1,99%	2,94%	2,08%	3,17%	1,41%	2,27%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Bekijken we het procentueel aandeel dat de afzonderlijke initiatieven aannemen ten aanzien van het totale pakket (voor de gemeenten die doelgroepspecifieke initiatieven organiseren), dan merken we dat het werken via kortingsystemen met een aandeel van 40,84% het vaakst gehanteerde middel is. Samen met toeleiding (33,06%) en gratis toegang (14,91%) vormt dit de top 3 van meest gehanteerde methoden.

Deze tendens wordt grotendeels gevolgd op niveau van de afzonderlijke Vlaamse provincies.

Tabel 56: Procentueel aandeel doelgroepspecifieke initiatieven per doelgroep.

Doelgroepspecifieke initiatieven (N=141)	Via toeleiding	Via kortingsystemen	Via kadervorming	Via een gemeentelijke Cultuurpas	Via gratis toegang	Andere	Totaal
kinderen en jongeren	31,55%	45,99%	3,21%	5,88%	11,23%	2,14%	100,00%
personen met een etnisch-cultureel diverse achtergrond	52,17%	6,52%	4,35%	4,35%	28,26%	4,35%	100,00%
personen met handicap	36,05%	30,23%	6,98%	3,49%	17,44%	5,81%	100,00%
personen in armoede	27,78%	40,28%	0,69%	10,42%	19,44%	1,30%	100,00%
senioren	32,47%	51,30%	1,95%	3,90%	9,74%	0,65%	100,00%

Kinderen en jongeren worden, evenals personen in armoede en senioren, het vaakst aangesproken via kortingssystemen. Voor de senioren maken de kortingssystemen ruim de helft (51,30%) uit van alle gehanteerde doelgroepspecifieke initiatieven. Voor kinderen en jongeren is dit 45,99% en voor personen in armoede bedraagt dit middel 40,28% van het totale pakket aan mogelijke initiatieven.

Personen met een handicap en personen met een etnisch-cultureel diverse achtergrond worden het vaakst aangesproken via toeleiding. Voor personen met een etnisch-cultureel diverse achtergrond wordt dit middel gehanteerd in 52,17% van de gevallen. Voor personen met een handicap maakt 'toeleiding' ruim een derde (36,05%) uit van alle gehanteerde doelgroepspecifieke initiatieven.

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

54,55% van de gemeenten binnen het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad neemt initiatieven om het aanbod toegankelijk te maken voor bijzondere doelgroepen. Dit gebeurt hoofdzakelijk via het verlenen van gratis toegang en via toeleiding (procentueel aandeel van respectievelijk 46,34% en 34,15%).

5.4 OPMERKELIJKE VASTSTELLINGEN...

- Ruim 2/3de van de verenigingen in Vlaanderen behoort tot de sector van het sociaal-cultureel volwassenenwerk;
- gemiddeld telt een gemeente in Vlaanderen 65 culturele verenigingen;
- per duizend inwoners zijn er in Vlaanderen 3,32 cultuurverenigingen;
- de meest voorkomende vormen van logistieke ondersteuning die door de gemeenten worden aangeboden, zijn: het uitlenen van feest- en evenementenmateriaal (in 96% van de Vlaamse gemeenten), het ter beschikking stellen van lokalen (85,17%) en het uitlenen van infopanelen (80,61%);
- de doelgroepen waarvoor op lokaal beleidsniveau het meeste extra subsidiemogelijkheden bestaan, zijn: personen in armoede (procentueel aandeel van 14%); personen met een handicap (13%); ‘gezinnen met kinderen’ en ‘senioren’ (telkens 11%).
- ruim de helft van de Vlaamse gemeentebesturen neemt naast het verstrekken van subsidies nog andere initiatieven om het cultureel aanbod toegankelijker te maken voor bijzondere doelgroepen. De vaakst gehanteerde middelen inzake doelgroep-specifieke initiatieven zijn: bieden van korting, toeleiding en het verlenen van gratis toegang.

6 BIJLAGE

Figuur 30: Indeling van gemeenten naar provincie en gewest.

Vlaams Gewest (308)	Antwerpen (70)
Brussels Hoofdstedelijk Gewest (19)	Limburg (44)
	Oost-Vlaanderen (65)
	Vlaams-Brabant (65)
	West-Vlaanderen (64)

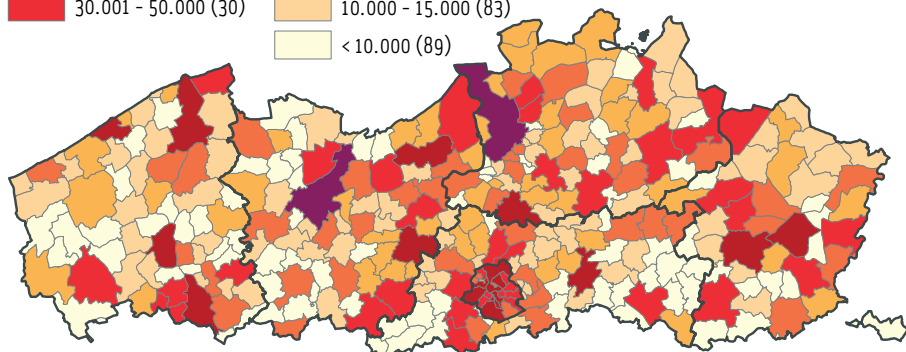

BHG: Brussels Hoofdstedelijk Gewest

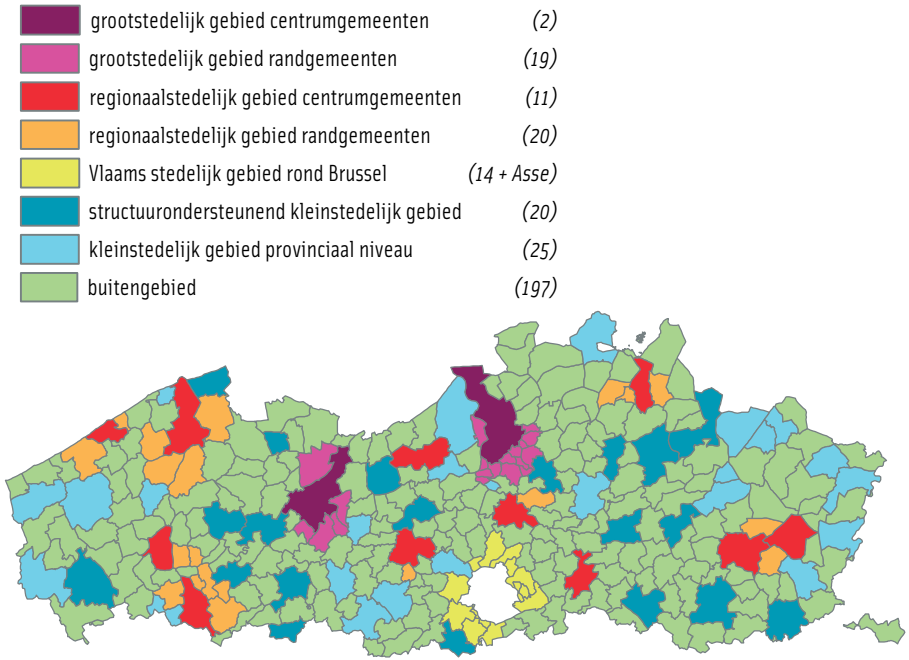
Figuur 31: Indeling van gemeenten volgens inwonersklasse.

Aantal inwoners per gemeente

 > 200.000 (2)	 20.001 - 30.000 (43)
 50.001 - 200.000 (10)	 15.001 - 20.000 (54)
 30.001 - 50.000 (30)	 10.000 - 15.000 (83)
	 < 10.000 (89)

Figuur 32: Indeling van gemeenten volgens gebiedsindeling (niveau 2).

BIBLIOGRAFIE

Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen (2008), Jaarverslag 2006-2007.

Agentschap voor Binnenlands Bestuur (2008a). Jaarbeeld 2007. Lokaal besturen in Vlaanderen: lokale besturen en provincies in cijfers uitgedrukt.

Agentschap voor Binnenlands Bestuur (2008b). Geraadpleegd op 17 december 2008, op <http://www.binnenland.vlaanderen.be/islob/samenwerkingsverb.htm>

ISB (2009). Geraadpleegd op 12 januari 2009, op <http://www.isbvzw.be/nl/278/collections/138/verzelfstandiging.html>

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Ruimtelijke Ordering, Huisvesting, Momumenten en Landschappen, afdeling Ruimtelijke Planning (2004). *Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen: samenvatting*. Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

Locus (2009). Geraadpleegd op 12 januari 2009, op http://www.locusnet.be/portaal/Locus/Wet_en_Regelgeving/Verzelfstandiging1

Redig, G. (Ed.) (1995). Atlas Gemeentelijk Cultuurbeleid 1996-1998. Brussel: VVC en Afdeling Volksontwikkeling.

COLOFON

Het Cijferboek Lokaal Cultuurbeleid 2008 - 2010 is een uitgave van het Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, in samenwerking met Wim De Pauw en Rudy Machiels van de vakgroep Agogische Wetenschappen van de Vrije Universiteit Brussel.

Stuurgroep: Wim Bogaert (Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, diensten van de administrateur-generaal), Wim De Pauw (Vrije Universiteit Brussel, vakgroep Agogische Wetenschappen), Katia De Vos (Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, team lokaal cultuurbeleid), Evita Dhaenens (Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, team sociaal-cultureel volwassenenwerk), Rudy Machiels (Vrije Universiteit Brussel, vakgroep Agogische Wetenschappen), Guy Pauwels (Studiedienst Vlaamse Regering), Geert Roelandts (Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, afdeling Volksontwikkeling en Lokaal Cultuurbeleid), Kristof Vanden Bulcke, (Agentschap Kunsten en Erfgoed, afdeling Erfgoed), Alexander Vander Stichele (Locus) en Marc Van Mechelen (Locus).

Verwerking gegevens: Wim De Pauw en Rudy Machiels

Cartografie: Greta Siemap (Studiedienst Vlaamse Regering)

Auteurs: Wim De Pauw en Rudy Machiels

Eindredactie: Wim De Pauw

Verantwoordelijke uitgever: An Vrancken (Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen)

Opmaak: Artefact, www.artefact.be

Druk: De Riemaecker Printing

Oplage: 1.800 exemplaren

Wettelijk Depot: D/2009/3241/131

In het Cijferboek Lokaal Cultuurbeleid 2008–2010 vindt u gegevens over het lokaal cultuurbeleid. Op basis van een omvangrijke enquête bij de cultuurdiensten werden cijfers, getallen en aantallen verzameld. Dit levert heel wat kwantitatieve gegevens op in verband met het gemeentelijk cultuurbeleid, die waar mogelijk worden toegelicht en in verband worden gebracht met maatschappelijke en beleidsontwikkelingen. Op deze manier wil het Cijferboek een bijdrage leveren aan de verdere uitbouw van een gemeentelijk cultuurbeleid.

Een eerste deel heeft betrekking op de bestuurlijke organisatie van het gemeentelijk cultuurbeleid. In hoofdzaak komen hier die aspecten van het gemeentebestuur aan bod die betrekking hebben op de politieke en ambtelijke verantwoordelijkheden voor het lokaal cultuurbeleid, op de samenstelling van het managementteam en op verzelfstandigde of intergemeentelijke entiteiten op vlak van cultuur.

Een tweede deel gaat dieper in op verschillende inhoudelijke aspecten van het gemeentelijk cultuurbeleid. Heeft de gemeente een cultuurbeleidsplan? Welke culturele projecten organiseert ze? Er wordt ook een blik geworpen op de gemeentelijke culturele infrastructuur, op de communicatie-instrumenten en op de samenwerking met andere beleidsdomeinen.

Een volgende deel handelt over de werking van de gemeentelijke adviesraden. We komen hier ondermeer te weten welke adviesraden er bestaan, waarover zij advies uitbrengen en wie daarin zetelt.

Het laatste deel ten slotte gaat in op het culturele verenigingsleven. Niet alleen aantal en soorten verenigingen worden in kaart gebracht, ook de ondersteuning van het culturele veld door de gemeente wordt geanalyseerd.

Vlaamse overheid
Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen,
Team Lokaal Cultuurbeleid
Arenbergstraat 9
1000 Brussel

Vrije Universiteit Brussel
Vakgroep Agogische Wetenschappen
Pleinlaan 2
1050 Brussel

Vrije
Universiteit
Brussel